

ΕΝΤΓΚΑΡ ΑΛΛΑΝ ΠΟΕ

**ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΑΛΛΟΚΟΤΕΣ**

ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ιστορίες αλλόκοτες

// Συλλογή διηγημάτων

Έντγκαρ Άλλαν Πόε

Μετάφραση: Νικόλαος Σπανδωνής (1858-1913)

Πρώτη έκδοση: **1914**, Εκδοτικός Οίκος Γεωργίου Φέξη

 ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.openbook.gr

Επιμέλεια έκδοσης: Γιάννης Φαρσάρης

ISBN 978-618-5444-34-1

Εικόνα εξωφύλλου:

"Ligeia" του Harry Clarke (1889-1931), δημοσιευμένη το 1919

[Ελεύθερη πνευματικών δικαιωμάτων]

Πηγή κειμένου: Project Gutenberg

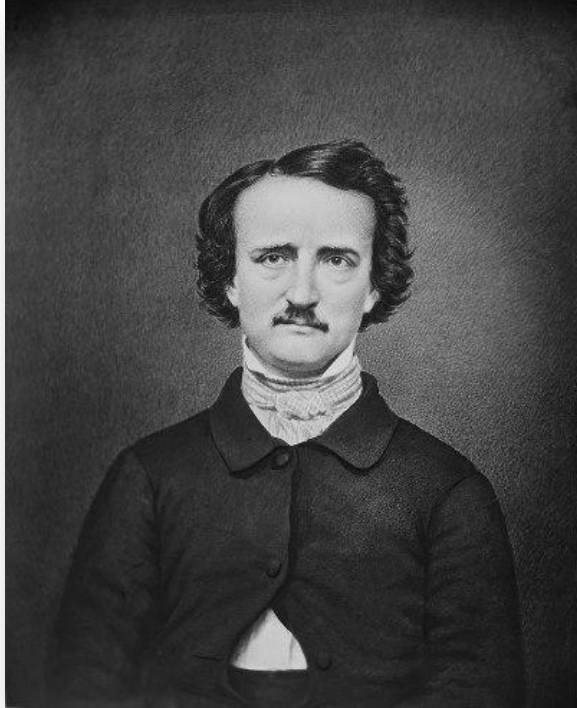
Η συλλογή *Ιστορίες αλλόκοτες* του Έντγκαρ Άλλαν Πόε

διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο σε μορφή ψηφιακού βιβλίου

υπό άδεια [Creative Commons BY – NC - SA](http://Creative Commons BY-NC-SA)

[Αναφορά δημιουργού – Μη εμπορική χρήση – Παρόμοια διανομή]

Edgar Allan Poe

Ο **Έντγκαρ Άλλαν Πόε** (σπανίως απαντάται και ως Πο) (Edgar Allan Poe, 19 Ιανουαρίου 1809 – 7 Οκτωβρίου 1849) ήταν Αμερικανός ποιητής και πεζογράφος. Υπήρξε ένας από τους κύριους εκπροσώπους του αμερικανικού ρομαντισμού. Το λογοτεχνικό του έργο είχε σημαντική επίδραση στην παγκόσμια λογοτεχνία, αποτελώντας θεμέλιο λίθο για την εξέλιξη σύγχρονων λογοτεχνικών ειδών, όπως η αστυνομική λογοτεχνία ή οι ιστορίες τρόμου και φαντασίας.

Διαβάστε περισσότερα στη [Βικιπαίδεια >>](#)

A handwritten signature of Edgar Allan Poe in cursive script. The signature is written in dark ink on a white background. It features a large, stylized 'E' and 'P' with a long, sweeping underline that ends in a small flourish.

Νικόλαος Σπανδωνής

Ο **Νικόλαος Σπανδωνής** (1858-1913) γεννήθηκε στην Αθήνα, σπούδασε νομική στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στράφηκε από νεαρή ηλικία στη δημοσιογραφία ως βασικός συντάκτης της εφημερίδας Ακρόπολις και συνεργάτης των Εστία, Εφημερίς, Άστυ, Εμπρός, Πατρίς, Αστραπή και των περιοδικών Εβδομάς, Παναθήναια, Νέον Πνεύμα, Ποικίλη Στοά κ.α. Ασχολήθηκε επίσης με τη λογοτεχνική μετάφραση, τη φιλολογική, δημοσιογραφική και βιβλιογραφική έρευνα, καθώς επίσης με τις εκδόσεις. Πέθανε στην Αθήνα. Ο Νικόλαος Σπανδωνής ήταν γνωστός στην εποχή του κυρίως για τη δημοσιογραφική - ιδιαίτερα τη χρονογραφική - του δραστηριότητα, για χάρη της οποίας πραγματοποίησε πολλά ταξίδια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Την πρώτη του εμφάνιση στο χώρο της λογοτεχνίας πραγματοποίησε το 1881 με το βιογραφικό δοκίμιο Γεώργιος Κάννιγκ και σύχναζε στο φιλελληνικό κύκλο του περιοδικού Graecia στο Παρίσι, αλλά και στα αθηναϊκά φιλολογικά σαλόνια του Θεόδωρου Βελλιανίτη και του Γεωργίου Σουρή. Το λογοτεχνικό έργο του τοποθετείται τυπικά στη γενιά του 1880.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΛΛΟΚΟΤΕΣ

Έντγκαρ Άλλαν Πόε

Μετάφραση: Νικόλαος Σπανδωνής

Συλλογή διηγημάτων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ. 12	Το σύστημα του δόκτορος Γκουντρόν και του καθηγητού Πλουμ
Σελ. 34	Το πηγάδι και το εκκρεμές
Σελ. 54	Η συνάντησις
Σελ. 71	Λίγεια
Σελ. 84	Ο δαίμων της διαφθοράς
Σελ. 92	Χοπ-Φρωγκ
Σελ. 104	Η κατήγορος καρδιά
Σελ. 111	Ζωντανός στον τάφο

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΔΟΚΤΟΡΟΣ ΓΚΟΥΝΤΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΠΛΟΥΜ

Το φθινόπωρον του 18... σ' ένα ταξίδι που είχα κάμει στη μεσημβρινή Γαλλία, το δρομολόγιόν μου μ' έφερεν εις ολίγων μιλίων απόστασιν από ένα ιδιωτικόν θεραπευτήριον, ας πούμε φρενοκομείον, περί του οποίου ήκουσα να ομιλούν οι φίλοι μου ιατροί. Μη επισκεφθείς ποτε ιδρύματα τοιούτου είδους, εύρον κατάλληλον την ευκαιρίαν να επωφεληθώ της ευκαιρίας· επρότεινα λοιπόν εις τον συνταξιδιώτην μου, ένα τζέντλεμαν με τον οποίον συνεδέθην κατά τύχην προ ολίγων ημερών, να κάμωμεν ένα γύρον μιας ή δύο ωρών διά να λάβω μικράν ιδέαν του ιδρύματος τούτου. Αλλ' ούτος απέρριψε την πρότασίν μου, αφ' ενός προσποιούμενος ότι ήτο πολύ βιαστικός, και αφ' ετέρου ομολογών ότι η θέα ενός τρελλού του εγέννα μίαν πραγματικήν αποστροφήν. Με παρεκάλεσεν όμως να μη θυσιάσω από λεπτότητα προς αυτόν την περιέργειάν μου και μου είπεν ότι θα εξακολουθήση σιγά-σιγά τον δρόμον του, δίδων μοι ούτω τον καιρόν να τον φθάσω ή την ιδίαν ημέραν ή και την επαύριον.

Αλλ' ενώ ούτος μ' απεχαιρέτα, εγώ εσκέφθην, ότι ίσως δεν θα ημπορούσα ακωλύτως να εισέλθω εις το ίδρυμα και του εξέφρασα τον φόβον μου αυτόν. Τότε αυτός μου απήντησεν ότι πραγματικώς εάν δεν εγνώριζα προσωπικώς τον διευθυντήν του καταστήματος κ. Μαγιάρ, ή αν δεν είχα συστατικήν επιστολήν προς αυτόν, δεν θα κατώρθωνα τίποτε. Διότι ο κανονισμός τοιούτων ιδρυμάτων είνε πολύ αυστηρός.

Αλλά τότε τι να κάμω; ερώτησα.

Να σας πω· εγώ προ ολίγων ετών ε γνώρισα τον κ. Μαγιάρ. Ευχαρίστως λοιπόν σας συνοδεύω έως την πόρταν του φρενοκομείου και σας παρουσιάζω προς αυτόν. Σας ζητώ μόνον συγγνώμην, διότι αδυνατώ να σας συνοδεύσω και μέσα ένεκα της αντιπαθείας μου αυτής προς τους τρελλούς.

Τον ηυχαρίστησα και αφήσαντες την οδόν εισήλθομεν εις μίαν ατρωπόν χλωροφυτευμένην, η οποία μετά ημίσειαν ώραν πορείας εχάνετο εις ένα δάσος, το οποίον εσκέπαζε τους πρόποδας λόφου. Διεσχίσαμεν τα υγρά και σκοτεινά αυτά δάση, εκτάσεως δυο μιλίων περίπου, και ευρέθημεν έμπροσθεν του φρενοκομείου.

Ήτο ένας πύργος φανταστικού εξωτερικού και πολύ ερειπωμένος, εφαιnéτο δε τόσον παλαιός και τόσον εγκαταλελειμμένος, ώστε ήτο αδύνατον να κατοικηθή.

Βλέπων αυτόν κατελήφθην από αληθή φρίκην, εσταμάτησα τον ίππον μου, σχεδόν αποφασισμένος να επιστρέψω οπίσω. Εντραπείς όμως την αδυναμίαν μου επροχώρησα. Φθάσας εις την κυρίαν πύλην, η οποία ήτο ημίκλειστος, διέκρινα το πρόσωπον ενός ανθρώπου, ο οποίος παρετήρει. Μετά μίαν στιγμήν ο άνθρωπος αυτός μας επλησίασε και αποτεινόμενος προς τον σύντροφόν μου και ονομάζων αυτόν διά του ονόματός του και θλίβων οικείως την χείρα του τον προσεκάλεσε να ξεπεζέψη. Ήτο ο ίδιος ο κ. Μαγιάρ, άνθρωπος ευγενούς παραστήματος, ωραίος, με βάδισμα ευγενούς αρχαίας καταγωγής, με τρόπους απλούς και με κάποιο ύφος σοβαρότητος, αξιοπρεπείας και επιβλητικότητος.

Ο φίλος μου με παρουσίασε και ανήγγειλλεν εις τον κ. Μαγιάρ την επιθυμίαν μου να επισκεφθώ το κατάστημά του. Επί τη διαβεβαίώσει δε αυτού ότι θα τύχω πάσης περιποιήσεως μας αποχαιρέτησεν. Από εκείνης της στιγμής δεν τον ξαναείδα.

Μετά την αναχώρησίν του, ο διευθυντής με εισήγαγεν εις το εντευκτήριον, στενόν μεν, αλλά καθαρώτατον. Μεταξύ άλλων αντικειμένων προδιδόντων λεπτοτάτην φιλοκαλίαν, έβλεπα και μερικά βιβλία, σχέδια, αγγεία με άνθη και

όργανα μουσικής. Μία φλόγα εύμορφη και εύθυμη εστριφογύριζε μέσα στο τζάκι.

Νέα γυναίκα σπανίου κάλλους εκάθητο εις το πιάνο και ετραγουδούσε μέρη του Βελλίνη. Όταν εισήλθον, εσιώπησε και με υπεδέχθη μετά λεπτοτάτης χάριτος. Ομίλει χαμηλοφώνως και εις την στάσιν της διέκρινέ τις το ωχρόν και φευγαλέον. Διέκρινα ίχνη θλίψεως εις το πρόσωπόν της, το οποίον με όλην την άκραν ωχρότητά του, δεν εστερείτο κάλλους. Έφερε βαρύ πένθος και όψις της μου ενέπνευσεν αίσθημα σεβασμού και ενδιαφέροντος αναμίκτου με θαυμασμόν.

Μου είπαν εις Παρισίους ότι το ίδρυμα του κ. Μαγιάρ ήτο ωργανωμένον κατά το κοινώς λεγόμενον σύστημα της «πραότητος». Πάσα σωματική ποινή ήτο κατηργημένη εν αυτώ, σπανιώτατα δε ετίθεντο εις περιορισμόν οι ασθενείς. Ούτοι επίστευον ότι απήλαυνον πλήρους ελευθερίας, ενώ πράγματι αυστηρότατα επεβλέποντο. Οι πλείστοι εξ αυτών είχαν την άδειαν να περιφέρωνται εντός της οικίας και της περιοχής αυτής, ενδεδυμένοι όπως είναι κανείς ενδεδυμένος όταν είναι υγιής τας φρένας.

Γνωρίζων ταύτα, έλαβα όλα τα κατάλληλα μέτρα ευρισκόμενος ενώπιον της κυρίας αυτής, διότι τίποτε δεν με εβεβαίωνεν ότι αυτή δεν ήτο τρελλή. Και πραγματικώς θα ημπορούσα να το πιστεύσω ένεκα της ανησύχου λάμψεως των οφθαλμών της. Περιωρίσθην λοιπόν να ομιλήσω περί γενικωτέρων υποθέσεων, όσαι δεν μου εφάινοντο φύσεως τοιαύτης, ώστε να προσβάλλουν ή να ερεθίσουν μίαν τρελλήν.

Αύτη μου απήντησε κατά τρόπον τελείως λογικόν εις ό,τι της έλεγα και μάλιστα με ατομικάς παρατηρήσεις πλήρεις ευθυκρισίας. Αλλ' εκ μακράς πείρας ήμουν εξοικειωμένος με την ψυχολογίαν των τρελλών και εγνώριζα ότι δεν έπρεπε να εμπιστεύωμαι εις τοιούτου είδους ενδείξεις διανοητικής υγείας έστω και καταφανείς.

Έλαβα λοιπόν τα μέτρα μου να μη απομακρυνθώ κατά την συνομιλίαν μου ταύτην από την αρχικήν επιφυλακτικότητά μου.

Την στιγμήν αυτήν υπηρέτης με κομψήν οικοστολήν προσεκόμισεν επί δίσκου φρούτα, κρασί και άλλα αναψυκτικά, από τα οποία έλαβα το μέρος μου.

Μετ' ολίγον η κυρία εξήλθε του δωματίου. Όταν εξήρχετο ηρώτησα τον ξένον μου με ένα χαρακτηριστικόν νεύμα.

— Όχι, είπεν, ω όχι!... Είναι συγγενής μου, η ανεψιά μου... τελεία καθ' όλα ύπαρξις.

— Σας ζητώ μυριάκις συγγνώμην δια την υπόνοιάν μου ταύτην, απήντησα· αλλά θα συμφωνήσετε ότι η πλάνη μου είναι συγχωρητέα. Η οργάνωσις του καταστήματός σας εκτιμάται πάρα πολύ εις Παρισίους και μου επήλθεν η ιδέα, ότι θα ήτο δυνατόν άνθρωπος μη υγιής τας φρένας χάρις εις υμάς να φαίνεται τοιούτος. Καταλαμβάνετε;

— Μάλιστα, μάλιστα... Ας τ' αφήσωμεν. Μάλλον εγώ έπρεπε να σας ευχαριστήσω δια την επαινετήν επιφύλαξιν σας, της οποίας εδώσατε δείγματα. Είναι σπάνιον να συναντήσωμεν τόσην σύνεσιν εκ μέρους των νέων και πολλάκις ελυπήθημεν διά θλιβερά επεισόδια, προκαλούμενα από απερίσκεψίας εκ μέρους των επισκεπτών μας. Όταν το πρώτον μου σύστημα ετέθη εις εφαρμογήν και οι ασθενείς ήσαν ελεύθεροι να πηγαίνουν όπου τους ήρεσεν, ενίοτε εξετίθεντο εις επικινδύνους παροξυσμούς από την απερίσκεπτον γλώσσαν των προσώπων εις τα οποία επετράπη η είσοδος εις το κατάστημά μας. Ένεκα τούτου ευρέθην εις την ανάγκην ν' αποκλείσω την είσοδον και τώρα δεν επιτρέπω να εισέλθη κανείς, όταν δεν είναι αποδεδειγμένης φρονήσεως άνθρωπος.

— Είπατε το πρώτον σας σύστημα. Αλλά τότε μήπως το σύστημα της πραότητος, περί του οποίου έγινε θόρυβος δεν εφαρμόζεται πλέον παρ' υμίν;

— Πρό τινων εβδομάδων, απήντησεν, απεφασίσαμεν να το εγκαταλείψωμεν καθ' όλην την γραμμήν.

— Αλήθεια; Μ' εκπλήττει!

— Ηναγκάσθημεν ν' αναγνωρίσωμεν, κύριε, την ανάγκην της επανόδου εις τας παλαιάς μεθόδους. Το πράον σύστημα παρουσίασε πλείστους

κίνδυνους και τα προτερήματά του υπερετιμήθησαν. Έχω πάντα λόγον να πιστεύω, κύριε, ότι εάν ποτέ έγινε πιστή εφαρμογή του συστήματος αυτού, τούτο έγινε εις το κατάστημά μου. Εκάμαμεν ό,τι λογικώς μας υπέβαλεν η φιλανθρωπία. Λυπούμαι διότι η επίσκεψις σας δεν έγινε ολίγον ενωρίτερον, διότι θα εκρίνατε αυτοπροσώπως. Φαντάζομαι ότι το πράον σύστημα θα σας είναι γνωστόν καθ' όλας τας λεπτομερείας.

— Όχι, όχι εντελώς. Αι πληροφορίες μου είναι ατελείς.

— Λοιπόν το σύστημά μου υπό γενικήν έποψιν έγκειται εις σεβασμόν προς την διανοητικήν ατέλειαν των ασθενών και εις την θωπείαν των αδυναμιών των. Απεφεύγομεν να στενοχωρήσωμεν τας εκτρόπους ιδέας, τας οποίας γεννά το μυαλό ενός τρελλού. Απ' εναντίας όχι μόνον εκολακεύομεν τας εκτρόπους αυτάς ιδέας, αλλά και τας ενεθαρρύνομεν. Διά του τρόπου τούτου επετυγχάνομεν τας πλείστας των ριζικωτέρων θεραπειών. Δέν υπάρχει επιχείρημα, το οποίον να επιδρά δραστικώτερον επί του ασθενικού λογικού ενός τρελλού, όσον η εις άτοπον απαγωγή. Έσχομεν, παραδείγματος χάριν, πρόσωπα, τα οποία εφαντάζοντο ότι ήσαν κοτόπουλα. Η θεραπεία συνίστατο εις την παραδοχήν του πράγματος ως γεγονότος και εις το να πείσωμεν τον ασθενή, ότι ήτο βλακεία εκ μέρους του να μη καταλαμβάνη ότι ήτο πραγματικό κοτόπουλο. Επί πλέον του ηρνούμεν επί ολόκληρον εβδομάδα πάσαν άλλην τροφήν, εκτός εκείνης την οποίαν τρώγει ένα κοτόπουλο. Διά της μεθόδου ταύτης με ολίγα σιταρόσπυρα και καναβούρι επετυγχάνομεν αληθή θαύματα.

— Όστε κατ' αυτόν τον τρόπον παρεδέχεσθε την έμμονον ιδέαν του ασθενούς;

— Βεβαίως, όχι. Εστηριζόμεθα πολύ εις διασκεδάσεις ήκιστα πολυπλόκους, όπως η μουσική, ο χορός, η γυμναστική, αι ασκήσεις, τα χαρτιά, ωρισμένα βιβλία κ.τ.λ. Υπεκρινόμεθα ότι είχομεν απέναντί μας ένα ασθενή πάσχοντα εκ συνήθους ασθενείας και ουδέποτε εκάμομεν λόγον περί τρέλλας. Έν των σπουδαιοτέρων της θεραπείας ταύτης συνίστατο εις το να αναθέτωμεν εις τους ασθενείς να επιβλέπη ο εις τον άλλον. Αφ' ότου εθέτετε την εμπιστοσύνην σας εις τον νουν ή την διάκρισιν του τρελλού, σας ανήκεν αυτός ψυχή τε και σώματι. Το μέσον τούτο επέτρεπε να επιφέρωμεν και μερικώς οικονομίας εις το προσωπικόν των φυλάκων μας.

— Και δεν μεταχειρίζεσθε κανέν είδος τιμωρίας;

— Όχι.

— Και δεν απεμονώννατε τους ασθενείς σας;

— Σπανίως. Από καιρού εις καιρόν ασθενής τις ετύχαινε να προσβληθή από παροξυσμόν τρέλλας. Εισήγετο τότε εις ιδιαίτερον κελλίον, δια να μη μεταδοθή εξ επιδράσεως και εις τους άλλους η μανία, και τον εφυλάττομεν μέχρις ότου καταστή ικανός ν' αποσταλή εις την οικογένειάν του. Και τούτο διότι δεν ασχολούμεθα με μανιώδεις τρελλούς. Οι τοιούτοι αποστέλλονται συνήθως εις τα δημόσια φρενοκομεία.

— Τώρα που μετεβάλλετε όλα αυτά, νομίζετε ότι είναι καλύτερα;

— Βεβαίως. Το σύστημα παρουσίαζε μερικά ελαττώματα, κινδύνους μάλιστα. Σήμερον ευτυχώς το σύστημα αυτό εγκατελείφθη εν Γαλλία.

— Εκπλήττομαι πολύ, είπα, από ό,τι μου εξεθέσατε, διότι εθεώρουν βέβαιον ότι σήμερον ουδέν άλλο είδος περιθάλψεως διά την τρέλλαν χρησιμοποιείται εις όλην την υφήλιον.

— Είσθε πολύ νέος, φίλε μου, απήντησεν ο αμφιτρύων μου. Αλλά θα έλθη ημέρα, που θα κατορθώσετε ν' αντιληφθήτε αυτοπροσώπως παν ό,τι συμβαίνει εις τα τοιούτου είδους ιδρύματα και δεν θα δώσετε πίστιν εις τας διαδόσεις των άλλων. Μη πιστεύετε τίποτε από ό,τι ακούετε να σας διηγούνται, να μη πιστεύετε δε το ήμισυ από ό,τι βλέπετε με τα ιδικά σας μάτια. Όσον αφορά εις το φρενοκομείον μας, ουδόλως αμφίβολον ότι κάποιος αμαθής σας ηπάτησεν. Αλλά μετά το γεύμα, όταν θα έχετε αρκετά αναπαυθή από τους κόπους του ταξιδίου σας, θα θεωρηθώ ευτυχής να σας επιδείξω το ίδρυμα και να σας εκθέσω το σύστημα, το οποίον κατ' εμέ, όπως και κατ' εκείνους οι οποίοι είδον αυτό εφαρμοζόμενον, είναι αναντιρρήτως το μάλλον αποτελεσματικόν εξ όλων των εν χρήση συστημάτων μέχρι της ημέρας ταύτης.

— Είναι edikón σας σύστημα; ηρώτησα. Ένα σύστημα της ατομικής σας εφευρέσεως;

— Είμαι υπερήφανος, είπε, ν' αναγνωρίσω ότι είναι ιδικόν μου, τουλάχιστον εν μέρει.

Η συνομιλία παρετάθη τοιουτοτρόπως με τον κ. Μαγιάρ μίαν ή δύο ώρας, κατά την διάρκειαν των οποίων μου έδειξε το πάρκο και τας σέρρας του κτήματός του.

— Δεν δύναμαι, είπε, να σας δείξω τους ασθενείς. Αρκεί να είναι κανείς ολίγον ευερέθιστος, ώστε τοιούτου είδους εκθέσεις να καθίστανται απεχθείς εις αυτόν, δεν θέλω δε κατ' αυτόν τον τρόπον να σας κόψω την όρεξιν προ του φαγητού. Διότι θα γευματίσετε μαζί μου. Θα σας προσφέρω μοσχαρακι με κουνουπίδια και με πυκνήν σάλτσαν, καθώς και ένα ποτήρι κρασί Clos-Vougeot. Αι, τότε τα νεύρα σας θα έχουν όλην την δυνατήν ισορροπίαν.

Την έκτην ώραν ανηγγέλθη το γεύμα. Ο αμφιτρύων μου με ωδήγησεν εις μίαν μεγάλην τραπεζαρίαν, όπου ήτο συγκεντρωμένη μία μεγάλη συντροφιά από 20 — 30 πρόσωπα εν όλω. Ήσαν άνθρωποι περιωπής, όπως μου εφάνη, και βεβαίως καλής ανατροφής, αν και η περιβολή των εφαινετο υπερβολικού πλούτου, πολυτελείας και αρχαϊκής μεγαλοπρεπείας. Παρατήρησα ότι τουλάχιστον τα δύο τρίτα των συνδαιτυμόνων ήσαν κυρίες, μεταξύ των οποίων περισσότεραι της μιας πολύ απείχον να είναι ενδεδυμένοι κατά την τελευταίαν παρισινήν μόδαν. Πλείσται κυρίες, παραδείγματος χάριν, αι οποίαι επέρασαν τα 70 έτη, επεδείκνουν μεγάλην ποσότητα κοσμημάτων, δακτυλιδίων, βραχιολίων και ενωτίων, άφιναν δε τα στήθη των και τους βραχίονας αυθαδώς γυμνούς. Παρατήρησα επίσης ότι αι τουαλέτται των δεν ήσαν επιτυχημένοι, ή το ολιγώτερον αι περισσότεραι από αυτάς δεν ήσαν εν αναλογία με τα πρόσωπα που τας εφόρουν.

Στρέψας το βλέμμα μου πέριξ ανεγνώρισα την νεαράν κυρίαν την τόσον θελκτικήν, με την οποίαν ο κ. Μαγιάρ με εγνώρισεν εις το μικρόν εντευκτήριον. Αλλ' εξεπλάγην πολύ όταν την είδα φέρουσαν φόρεμα του 18 αιώνος, υποδήματα με υψηλά τακούνια και ένα κάλυμμα της κεφαλής από ταντέλλας των Βρυξελλών πολύ ρυπαρόν και το οποίον υπερβαλλόντως μεγάλο επεμήκυνε κωμικώς την κεφαλήν της. Όταν την είδα το πρώτον έφερε βαρύ πένθος, το οποίον της επήγαινε καλύτερα.

Με μίαν λέξιν εις το ντύσιμο όλου αυτού του κόσμου διεκρίνετο μία τοιαύτη τάσις εκκεντρικότητας, ώστε επανήλθον εις τας πρώτας ιδέας επί του περιφήμου συστήματος της πραότητας και ηρώτων εμαυτών μήπως ο κ.

Μαγιάρ ήθελε να με κοροϊδεύση, όπως μου αφαιρέση την δυσάρεστον εντύπωσιν, την οποίαν θα μου επροξένει ένα γεύμα με τρελλούς. Αλλ' ενεθυμήθην ότι εις Παρισίους μου ωμίλησαν διά την ασυνήθη εκκεντρικότητα των μεσημβρινών, δι' ό και μου ήρκεσε ν' ανταλλάξω ολίγας λέξεις με τινας συνδαιτυμόνας, διά να ίδω τους φόβους μου εξαιφρομένους τελείως.

Αυτή η τραπεζαρία, η οποία αρχιτεκτονικώς δεν ήτο κακή, εστερείτο κομψότητας. Επί παραδείγματι το παρκέττο δεν είχε τάπητας, τα παράθυρα δεν είχαν παραπετάσματα, τα εξώφυλλα ήσαν ερμητικώς κλεισμένα διά σιδηρών ράβδων, όπως τα των εμπορικών καταστημάτων. Παρατήρησα ότι η τραπεζαρία απετέλει μόνη της άλλοτε την μίαν πτέρυγα της επαύλεως και τούτο διότι αι τρεις πλευραί του παραλληλογράμμου εστερούντο παραθύρων, μόνον δε επί της τετάρτης πλευράς ευρίσκετο η θύρα. Εν συνόλω δεν υπήρχον ολιγώτερα των δέκα παραθύρων.

Η τράπεζα ήτο μεγαλοπρεπώς στρωμένη. Εκαλύπτετο σχεδόν όλη από αργυρά σκεύη και ήτο υπερπλήρης από λεπτά εδέσματα. Τοιαύτη δε πληθώρα εδεσμάτων υπήρχεν, ώστε ηδύνατο να χορτάση λαός γιγάντων. Εις όλην μου την ζωήν δεν παρευρέθην ποτέ εις τόσην αφθονίαν και τόσην αγρίαν επίδειξιν. Είναι αληθές ότι υπό έποψιν καλαισθησίας η διάταξις ήτο ελαττωματική και τα μάτια μου συνειθισμένα εις ολιγώτερον φως επαθαίνοντο από την υπερβολικήν απειρίαν κηρίων, τοπποθετημένων εντός αργυρών κηροπηγίων, διατεθειμένων εν μεγίστη αφθονία επί της τραπέζης παντού όπου υπήρχε και μία μικρά θέσις.

Η υπηρεσία εγίνετο διά πολλών υπηρετών και προ μεγάλης τραπέζης, εις το άκρον της αιθούσης, εκάθηντο επτά ή οκτώ μουσικοί κρατούντες βιολία, πλαγιαύλους, τρομπόνια και ένα τύμπανον. Εις διαστήματα, κατά το γεύμα, οι άθλιοι αυτοί με εκούραζαν με μίαν ποικιλίαν ήχων, καθ' υπόνοιαν μόνον μουσικών, την οποίαν όλοι εφαινοντο ότι ησθάνοντο εκτός εμού. Εν γένει δεν δύναμαι ν' αρνηθώ ότι πλήρης βαβυλωνία υπήρχεν εις ό,τι έβλεπα. Αλλά προς τι; Μήπως ο κόσμος δεν αποτελείται από όλα τα είδη των ανθρώπων, από όλα τα είδη σκέψεων, από όλα τα είδη συνηθειών και κοινωνικών συνθηκών; Άλλως τε και αρκετά εταξίδευσα διά να δύναμαι να εφαρμόζω το ρητόν του μη εκπλήττεσθαι διά τίποτε. Δι' ό και δεν εδίστασα να καθήσω εις την τράπεζαν

δεξιά του αμφιτρώωνός μου, επειδή δε είχα μεγάλην όρεξιν ετίμησα όλην αυτήν την παράταξιν των δεσμάτων.

Εν τούτοις η συνομιλία ήτο γενική και πολύ εύθυμος. Αι γυναίκες φυσικά εφλυαρούσαν. Παρετήρησα ταχέως ότι τα μέλη της ομηγύρεως ήσαν πολύ καλοανατεθραμμένα. Η μνήμη του αμφιτρώωνός μου ήτο αυτή καθ' εαυτήν ένας ολόκληρος κόσμος τερπνών ανεκδότων. Μου εφάνη ότι ηυχαιριστείτο να συζητή περί της θέσεώς του ως διευθυντού του φρενοκομείου και εξεπλάγην πολύ βλέπων ότι η τρέλλα ήτο το ευνοούμενον θέμα της συνομιλίας όλης σχεδόν της ομηγύρεως. Διηγούνται σειράν διασκεδαστικών επεισοδίων σχετιζομένων προς διάφορα είδη τρέλλας.

— Έχομεν εδώ ένα κρεμανταλάν, είπεν ένας κοντόχονδρος κύριος καθήμενος εις τα δεξιά μου, ένα κρεμανταλάν, ο οποίος εφαντάζετο ότι ήτο τσαγιέρα. Και εν παρενθέσει, δεν είναι παράξενον πράγμα μεταξύ των άλλων να φωλιάση μια τέτοια τρέλλα εις τον εγκέφαλον των τρελλών; Είναι ζήτημα αν εις όλα τα φρενοκομεία της Γαλλίας δύνασθε να συναντήσετε ένα τρελλόν θεωρούντα εαυτόν τσαγιέραν. Ο κύριος, περί ου ο λόγος, ήτο μια τσαγιέρα αγγλικής κατασκευής και δεν παρέλειπε ποτέ ο ίδιος να τρίβεται κάθε πρωί με ένα δέρμα ελάφου και μίαν κιμωλίαν.

— Έπειτα, λέγει άλλος υψηλού αναστήματος, καθήμενος ακριβώς απέναντί μου, είχομεν προ ολίγου και άλλον, ο οποίος εφαντάζετο ότι ήτο όνος, αν και δεν είχεν άδικον να το φρονή. Ήτο πολύ θορυβώδης και εδυσκολευόμεθα πολύ να τον περιορίσωμεν. Επί πολύν καιρόν δεν έτρωγε παρά γαιίδουράγκαθα, του εξαλείψαμεν δε αυτήν την μανίαν εμποδίσαντες αυτόν να λάβη άλλην τροφήν. Διαρκώς εκλωτσούσε με τα ξυλοπάπουτσά του, όπως παραδείγματος χάριν...

— Κύριε Δε-Κοκ, θα σας είμαι υπόχρεως να μετριάσετε τας παραφοράς σας, διέκοψε μία γραία κυρία, η οποία ήτο τοποθετημένη προς το μέρος του ρήτορος και η οποία έφαγε την κλωτσιάν. Θα έχετε την καλωσύνην να συμμαζεύσετε ολίγον τα πόδια σας. Με τα καμώματά σας μου εφθάρη το μεταξωτόν φόρεμα μου. Είναι τόσον επάναγκες, σας ερωτώ, να κοσμήτε με σχήματα τας παρατηρήσεις σας; Ο φίλος μας εδώ θα σας εκαταλάβαινε καλά και εάν σας έλειπεν όλη αυτή η μιμική, έχετε τον λόγον μου. Είσθε σχεδόν τόσον

μεγάλος γάιδαρος, όσον και αυτός διά τον οποίον διηγείσθε. Η κλωτσιές είναι εντελώς φυσικές, μα την ζωήν μου.

— Συγγνώμην, δεσποινίς, επανέλαβεν ο κύριος Δε-Κοκ αποστομωθείς κατά τοιούτον τρόπον, συγγνώμην. Δεν είχα την πρόθεσιν να σας ενοχλήσω. Δεσποινίς Λαπλάς, ο κύριος Δε-Κοκ ζητεί την τιμήν να συγκρούση το ποτήρι του μαζί σας.

Τότε ο κύριος Δε-Κοκ εχαιρέτησε τον εαυτόν του, εφίλησε το ίδιον του χέρι πομπωδώς και συνέκρουσε το ποτήρι του με το της κυρίας.

— Επιτρέψατε, φίλε μου, είπεν ο κ. Μαγιάρ απευθυνόμενος προς εμέ, επιτρέψατε να σας στείλω ολίγο μοσχαράκι και περιμένω την κρίσιν σας.

Ακριβώς αυτήν την στιγμήν τρεις εύσωμοι υπηρέται έφθασαν και κατέθεσαν άνευ δυσκολίας επί της τραπέζης μίαν κολοσσιαίαν πιατέλλαν, περιέχουσαν, όπως μου εφάνη τουλάχιστον, το περίφημον τέρας.

Εν τούτοις, αφού το εξήτασα καλώς, ανεκάλυψα ότι όλο αυτό το θηρίο δεν ήτο τίποτε άλλο παρά ένα μικρό μοσχαράκι ψητό, ολόκληρο σερβιρισμένο με ένα μήλο εις τα δόντια, απαράλλακτα όπως εις την Αγγλίαν σερβίρεται ο λαγώς.

— Όχι, ευχαριστώ, απήντησα. Να σας ειπώ την αλήθειαν δεν έχω ιδιαίτεραν κλίσιν προς το μοσχαράκι με κουνουπίδια. Ποτέ δεν έμεινα ευχαριστημένος με το ζώνον αυτό. Θα επροτιμούσα να το ανταλλάξω με ολίγο κουνέλι.

Εις τα άκρα της τραπέζης διέκρινα πιάτα με κουνέλια, τα οποία μου εφάνησαν καμωμένα κατά τον γαλλικόν τρόπον, φαγητόν το οποίον σας συνιστώ ιδιαιτέρως.

— Πέτρε, εφώναξεν ο αμφιτρύων μου, πάρε το πιάτο του κυρίου και σερβίρισέ του μίαν καλήν μερίδα κουνελιού-γάτου.

— Τι, είπατε!

Ηρώτησα.

— Κουνελιού-γάτου.

Μου απήντησε.

— Να σας πω την αλήθεια, σας ευχαριστώ. Προτιμώ να πάρω μόνος ένα κομμάτι χοιρομέρι.

— Διάβολε, είπα, δεν γνωρίζει κανείς τι τρώγουν εις το τραπέζι των αυτοί οι άνθρωποι των επαρχιών. Δεν θέλω δι' όλον τον κόσμο το κουνέλι-γάτον τους, όπως διά τους ιδίους λόγους δεν θα ήθελα τον γάτον τους-κουνέλι.

— Και έπειτα, λέγει κάποιος με σκελετώδη φυσιογνωμίαν από το άλλο άκρον της τραπέζης συνεχίζων την ομιλίαν, είχομεν επί τινα καιρόν μεταξύ άλλων παρομοίων παραδειγμάτων και ένα ο οποίος επίστευεν ακραδάντως ότι ήτο τυρί της Κορδούης, και ο οποίος κραδαίνων ένα μαχαίρι εις το χέρι προσεκάλει τους φίλους του να κόψουν ένα κομμάτι καταμεσής του μηρού του.

— Ήτον ένας μεγάλος τρελλός, συμφωνώ, διέκοψεν ένας άλλος συνδαιτυμών. Αλλά δεν ηδύνατο κανείς να τον παραβάλη προς ένα πρόσωπον, το οποίον όλοι γνωρίζομεν εκτός του ξένου μας. Ούτος ενόμιζεν ότι ήτο φιάλη σαμπάνιας και διαρκώς έφευγε κραυγάζων πότε πουμ και πότε πρς... ς, ως εξής:

Και ο διηγούμενος ταύτα έβαλε τον λειχανόν της δεξιάς χειρός του εις το αριστερόν μάγουλον και κτυπών αυτό και πλαταγίζων την γλώσσαν του εζητούσε να μιμηθή τον κρότον, τον οποίον κάμνει η σαμπάνια όταν αφρίζουσα εξέρχεται από την φιάλην. Ο τρόπος αυτός, όπως παρατήρησα, δεν έγινε και τόσον αρεστός εις τον κ. Μαγιάρ. Αλλ' ούτος ων άνθρωπος του κόσμου δεν απέδειξε το παραμικρόν και η συνομιλία επανελήφθη από ένα μικροσκοπικόν άνθρωπον πολύ λεπτόν και με μεγάλην περρούκαν.

— Και έπειτα, είπεν, ήταν ένας τρελλός, ο οποίος εφαντάζετο τον εαυτόν του για βάτραχον και, μα την αλήθειαν, είχε μίαν τρομακτικήν ομοιότητα προς το ζώον αυτό, λυπούμαι δε διότι δεν τον είχατε ιδή, είπεν αποτινόμενος προς εμέ· θα καταδιεσκεδάζατε βλέποντες με πόσην επιτηδειότητα και φυσικότητα έπαιζε τον ρόλον του. Κύριε, εάν αυτός ο άνθρωπος δεν ήτο βάτραχος, θα ήτο μεγάλο κρίμα δύναμαι να το βεβαιώσω. Εκόαζε πάντοτε... κοάξ, κοάξ... Έβγαζε την τελειοτέρα μουσική νότα, ένα πραγματικό &σι-μπεμόλ&. Και όταν

ακουμπούσε επάνω εις το τραπέζι με τους αγκώνας του (έτσι), αφού ερρουφούσε ένα ή δύο ποτήρια κρασιού και άνοιγε διάπλατα το στόμα του (έτσι), συνέστρεφε τα μάτια του (έτσι) και τα μισόκλεινε (έτσι). Α, κύριε, σας βεβαιώ ότι θα εμένετε έκθαμβος ενώπιον της μεγαλοφυΐας του ανθρώπου αυτού!

— Δεν έχω λόγους ν' αμφιβάλλω.

— Και έπειτα, λέγει ένας άλλος από τους συνδαιτυμόνας, είχαμε και έναν μπιρμπαντάκο, ο οποίος εφαντάζετο ότι ήτο μία πρέζα ταμπάκου και ο οποίος δυσηρεστείτο υπερβολικά, διότι δεν μπορούσε να περιλάβη τον εαυτόν του μεταξύ του δείκτου και του αντίχειρος, όπως πιάνουν τον ταμπάκο.

— Κ' έπειτα ο Ιούλιος Ντεζουλιέρ! Τι παράδοξος τύπος! Ετρελλάθηκε, διότι εφαντάζετο τον εαυτόν του νεροκολοκύνθαν. Παρεκάλει αδιακόπως τον μάγειρον να τον ρίψη εις τον τέντζερην, αλλ' ο μάγειρος, πειραζόμενος απ' αυτό, δεν τον ήκουεν. Όσον δι' εμέ, δεν βλέπω διατί, μα την αλήθειαν, ένα βραστό κολοκύνθι Ντεζουλιέρ δεν θα ήτο θαυμάσιον φαγητόν;

— Με εκπλήττετε, είπα και έρριψα εις τον κ. Μαγιάρ ένα ερωτηματικόν βλέμμα.

— Α! Α! Είπεν ούτος. Απλώς αστείο! Ησυχάσατε, κύριε. Ο κύριος αυτός είναι ένα πειραχτήρι. Δεν πρέπει να πάρωμεν κατά γράμμα τα λόγια του.

Ένας άλλος από τους συνδαιτυμόνας μας διηγήθηκε το εξής:

— Ήτο και ο Μπουφών Λεγκράν, ένας πολύ έκρυθμος εις το είδος του. Ο έρως εσάλεψε τα μυαλά του και τον έκαμε να πιστεύη ότι είχε δύο κεφαλάς. Ισχυρίζετο ότι η μία εξ αυτών ήτο του Κικέρωνος, η δε άλλη σύνθετος και ότι το έν μέρος αυτής, από το μέτωπον μέχρι του στόματος, ανήκεν εις τον Δημοσθένην, το δε άλλο, από το στόμα μέχρι του πώγωνος, εις τον λόρδον Μπρουμ. Ήτο αδύνατον να ευρίσκετο εν πλάνη. Σας το απεδείκνυε με ακαταμάχητον λογικήν, διότι ήτο εκτάκτου ευγλωπτίας. Είχεν αληθές πάθος διά την ρητορικήν τέχνην και δεν άφινεν ευκαιρίαν από του να κάμη επίδειξιν αυτής. Επί παραδείγματι μία από τας συνηθείας του, όταν εγευμάτιζε, συνίστατο εις το να πηδά επί της τραπέζης (έτσι)...

Την στιγμήν αυτήν φίλος του ρήτορος, καθήμενος παρά το πλευρόν του, έβαλε το χέρι επί του ώμου του και του εσφύριξε μερικάς λέξεις εις το αυτί. Αμέσως ο πρώτος εσταμάτησε συντόμως και επανέπεσεν επί του καθίσματός του.

— Και έπειτα, είπε τότε ο διακόψας τον ρήτορα, ήταν και ο Μπουγιάρ, η σβούρα. Τον ονομάζω σβούραν, διότι τον κατείχεν παράδοξος μανία κωμικωτάτη, αλλ' η οποία δεν εστερείτο λογικότητος. Εφαντάζετο ότι είχε μεταμορφωθή εις σβούραν. Θα εσκάζατε από τα γέλοια, εάν εβλέπατε πώς περιεστρέφετο επί του ενός τακουνιού κατ' αυτόν τον τρόπον. Παρατηρήσατε...

Μόλις ετοιμάζετο να κάμη την κίνησιν, ο φίλος εις τον οποίον είχαν επιβάλει σιωπήν του είπε και αυτός δυο λέξεις εις το αυτί και τον έκαμε να ησυχάση αμέσως.

— Αλλά τότε, εβροντοφωνούσε με μεγάλην φωνήν, μία γραία κυρία, ο κύριός σας Μπουγιάρ ήτο όχι μόνον τρελλός, αλλά και εντελώς ηλίθιος τρελλός! Διότι σας ερωτώ, ποίος ήκουσε να ομιλούν περί ανθρώπου-σβούρας; Θα ήτο παράξενον. Ομιλήστε μου μάλλον διά την κυρίαν Ζοαγέλ. Αυτή ήτο πολύ φρόνιμη, όπως όλος ο κόσμος το ξέρει. Είχε μόνον μια βίδα, που διεσκέδαζε τους ανθρώπους, οι οποίοι την επλησίαζαν. Είχε παρατηρήσει κατόπιν ωρίμου σκέψεως ότι είχε μεταβληθή εις μικρόν κόκκορα. Ουχ ήττον αν και μικρός κόκκορας ήτο λογικωτάτη προς εαυτήν. Εσήκωνε τα πτερά της με θαυμαστήν φυσικότητα (έτσι) και το άσμα της σας διέθετεν ευχαρίστως. Κοκορικό, κοκορικό, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο, ο.

— Κυρία Ζοαγέλ, θα σας είμαι υπόχρεως να κάθησθε ολίγον ευπρεπέστερα, διέκοψεν ο κ. Μαγιάρ θυμωμένος. Ένα από τα δύο· ή θα κρατήσετε μίαν στάσιν, όπως αρμόζει, ή θα φύγετε αυθωρεί από την τράπεζαν. Εκλέξατε!

Η κυρία (διά την οποίαν δεν ξεπλάγην πολύ, όταν ήκουσα να την ονομάζουν κυρίαν Ζοαγέλ, αυτήν την ιδίαν ακριβώς, η οποία ανελάμβανε να περιγράψη ακριβώς την κυρίαν Ζοαγέλ), η κυρία λέγω, εκοκκίνησεν έως τα φρύδια και εφάνη εκτάκτως δυσανεστημένη διά την ανάκλησιν αυτήν εις την τάξιν. Έκυψε την κεφαλήν, χωρίς ν' απαντήση. Αλλά νεωτέρα κυρία επανέλαβε

το θέμα της συνομιλίας. Ήτο η ωραία νεάνις, την οποίαν συνηντήσαμεν εις την αρχήν των διηγήσεών μας.

— Ώ! η κυρία Ζοαγέλ ήτο τρελλή, ανέκραξεν. Ενώ απεναντίας υπήρχε μεγάλη λογική εις τας ιδέας της κυρίας Ευγενίας Σαλοαφέττ. Ήτο νεαρά γυνή, εκτάκτου καλλονής, πολύ εφεκτική και πολύ μελαγχολική. Εύρισκεν ότι ο συνήθης τρόπος του ντυσήματος ήτο πολύ άσχημος και εσυνήθιζε να μένη απ' έξω από τα ενδύματά της, ενώ έπρεπε να είναι μέσα. Τίποτε ευκολώτερον. Ήρκει να κάμετε έτσι, να έτσι, και έπειτα έτσι!...

— Για όνομα του Θεού, δεσποινίς Σαλοαφέττ! Εκραύγασαν εν χορώ δώδεκα εκ των παρισταμένων. — Τι πρόκειται να κάμετε; Σταματήσατε, αρκεί! Βλέπομεν καλά, πώς πρέπει να κάμη κανείς. Αρκετά, αρκετά!

Και πολλοί ηγέρθησαν να εμποδίσουν την δεσποινίδα Σαλοαφέττ να προσομοιάση προς την Αφροδίτην των Μεδίκων. Την στιγμήν εκείνην ηκούσθησαν από το κεντρικόν μέρος του Πύργου οξείαι κραυγαί, αληθείς υλακαί. Ομολογώ ότι τα νεύρα μου διετέθησαν πολύ δυσαρέστως από αυτάς τας κραυγάς· αλλ' η εντύπωσις όμως επί των συνδαιτυμόνων μου υπήρξεν αληθώς τρομακτική, προκαλούσα τον οίκτον. Ουδέποτε εις την ζωήν μου είδα τοιούτος τρόμος να καταλάβη σύνολον ανθρώπων λογικών. Όλοι ανεσηκώθησαν και συμμαζευόμενοι έπειτα εις τα καθίσματά τους, διετέλουν τρέμοντες και περίτρομοι ως να εφοβούντο την επανάληψιν του θορύβου τούτου. Επανελήφθη πράγματι εντονώτερος και μάλλον εγγύς, έπειτα διά τρίτην φοράν ιδιαζόντως τρομακτικός και τέλος διά τετάρτην φοράν με αισθητήν ελάττωσιν. Όταν ο θόρυβος εφάνη ότι εκόπασε τελείως οι συνδαιτυμόνες ανέλαβον αμέσως και ήρχισαν την φλυαρίαν τους με ενδιαφέρον και με ανέκδοτα τόσον πλούσια, όσον και προηγουμένως. Διεκινδύνευσα τότε να ζητήσω την εξήγησιν του θορύβου αυτού.

— Δεν είναι τίποτε. Όλως διόλου ασήμαντον πράγμα, είπεν ο κ. Μαγιάρ. Είμεθα συνειθισμένοι εις αυτόν και δεν δίδομεν σχεδόν καμμίαν προσοχήν. Από καιρού εις καιρόν οι τρελλοί αρχίζουν να ωρύωνται εν συναυλία. Αλληλοερεθίζονται απaráλλακτα όπως οι σκύλλοι την νύκτα. Συμβαίνει ενίοτε η συναυλία αυτή των ωρυγμών να χρησιμεύση ως προοίμιον μιας γενικής

αποπείρας δραπετεύσεως. Όταν συμβαίνει αυτό, τίποτε φυσικώτερον από το να λαμβάνωμεν και μερικά μέτρα.

— Και πόσους έχετε υπό την επιτήρησίν σας;

— Επί του παρόντος δεν έχομεν περισσοτέρους των δέκα.

— Γυναίκες κατά το πλείστον, προσθέτω.

— Όχι καθόλου. Όλοι είναι άνδρες δυνατοί, σας το εγγυώμαι.

— Αλήθεια! Εγώ τουλάχιστον ενόμιζα ότι το πλείστον των τρελλών ανήκει εις το ωραίον φύλον.

— Γενικώς αυτό συμβαίνει, αλλ' όχι και πάντοτε. Δεν είναι και πολύς καιρός που είχαμε... περίπου... είκοσι επτά πρόσωπα. Μεταξύ του αριθμού αυτού δεν ευρίσκοντο ολιγώτεροι των δέκα οκτώ γυναίκες, αλλά τώρα τελευταίως τα πράγματα μετεβλήθησαν πολύ, όπως βλέπετε.

— Μάλιστα... μετεβλήθησαν πολύ, όπως βλέπετε, είπεν ο κύριος, ο οποίος είχε κλωστήσει την δεσποινίδα Λαπλάς.

— Μάλιστα, μετεβλήθησαν, όπως γνωρίζετε, επανέλαβαν εν χορώ όλοι οι συνδαιτυμόνες.

— Κρατήστε όλοι την γλώσσαν σας, είπεν ο κ. Μαγιάρ κατακόκκινος από θυμόν.

Εις τας λέξεις αυτές οι παριστάμενοι εκράτησαν σιγήν επί έν λεπτόν. Μία κυρία μάλιστα, η οποία συνεμορφώθη κατά γράμμα προς τα κελεύσματα του κ. Μαγιάρ, έβγαλε την γλώσσαν της, την έλαβεν εις τα δύο χέρια της και την εκράτησε με μίαν επαινετήν υπομονήν μέχρι τέλους του γεύματος.

— Αυτή η αξιαγάπητος κυρία, είπα χαμηλοφώνως προς τον κ. Μαγιάρ κύψας προς αυτόν, η καλή αυτή κυρία, η οποία ωμίλησε πρό τινος και μας εφίλοδώρησε με το κοκορικό της, είναι υποθέτω ακίνδυνος, πραγματικώς ακίνδυνος.

— Ακίνδυνος; εφώναξεν ειλικρινώς έκθαμβος. Τι; Πώς; Τι εννοείτε μ' αυτό;

— Είναι ελαφρώς προσβεβλημένη, είπα, και ακούμπησα τον δάκτυλον εις το μέτωπόν μου. Φαντάζομαι ότι δεν είναι υπερβολικά, επικινδύνως ασθενής. Αι;

— Θεέ μου! Τι θέλετε με αυτό; Η κυρία αυτή, μία οικογενειακή φίλη, μία παλαιά φίλη, η κυρία Ζοαγέλ, είναι απολύτως υγιής, όπως και εγώ ο ίδιος. Έχει κάποιας εκκεντρικότητας αληθώς, αλλά, καθώς γνωρίζετε, όλαι αι γραιίαι είναι κατά το μάλλον και ήττον εκκεντρικαί.

— Σύμφωνα, είπα, σύμφωνα... Και οι κύριοι; Και αι κυρίαι;

— Είναι φίλοι μου και φύλακες, διέκοψεν ο κ. Μαγιάρ, εγειρόμενος υψηλά... είναι οι καλοί μου φίλοι και συνεργάται.

— Τι όλοι; Και αι γυναίκες ακόμη;

— Τελείως, είπε. Δεν θα επετυγχάνετο τίποτα χωρίς τας γυναίκας. Δεν υπάρχουν διά τους τρελλούς καλύτεροι φύλακες από τας γυναίκας. Έχουν ιδιαίτερον τρόπον αυταί. Τα λάμποντα μάτια των κάμνουν θαύματα. Είναι ένα είδος γοητείας, όπως η του φιδιού. Εννοείτε;

— Αναμφιβόλως, είπα, αναμφιβόλως. Έχουν κάτι τι παράδοξον. Αι; κάτι το πρωτότυπον. Δεν είναι αληθές;

— Παράδοξον, πρωτότυπον; Πώς; Αυτά είναι η βάση της σκέψεώς σας; Πραγματικώς; Ημείς οι μεσημβρινοί δεν αγαπούμεν να κάμνωμεν τον καμπόσο. Ζούμεν, όπως μας καπνίσει, περνάμε ευχάριστον ζωήν και με όλα αυτά τα ποικίλα πράγματα. Εννοείτε;...

— Αναμφιβόλως, είπα, αναμφιβόλως.

— Και έπειτα έχομεν και το Clos-Vougeot, το οποίον μας ζεσταίνει ολίγον το κεφάλι. Βλέπετε, είναι ολίγο δυνατό. Εννοείτε;

— Αναμφιβόλως, είπα, αναμφιβόλως. Αλήθεια, κύριε, δεν μου είπατε ότι το νέον σύστημά σας, το οποίον αντικατέστησε το περίφημον πράον, ήτο μεγάλης αυστηρότητος;

— Όχι. Καθόλου όχι. Αναμφιβόλως ο αποκλεισμός είναι γενικός. Τούτο είναι μία ανάγκη· αλλά η θεραπεία — εννοώ την ιατρικήν θεραπείαν — είναι η μάλλον ευχάριστος εις τους ασθενείς.

— Και το νέον αυτό σύστημα εσείς το εφεύρετε;

— Όχι εντελώς. Διά τινος των βάσεων του συστήματος τούτου η τιμή ανήκει εις τον καθηγητήν Γκουντρόν, περί του οποίου βεβαίως ηκούσατε. Ωσαύτως τροποποιήσεις τινές οφείλονται εις τον περίφημον Πλουμ, όστις, εάν δεν απατώμαι, είναι επιστήθιος φίλος σας.

— Εντρέπομαι να ομολογήσω, απήντησα, ότι ακούω απαγγελλόμενα διά πρώτην φοράν τα ονόματα των δυο τούτων κυρίων.

— Προς Θεού! ανέκραξεν ο κ. Μαγιάρ στρέψας αμέσως το κάθισμά του και υψώσας τους βραχίονας προς τον ουρανόν. Θέλω να πιστεύσω ότι κακώς σας αντελήφθην. Δεν θέλετε να ισχυρισθήτε, ελπίζω, ότι ποτέ σας δεν ηκούσατε να ομιλούν περί του σοφού ιατρού Γκουντρόν και του περιφήμου καθηγητού Πλουμ!

Είμαι ηναγασμένος να ομολογήσω την άγνοιάν μου, απήντησα, διότι πρέπει να σεβασθώ προ παντός την αλήθειαν. Εν τούτοις σας βεβαιώ, ότι είμαι βαθέως ταπεινωμένος, διότι δεν εγνώρισα τας εργασίας των κυρίων αυτών, των οποίων δεν θέτω εν αμφιβόλω την μεγάλην αξίαν. Θα φροντίσω το ταχύτερον να ζητήσω τα έργα των και να τα μελετήσω μετά προσοχής και σκέψεως. Κύριε Μαγιάρ, οφείλω να ομολογήσω, με κάμνετε να αισχύνωμαι διά τον εαυτόν μου.

Και έλεγα αλήθειαν!

— Αρκεί πλέον, καλέ και έξοχε φίλε, είπε με καλωσύνην σφίξας και το χέρι μου. Ας πιούμε εις την περίστασιν αυτήν και ένα ποτήρι του Σωτέρν.

Ήπιαμε. Η συντροφιά ηκολούθησε το παράδειγμά μας, αλλά πολλαπλασιάζουσα αυτό. Όλος ο κόσμος εφλυαρούσεν, ηστειεύετο, εγέλα, έκαμνε χίλιες τρέλλες. Τα βιολιά εγγρατσούνιζαν, το τύμπανον εκτυπούσε δυνατώτερα, τα τρομπόνια εμυκώντο καθώς οι ταύροι του Φαλάρητος εν μέσω των φλογών και η σκηνή καθισταμένη κατά το μάλλον και ήττον

θορυβωδεστέρα, εφ' όσον ηυξάνετο η επίδρασις του οίνου, μετεβλήθη εις πανδαιμόνιον.

Κατά το διάστημα αυτό ο κ. Μαγιάρ και εγώ, έχοντες εμπρός μας φιάλας του Σωτέρν και του Κλω-Βουζώ, εξηκολουθήσαμεν την συνομιλίαν μας δυνατή τη φωνή. Μία λέξις απαγγελλομένη με τον συνήθη ήχον είχε τόσην πιθανότητα να γίνη ακουστή, όσον και το τραγούδι ενός ψαριού εις το βάθος του Νιαγάρα.

— Αλλά, κύριε, είπα κραυγάσας εις το αυτί του, μου ομιλήσατε ολίγον προ του γεύματος περί του κινδύνου, όστις προέκυπτεν από το παλαιόν σας σύστημα, το πράον. Ποίος είναι ούτος λοιπόν;

— Μάλιστα, απήντησεν, υπήρχον ενίοτε αληθείς κίνδυνοι. Δεν μπορεί κανείς να προΐδῃ τας ιδιοτροπίας των τρελλών και κατά την γνώμην μου, η οποία είναι και γνώμη του ιατρού Γκουντρών και του καθηγητού Πλουμ, εν ουδεμία περιπτώσει είναι συνετόν να επιτρέπεται ο ελεύθερος περίπατος άνευ φυλάκων. Ένας τρελλός ημπορεί επί τινα χρόνον να ευρίσκεται εις την λεγομένην περίοδον ηρεμίας, αλλά πρέπει πάντα να περιμένη κανείς ότι θα επανέλθῃ εις την περίοδον της αταξίας. Εξ άλλου η πονηρία του είναι κυριολεκτικώς παροιμιώδης. Του περνά μία ιδέα από το κεφάλι; αποκρύπτει τα σχέδιά του με θαυμαστήν επιτηδειότητα· η τέχνη με την οποίαν παραβιάζει την φρόνησιν αποτελεί διά την ψυχολογίαν ένα από τα μοναδικά προβλήματα, τα οποία παρουσιάζει η μελέτη της ανθρωπίνης ψυχής. Όταν ένας τρελλός σας φαίνεται πολύ φρόνιμος, πιστεύσατέ με ότι είναι καιρός να του φορέσετε τον ζουρλαμανδύαν.

— Αλλ' ο κίνδυνος περί του οποίου μου ωμιλήσατε, αγαπητέ μου κύριε; Η ατομική σας πείρα, αφ' ότου διευθύνετε το κατάστημα τούτο, σας παρέσχεν αποχρώντα λόγον να σκεφθήτε ότι είναι επικίνδυνον ν' αφήσετε ελεύθερον ένα τρελλόν;

— Εδώ;... Η ιδική μου πείρα; Αι, λοιπόν, σας απαντώ, ναι! Παραδείγματος χάριν: δεν είναι πολὺς καιρός που συνέβη ένα παράδοξον γεγονός εις τον οίκον αυτόν. Το πράον σύστημα, γνωρίζετε, ήτο τότε εν ισχύι και οι τρελλοί ήσαν ατομικώς ελεύθεροι. Εφέροντο με τέτοιαν αξιοπαρατήρητον φρονιμάδα,

ώστε ημπορούσε κανείς να σκεφθή ότι ούτοι εβυσσοδόμουν κανέν διαβολικόν σχέδιον. Και πράγματι, μίαν ωραίαν πρωίαν οι φύλακες ευρέθησαν δεμένοι χειροπόδαρα και κλεισμένοι μέσα εις τα κελλία, όπου εφυλάσσοντο ως τρελλοί από αυτούς τους ιδίους τους τρελλούς, οικειοποιηθέντας καθήκοντα φυλάκων.

— Ω! το παραφουσκώνετε! Ποτέ μου δεν ήκουσα μίαν τόσον απίθανον ιστορίαν.

— Και εν τούτοις είναι αλήθεια! Όλα αυτά από το λάθος ενός τρελλού, ο οποίος εφαντάσθη — δεν ξέρω πώς — ότι εφεύρε το καλύτερον σύστημα, πρωτοφανές μέχρι τούδε. — Εννοείτε το καλύτερον σύστημα της διοικήσεως των τρελλών. — Ήθελεν αναμφιβόλως να δοκιμάση την εφευρεσίν του και προς τον σκοπόν τούτον έπεισε και τους άλλους τρελλούς να συμπράξουν μετ' αυτού εις την κατάληψιν της αρχής.

— Και το κατάφερε;

— Βεβαίως ... Και αποτέλεσμα τούτου ήτο η ανταλλαγή των καθηκόντων μεταξύ των επιτηρούντων και των επιτηρουμένων. Αλλ' η ανταλλαγή δεν υπήρξε δικαία, διότι οι μεν τρελλοί αφέθησαν ελεύθεροι, ενώ οι φύλακες ενεκλείσθησαν αυτοστιγμεί εις τα κελλία και έπαθαν... εντρέπομαι να το ομολογήσω.

— Υποθέτω ότι μία αντεπανάστασις δεν ήργησε ν' αναφυή. Η κατάσταση αυτή των πραγμάτων δεν ημπορούσε να διαρκέση επί πολύ. Οι χωρικοί των πέριξ, οι επισκέπται οι όποιοι ήρχοντο να ίδουν το κατάστημα, θα ειδοποίησαν τους αρμοδίους.

— Δεν εμαντεύσατε. Ο αρχηγός των ανταρτών ήτο πιο φανερός από ό,τι φαντάζεσθε. Δεν άφησε κανένα επισκέπτην να εισέλθη, εκτός ενός νέου, του οποίου το αρκετά βλακώδες πρόσωπον δεν ημπορούσε να του εμπνεύση την ελαχίστην ανησυχίαν. Του επέτρεψε να επισκεφθή το ίδρυμα απλώς διά να περάση η ώρα και διά να τον κοροϊδέυση λιγάκι. Αφού εγλέντησεν αρκετά μαζί του, τον άφησε να φύγη.

— Και πόσον διήρκεσε η βασιλεία των τρελλών;

— Ω! εβάσταξεν αρκετά! Ένα μήνα τουλάχιστον, ίσως και περισσότερον, δεν ενθυμούμαι καλά. Εν τω μεταξύ οι τρελλοί ήσαν όλο γλέντι. Έβγαλαν τα παληόρρουχά των και εφόρεσαν πολυτελή φορέματα και τα κοσμήματα, τα οποία εύρον εντός του πύργου. Ήνοιξαν τας πλουσίας οйнаποθήκας και γνωρίζοντες να πίνουν καλά, εκολύμβησαν εις αυτάς. Επέρασαν ζωή και κόττα!

— Τις ήτο η ιδιαίτερα θεραπεία, την οποίαν εφήρμοζεν ο αρχηγός των ανταρτών;

— Ως προς τούτο, σας επαναλαμβάνω, ένας τρελλός δεν στερείται κρίσεως, και, μα την πίστιν μου, η θεραπεία αύτη ήξιζε περισσότερον, κατά την γνώμην μου, από την παλαιάν εν χρήσει θεραπείαν. Ήτο σύστημα απολύτως τέλειον, απλούν, διαυγές, όχι επιβαρυντικόν, ένα πολύ ευχάριστον σύστημα... Ήτο...

Εις το σημείον τούτο αι πληροφορίαι του κ. Μαγιάρ διεκόπησαν αιφνιδίως από μίαν νέαν σειράν υλακών, ομοίων προς εκείνας, αι οποίαι προ ολίγου ήδη μας ετάραξαν. Αλλ' αι φωναί εφαινοντο πλησιάζουσai ταχύτατα.

— Θεέ μου, εφώναξα, οι τρελλοί θα έφυγαν βεβαίως...

— Φοβούμαι πολύ ότι δεν ευρίσκεσθε εις την αλήθειαν, είπεν ο κ. Μαγιάρ καταστάς υπερβολικά ωχρός.

Μόλις ετελείωσε την φράσιν του, φωναί διαπεραστικάι και ύβρεις ηκούσθησαν κάτω από τα παράθυρα και ταυτοχρόνως εγένετο πασιφανές, ότι έξωθεν πολλά πρόσωπα απειπειρώντο να εισβάλλουν εις την αίθουσαν. Έσειον την θύραν κρούοντα αυτήν με μεγάλο σφυρί και τα παραθυρόφυλλα ετραβούντο προς τα έξω με καταπληκτικήν δύναμιν.

Επηκολούθησε σκηνή τρομεράς συγχύσεως. Ο κ. Μαγιάρ, προς μεγάλην μου έκπληξιν, εκρύφθη κάτω από τον μπουφέ, ενώ εγώ επερίμενα μεγαλυτέραν ψυχραιμίαν απ' αυτόν. Οι μουσικοί της ορχήστρας, οι οποίοι προ ενός τεάρτου εφαινοντο τόσον μεθυσμένοι, ώστε να μη μπορούν να εξακολουθήσουν τα καθήκοντά των, ανετινάχθησαν εις τους πόδας των, ήρπασαν τα όργανά των, ανερριχήθησαν επί της τραπέζης και έπαιξαν τον εθνικόν ύμνον με υπεράνθρωπον δύναμιν, ουχί όμως και μουσικήν ακρίβειαν.

Εν τούτοις ο κύριος, τον οποίον με τόσην δυσκολίαν κατώρθωσαν να εμποδίσουν προηγουμένως να πηδήση επί της τραπέζης, ευρέθη επ' αυτής εν μέσω φιαλών και ποτηριών. Μόλις δε ετοποθετήθη ασφαλώς επ' αυτής ήρχισε να δημηγορή. Η δημηγορία του αύτη θα ήτο πιθανόν πολύ ωραία εάν ήτο δυνατόν να ακουσθή. Ταυτοχρόνως εκείνος που έδειχνε συμπάθειαν διά την τέχνην της σβούρας ήρχισε να στρέφεται περί εαυτόν και πέριξ της αιθούσης με μίαν πρωτοφανή ταχύτητα, έχων τους βραχίονας σταυρωμένους, κατ' ορθήν γωνίαν με το σώμα, ως εάν ήτο αληθινή σβούρα, και ωθών πάντας όσους συνήντα. Έπειτα μία ατελείωτος σειρά των Πουμ και των Πςς... ς, σαμπάνιας δηλαδή που ανοίγεται, με έκαμε ν' αντιληφθώ ότι ωφείλοντο εις τον κύριον, ο οποίος κατά την διάρκειαν του γεύματος έπαιξε ρόλον σαμπάνιας με τόσην λεπτότητα. Κατά το διάστημα τούτο ο άνθρωπος-βάτραχος εκόαζεν ως από τας νότας αυτάς να εξήρτα και την σωτηρίαν της ψυχής του. Όλον αυτόν τον δαιμονιώδη θόρυβον υπερενίκα ο ογκυθμός του όνου. Η παλαιά μου φίλη, η κυρία Ζοαγέλ, εφαιέτο τόσον τρομακτικά συγχυσμένη, ώστε να μου έρχωνται δάκρυα ακόμη διά την τύχην της. Ίστατο ορθία, εις μίαν γωνίαν κοντά εις το τζάκι, και δεν έπαυεν από του ν' αναπέμπτη κραυγάς: κοκορικόοοοοοοοοοοο!

Τέλος επήλθεν η κυρία περιπέτεια, επενεγκούσα την λύσιν του δράματος.

Επειδή όλη η αντίστασις περιωρίζετο μόνον εις κραυγάς και κοκορικό, ουδέν δ' άλλο ανετίθετο προς τας προσβολάς των επιδρομέων, τα δέκα παράθυρα τάχιστα και σχεδόν όλα ταυτοχρόνως παρεβιάσθησαν.

Αλλά δεν μπορώ να λησμονήσω την έκπληξιν και τον τρόμον μου, όταν είδα να σκαρφαλώνη εις τα παράθυρα και να επιτίθεται εναντίον μας, μαχομένη με κλωτσιές και με τα νύχια της, ωρυομένη πληθύς παραδόξων όντων, τα οποία επήρα για χιμπατζήδες, ουραγκοτάγκους και μεγάλες μαϊμούδες του ακρωτηρίου της Καλής Ελπίδος.

Εδέχθην μίαν ισχυράν σκουντιάν, ήτις με εξεσφενδόνισε κάτωθεν ενός καναπέ, όπου έμεινα άναυδος. Αφού παρέμεινα επί εν τέταρτον της ώρας ακούων με τα δυο μου αυτιά ό,τι συνέβαινεν εις την αίθουσαν, έφθασα επί τέλους εις μίαν ικανοποιητικήν λύσιν της τραγωδίας αυτής. Καθ' όσον ενόησα, ο κ. Μαγιάρ, διηγούμενος την ιστορίαν ενός τρελλού ο οποίος εξήγειρε τους

συναδέλφους του εις επανάστασιν, δεν έκαμεν άλλο παρά να ιστορήση τα ατομικά του κατορθώματα. Αυτός ο άνθρωπος ήτο πραγματικώς, δύο ή τρία έτη πρότερον, διευθυντής του ιδρύματος, αλλά τρελλαθείς και αυτός κατετάχθη μεταξύ των ασθενών. Η λεπτομέρεια αυτή ήτο άγνωστος εις τον συνταξιδιώτην μου, ο οποίος με εισήγαγεν.

Οι φύλακες, δέκα τον αριθμόν, καταληφθέντες αιφνιδίως και αλειφθέντες με πίσσαν, περιτυλιχθέντες δε επιμελώς διά πτερών εφυλακίσθησαν εντός υπογείων κελλίων. Έμειναν εκεί κλειστοί περισσότερον του μηνός και καθ' όλον αυτό το διάστημα ο κ. Μαγιάρ όχι μόνον τους παρεχώρησε με έκτακτον γενναιοδωρίαν πίσσαν και φτερά, τα οποία απετέλουν το κύριον μέρος του συστήματός του, αλλά και νερό και άρτον κατά βούλησιν · με μίαν δε αντλίαν τους περιέβρεχε καθ' εκάστην μέχρις αποπνιγμού.

Τέλος εις εξ αυτών διαφυγών, διά της υπονόμου, κατώρθωσε ν' απελευθερώση και τους άλλους.

Το πράον σύστημα με σπουδαίας μεταρρυθμίσεις επανήλθεν εν ισχύι εις τον πύργον · δεν δύναμαι όμως να μην αναγνωρίσω ότι το σύστημα του κ. Μαγιάρ ήτο καθ' όλα τέλειον.

Κατά την ορθοτάτην παρατήρησίν του, ήτο μέθοδος απλή, διαυγής και διόλου καταθλιπτική.

Δεν έχω παρά ολίγας λέξεις να προσθέσω: Έχω αναδιφήσει εις όλας τας βιβλιοθήκας της Ευρώπης διά ν' ανεύρω τα έργα του δόκτορος Γκουντρών και του καθηγητού Πλουμ, αλλά μέχρι τούδε, μεθ' όλας τας προσπάθειάς μου, δεν κατώρθωσα ν' ανεύρω ούτε έν αντίτυπον αυτών.

ΤΟ ΠΗΓΑΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΚΡΕΜΕΣ

mpia tortorum lougos huc turba furores
Sanguinis innoncui, non satiata, aluit.
Sospite nunc patriâ, fracto nunc funeris antro,
Mors ubi dira fuit, vita salusque patent.

(Τετράστιχον συντεθέν διά να χαραχθή επί των θυρών μιας αγοράς, ην επρόκειτο να κτίσουν εις το μέρος όπου ήτον άλλοτε η λήσχη των Ιακωβίνων εν Παρισίοις).

Υπέφερα, υπέφερα μέχρι θανάτου από την ατελεύτητον αυτήν αγωνίαν. Όταν με απήλλαξαν επί τέλους και κατώρθωσα ν' ανακαθήσω, μου εφάνη ότι με εγκατέλειψαν αι αισθήσεις μου. Η καταδίκη μου, η τρομερά καταδίκη εις θάνατον υπήρξεν η τελευταία λέξις, ήτις περιήλθε σαφώς εις τα ώτα μου. Μετά τούτο μου εφάνη ότι ο ήχος των φωνών των ιερεξεταστών διελύετο εις τον αόριστον ψίθυρον του ονείρου. Ο ψίθυρος αυτός μου υπέβαλεν εις το πνεύμα μίαν ιδέαν περιστροφής, αναμφιβόλως λόγω του νόμου της ομοιότητος μεταξύ του ήχου τούτου και του ήχου του τροχού ενός μύλου. Αλλά τούτο δεν διήρκεσε παρά ολίγον χρόνον και εσβέσθη αιφνιδίως.

Εν τούτοις εξηκολούθησα να βλέπω, αλλά με τρόμον επίμονον, τα χείλη των δικαστών με την μαύρην στολήν. Τα χείλη ταύτα μου εφαινοντο λευκότερα του χάρτου, εφ' ου σημειώ τας γραμμάς ταύτας, και μέχρις εκτρομακτικότητος λεπτά, με την ανηλεή έκφρασιν της αυστηρότητος, της ακάμπτου θελήσεως και της αυστηράς περιφρονήσεως προς το ανθρώπινον άλγος. Έβλεπα ακόμη αυτά τα χείλη ν' αποστάζουν την απόφασιν, ήτις καθώριζε το μέλλον μου. Τα έβλεπα συσπώμενα εν τη διατυπώσει της θανατικής αποφάσεως. Τα έβλεπα ν' αρθρώνουν τας συλλαβάς του ονόματός μου και εφρικίων διότι, δεν ήκουα κανένα ήχον.

Είδον επίσης επί τινας στιγμάς φρίκης και παραληρήματος την αόριστον και σχεδόν ανεπαίσθητον κυμάτισιν των σκούρων παραπετασμάτων, τα οποία εκάλυπτον τους τοίχους της αιθούσης. Την στιγμήν αυτήν το βλέμμα μου έπεσεν επί επτά μεγάλων κηροπηγίων της τραπέζης. Μου εφάνησαν πρώτα-πρώτα ότι ενεσάρκωναν την επιείκειαν, ως λευκοί άγγελοι, οι οποίοι μου έφερναν την σωτηρίαν.

Αλλά τότε αιφνιδίως η πλέον θανάσιμος σκοτοδίνη με κατέλαβεν· ησθάνθην όλον το νευρικόν μου σύστημα να συνδονήται, ως να ευρίσκετο εις επικοινωνίαν με ηλεκτρικήν συστοιχίαν, και τα αγγελικά οράματα μετεμορφώθησαν εις φάσματα κενά εννοίας, εις φάσματα από φλόγας, από τας οποίας ορατώς δεν ημπορούσα να ελπίζω καμμίαν βοήθειαν.

Και τότε το πνεύμα μου διεπεράσθη, ως υπό εντόνου μουσικής απηχήσεως, από την σκέψιν της ηδείας γαλήνης, την οποίαν μόνον θα χαρούμεν εις τον τάφον. Η σκέψις αύτη μου ήλθε σιγά-σιγά, σχεδόν ιεροκρυφίως, και μου εφάνη ότι διήρκεσε πολύ, έως ου να λάβω τελείως συνείδησιν. Αλλ' εκείνην την στιγμήν ακριβώς που κατώρθωνα ν' αντιληφθώ αυτήν και να την αφομοιώσω, αι σκιαί των δικαστών εξηφανίσθησαν ως διά μαγείας.

Τα μεγάλα κηροπήγια εξηφανίσθησαν ωσαύτως, αφού ολότελα έσβυσαν αι φλόγες των.

Το έρεβος και τα σκότη επεκράτησαν. Πάσα αίσθησίς μου εφάνη σβεννυμένη, ως εάν η ψυχή μου εις μίαν πτώσιν ιλιγγιώδη και παράφορον

έτεινε να χαθή εις τον Άδην. Τότε η σιωπή, η ηρεμία και η νύξ απετέλεσαν ολόκληρον το περί εμέ σύμπαν.

Ελιποθύμησα, αλλά δεν μπορώ να ειπώ ότι περιέπεσα εις πλήρη αναισθησίαν. Το ολίγον που μου έμενεν ακόμη από την συναισθησιν των συμβαινόντων μάτην θα προσπαθήσω να το ορίσω ή καν να δώσω μίαν αμυδράν ιδέαν αυτού. Δεν είχα εντελώς εκμηδενισθή. Εις τον βαθύτερον ύπνον, εις το παραλήρημα, εις την λιποθυμίαν, εις αυτό το βάθος του τάφου, ποτέ δεν απόλλυται το παν τελείως.

Άλλως δεν θα υπήρχεν αθανασία διά τον άνθρωπον.

Όταν εγερώμεθα από τον βαθύτερον ύπνον, θραύομεν το αραχνώδες νήμα του ονείρου, οιονδήποτε και αν είναι τούτο. Εντούτοις έν δευτερόλεπτον κατόπιν (τόσον το νήμα είναι εύθραυστον) δεν ενθυμούμεθα αν ωνιευρέθημεν. Κατά την επάνοδον εις την ζωήν, η οποία επακολουθεί την λιποθυμίαν, παρουσιάζονται δύο στάδια: κατά πρώτον η συνείδησις της ηθικής ή πνευματικής υπάρξεως, κατά δεύτερον δε η συνείδησις της φυσικής υπάρξεως. Εάν φθάσαντες εις το δεύτερον στάδιον αναμνησθώμεν των συναισθημάτων όσα εδοκιμάσαμεν εις το πρώτον, είναι δυνατόν να υποθέσωμεν ότι θα ευρίσκωμεν πολύ πλούσια συναισθήματα εις αναμνήσεις του πέραν του κόσμου τούτου. Και το βάραθρον λοιπόν αυτό τι είναι επί τέλους; Πώς τουλάχιστον να ξεχωρίσωμεν τα σκότη, μεταξύ αυτού του σκότους και του σκότους του τάφου;

Αλλ' εάν δεν κατορθώνωμεν να επαναφέρωμεν κατά βούλησιν τα συναισθήματα, τα οποία μας επαρουσιάσθησαν κατά το παρ' εμού επικληθέν πρώτον στάδιον, τούτο δεν σημαίνει ότι πολύ βραδύτερον δεν είναι δυνατόν τα αυτά συναισθήματα να επαναβλύσωσιν αυθορμητώς και να μας εκπλήξωσι με το μυστήριον της προελεύσεώς των.

Πρέπει να μη έχη κανείς ποτε λιποθυμήσει διά να μη αναγνωρίση εις τας φλόγας, που βγάζουν τα ξύλα μέσα στο τζάκι, ανάκτορα και κεφάλια φανταστικά και κεφάλια ανθρώπων πολύ γνωστών, διά να μη ανακαλύψη μέσα στης σπίθες οράματα θλίψεως, τα οποία οι κοινοί άνθρωποι δεν μπορούν να διακρίνουν, διά να μη ονειροπολήση επί του αρώματος νέου

άνθους, διά να μη παρακολουθήση διά της σκέψεως κάποιαν μουσικήν φράσιν, η οποία ουδέποτε προηγουμένως προσείλκυσε την προσοχήν του.

Εις τας επανειλημμένας και πεισματώδεις προσπάθειάς προς αναζωπύρησιν της μνήμης μου, εις την διάπυρον επιμονήν προς περισυλλογήν μερικών ρακών από την φαινομενικήν ταύτην κατάστασιν της εκμηδενίσεως, εις ην η ψυχή μου είχε κατακρημνισθή, υπήρξαν στιγμαί κατά τας οποίας ωνειρεύθη την επιτυχίαν.

Είχα επίσης βραχείας, πολύ βραχείας αναπολήσεις, τας οποίας κατόπιν εις κατάστασιν εγρηγόρσεως η σκέψις μου ανεγνώρισεν ανηκούσας εις την περίοδον εκείνην της ημιαναισθησίας. Αι σκιαί αύται των αναμνήσεων μου λέγουν, χωρίς ακριβολογίαν όμως, ότι μεγάλα φάσματα με ανύψωσαν και με παρέσυραν είτα σιωπηλώς προς τα κάτω, κάτω, πιο κάτω ακόμη, μέχρις ότου δεινή σκοτοδίνη με απέπνιξεν επί μόνη τη σκέψει της διαιωνίσεως της καταβάσεως. Μου ενθυμίζουν επίσης την αόριστον φρίκην την καταλαβούσαν με επί τη ανωμάλω ηρεμία της καρδιάς. Τότε επιφαίνεται η αίσθησις μιας γενικής και αποτόμου επισχέσεως παντός του περικυκλούντος με.

Φαίνεται ότι εκείνοι που με μεταφέρουν (φασματώδης πομπή) υπερεπήδησαν τα όρια του απείρου και εσταμάτησαν εξηντλημένοι κατόπιν του ματαίου καμάτου.

Μετά ταύτα επανευρίσκομεν μίαν εντύπωσιν πλαδαρότατος και υγρότητος και τέλος εμφανίζεται το παραλήρημα μιας μνήμης σπαρταριζούσης μέσα εις την φρίκην της.

Αιφνιδίως αναλαμβάνω συνείδησιν της κινήσεως και του θορύβου, της θορυβώδους κινήσεως της καρδιάς μου, αντανakλωμένης εις τα ώτα μου διά του θορύβου των παλμών της. Έπειτα επανέρχεται εκ νέου ο θόρυβος, η κίνησις και η αφή — αίσθησις μιας μυρμηκιάσεως που διατρέχει όλον μου το σώμα. Έπειτα η μόνη αίσθησις της υπάρξεως, αλλ' άνευ σκέψεως (και η κατάστασις αυτή διήρκεσεν επί μακρόν). Έπειτα όλως αιφνιδίως η σκέψις και ένας φρικιαστικός τρόμος, και μία δραστική απόπειρα προς κατάκτησιν της πραγματικότητος της καταστάσεώς μου. Έπειτα μία ισχυρά επιθυμία, όπως

επαναπέσω εις την αναισθησίαν. Είτα δι' ενός ακατασχέτου εξυπνήματος της συνειδήσεώς μου προσπαθώ να κινηθώ και το κατορθώνω.

Τότε ενθυμούμαι πληρέστατα την δίκην, τους δικαστάς, τα σκοτεινά παραπετάσματα, την απόφασιν, την καταλαβούσαν με αφασίαν και την λιποθυμίαν.

Πλήρης λήθη των περαιτέρω, παντός ό,τι αργότερα και δι' ισχυρών προσπαθειών κατώρθωσα να ενθυμηθώ αορίστως.

Μέχρις εκείνης της στιγμής δεν είχα ανοίξει τα μάτια. Είχα την εντύπωσιν ότι είμαι ξαπλωμένος χωρίς δεσμά. Ήπλωσα το χέρι και έπεσε βαρεία σε κάτι τι υγρόν και σκληρόν. Άφησα το χέρι μου έτσι επί τινος στιγμής, προσπαθών να φαντασθώ πού ήμουν και τι απέγεια. Ήθελα σύντομα να μεταχειρισθώ την όρασίν μου, αλλά δεν ετολμούσα. Εφοβούμην να προσηλώσω το πρώτον μου βλέμμα επάνω σε πράγματα, τα οποία ήσαν γύρω μου· όχι διότι εφοβούμην να ίδω φρικιαστικά πράγματα, αλλά διότι κατελήφθην από την φρίκην εκ μόνης της ιδέας ότι μπορεί να μη έβλεπα τίποτε. Τέλος με την καρδιά σφιγμένη άνοιξα ταχέως τα μάτια μου. Και ιδού ότι εβεβαιώνετο η υποψία μου. Τα σκότη της αιωνίας νυκτός με περιέβαλλον. Μετά δυσκολίας ανέπνεον. Ησθανόμην την πυκνότητα της νυκτός να με βαρύνη και να με πνίγη. Η ατμόσφαιρα ήτο απελπιστικώς βαρεία. Έμεινα ξαπλωμένος χωρίς να κινηθώ και έθεσα εις ενέργειαν όλας τας δυνάμεις του νου μου. Ανεπόλησα τας διαφόρους μεθόδους των ιερεξεταστών και από το σημείον τούτο προσπαθούσα να εξαγάγω ποια μπορούσε να είναι η παρούσα κατάστασίς μου. Από της εκδόσεως της αποφάσεώς μου εφαινετο ότι παρήλθε πολύς καιρός. Εν τούτοις ουδέ προς στιγμήν μου επέρασεν από τον νουν ότι ημπορούσα να είχα πεθάνει. Μία τοιαύτη υπόθεσις, μεθ' όλα όσα ισχυρίζονται τα συγράμματα φαντασιώδους φύσεως, δεν συμβιβάζεται με την πραγματικότητα της υπάρξεως.

Αλλά πού ήμην και εις ποίαν κατάστασιν ευρισκόμεν;

Εγνώριζα ότι εις θάνατον καταδικασθέντες παρεδίδοντο εις την πυράν (autodafé) και ότι μία από τας τελετάς αυτάς θα εγίνετο την ιδίαν νύκτα της κρίσεώς μου. Μήπως ωδηγήθην εις το μπουντρούμι να περιμείνω εκεί την

προσεχή θυσίαν, ήτις θα ετελείτο μετ' ολίγους μήνας; Αντελήφθην ότι δεν μπορούσε να είναι έτσι. Τα διαθέσιμα θύματα είχαν αποσυρθή. Εξ άλλου το παλαιό μπουντρούμι μου είχε, καθώς όλα τα μπουντρούμια εν Τολέδη, λιθόστρωτον το πάτωμα και το φως δεν είχεν εκδιωχθή παντελώς εξ αυτού.

Αιφνιδίως φρικτή σκέψις μου παρέσυρε κατά κύματα το αίμα εις την καρδιά μου, και επί τινα καιρόν ξανάπεσα και πάλιν εις την αναισθησίαν. Ευθύς ως συνήλθα, εσηκώθην με ένα πήδημα εις τους πόδας μου και με ένα σπαρακτικόν τρόπον που έσειεν όλας μου τας ίνας. Ήπλωσα ταχέως τους βραχίονας επάνω μου και γύρω μου, καθ' όλας τας διευθύνσεις. Δεν εύρον τίποτε. Εν τούτοις εφοβούμην να προχωρήσω κατά έν βήμα, εκ φόβου μήπως προσκρούσω εις τους τοίχους ενός τάφου. Ο ιδρώς ανέβλυζε σαν μαργαριτάρι από όλους μου τους πόρους και εσωριάζετο εις το μέτωπόν μου κατά μεγάλας παγωμένους σταγόνας. Αλλά τέλος, μη δυνάμενος πλέον να υπομείνω την αγωνίαν αυτήν της αμφιβολίας, έκανα ένα βήμα προς τα εμπρός με προφύλαξιν και με τεταμένους τους βραχίονας, τα μάτια γουρλωμένα, αναζητών μίαν ασθενή ακτίνα φωτός. Έκανα πολλά βήματα, αλλά το παν δεν ήτο παρά σκότος και χάος. Ανέπνευσα ελευθερώτερα, διότι μου εφάνη ότι η τύχη, η οποία μου επεφυλάσσετο, δεν ήτο ίσως η χειροτέρα πάσης άλλης.

Τότε, ενώ εξηκολούθησα προς τα εμπρός την προσεκτικήν πορείαν μου, μου επανήλθαν αλλεπάλληλοι εις την μνήμην αι αναρίθμητοι αόριστοι φήμαι διά τας βασάνους της Τολέδης. Διά τα μπουντρούμια αυτά ελέγοντο πολλά παράδοξα, τα οποία εθεώρησα πάντοτε ως μύθους, αλλά τόσον παραδόξους και τόσον φοβερούς, ώστε να τους επαναλαμβάνω χαμηλοφώνως.

Ήμην προωρισμένος ν' αποθάνω της πείνης εις τον κόσμον του υπογείου σκότους; Ή μήπως άλλη τις τύχη τρομερώτερα μου επεφυλάσσετο; Ότι το τέρμα ήτο ο θάνατος και ότι ο θάνατος αυτός ήτο τόσον σκληρός, ώστε να υπερβαίνει τα όρια του συνήθους, αυτό το είχα αντιληφθή, όπως και διά τον χαρακτήρα των δικαστών μου δεν μου επιτρέπετο ν' αμφιβάλλω. Ο τρόπος και η ώρα αυτού του θανάτου ήτο η μόνη απασχόλησις, το μόνον μου βάσανον.

Τέλος τα τεντωμένα χέρια μου προσέκρουσαν εις έν εμπόδιον. Ήτο τοίχος, κατασκευασμένος, ως φαίνεται, από λίθους, πολύ επίπεδος, πολύ ψυχρός και γλοιώδης. Τον διέτρεξα κατά μήκος από κοντά με τας δυσπίστους προφυλάξεις

μου, τας οποίας μου επανέφερεν η ανάμνησις των παλαιών διηγήσεων. Η μέθοδος αυτή ουχ ήπτον δεν μου επέτρετε κατ' ουδένα τρόπον τα υπολογίσω τας διαστάσεις του μπουντρουμιού μου, διότι μπορούσα απατώμενος να κάνω όλον τον γύρον και να επανέλθω εις αυτό το σημείον της αναχωρήσεώς μου χωρίς να το αντιληφθώ. Τόσον ο τοίχος ήτο ομοιόμορφος.

Εζήτησα λοιπόν το μαχαίρι μου, που το είχα εις την τσέπην την στιγμήν καθ' ην με εισήγαγον εις την αίθουσαν των ιερεξεταστών. Αλλά δεν ευρίσκετο εκεί· αντικατέστησαν τα φορέματά μου με ένα μανδύαν από πρόστυχην λινάτσαν. Η σκέψις μου ήτο να βυθίσω την κάμαν εις τινα στενήν ρωγμήν του τοίχου και να σημειώσω ούτω το σημείον της αναχωρήσεώς μου. Η δυσκολία ήτο πολύ κοινή. Αλλ' η ταραγμένη φαντασία μου την εθεώρει ανυπέρβλητον. Επί τέλους έσχισα ένα κομματάκι πανί από τον μανδύαν μου και το έθεσα κατά μήκος και καθέτως επί του τοίχους ψηλαφίζων διά να ζητήσω τον δρόμον μου, έπρεπεν εξ άπαντος, όταν θα ετελείωνα πλέον τον γύρον μου, να συναντήσω το πανάκι αυτό.

Αυτό τουλάχιστον επίστευα· αλλ' είχα υπολογίσει μη λαμβάνων υπ' όψιν το μήκος του κελλίου μου και την ατομικήν μου ικανότητα. Το έδαφος ήτο υγρόν και εγλύστρα. Επροχώρησα ολίγον τρικλίζων, κατόπιν εμπερδεύθηκα και έπεσα.

Η υπερβολική κούρασσις με εκάρφωσεν εκεί και απεκοιμήθην εις την στάσιν εκείνην.

Άμα εξύπνησα, απλώσας τον βραχίονα μου εύρον παραπλεύρως ένα άρτον και μια κανάτα νερού. Πολύ εξηντλημένος διά να σκεφθώ επί της περιστάσεως ταύτης ήπια και έφαγα απλήστως. Μετ' ολίγον επανήρχισα τον γύρον της φυλακής μου και, όχι χωρίς κόπον, έφθασα τέλος εκεί όπου είχα κρεμάσει το κουρελάκι.

Κατά την πτώσιν μου είχα μετρήσει 52 βήματα και αφ' ης στιγμής επανήρχισα την πορείαν ηρίθμησα έτερα 48, μέχρις ότου επανεύρον το κουρελάκι, ήτοι το όλον εκατόν βήματα. Επειδή δε δύο βήματα αντιστοιχούν προς μίαν υάρδαν, συνεπέρανα ότι το μπουντρούμι είχε περιφέρειαν πεντήκοντα υαρδών. Εν τούτοις επειδή εύρον πολλάς γωνίας εις τον τοίχον δεν

ημπορούσα να σχηματίσω σαφή γνώμην περί του σχήματος του υπογείου, διότι δεν ημπορούσα ν' αμφιβάλλω επί πλέον ότι τούτο ήτο κρύπτη.

Απέδιδα ολίγον ενδιαφέρον και βεβαίως ουδεμίαν ελπίδα εις τας ερεύνας αυτάς. Αλλά μία αόριστος περιέργεια με παρώτρυνε να τας εξακολουθήσω. Άμα άφησα τον τοίχον απεφάσισα να διασχίσω την περιφερικήν επιφάνειαν. Κατ' αρχάς εβάδισα με μεγάλην σύννεσιν, διότι το έδαφος, αν και εφαινετο συνιστάμενον από στερεάν ύλην, ήτο κεκαλυμμένον από μίαν επικίνδυνον λάσπην.

Έλαβα επί τέλους ασφαλή στάσιν και δεν εδίστασα να βαδίσω αποφασιστικά, προσπαθών να προχωρώ πάντοτε εφ' όσον ήτο δυνατόν κατ' ευθείαν γραμμήν. Έκαμα τοιουτοτρόπως δέκα ή δώδεκα βήματα προς τα εμπρός, όταν το υπόλοιπον του κουρελακιού περιεπλέχθη εις τους πόδας μου. Πατήσας αυτό εγλίστρησα και έπεσα με το πρόσωπον προς τα κάτω. Εν τη συγχύσει μου ως εκ της πτώσεως δεν απέδωκα ιδιαίτεραν σημασίαν εις την άλλως εκπληκτικήν αυτήν λεπτομέρειαν· αλλά μετά τινα δευτερόλεπτα και ενώ ακόμη ευρισκόμενην εξηπλωμένος κατά γης προσήλωσα την προσοχήν μου. Ενώ το πηγούνι μου ανεπαύετο επί του εδάφους της φυλακής μου, τα χείλη και το ήμισυ του προσώπου μου ευρίσκοντο εις τον αέρα. Ταυτοχρόνως το μέτωπόν μου περιελούετο από βρωμεράς αναθυμιάσεις και μία χαρακτηριστική οσμή μουχλιασμένων μυκήτων ανέβαινεν εις τους ρώθωνάς μου. Ήπλωσα τον βραχίονα και εφρικιάσά παρατηρήσας ότι είχα πέσει κοντά εις το χείλος ενός περιφερικού φρέατος.

Φυσικά δεν είχα προς το παρόν τα μέσα να μετρήσω τας διαστάσεις, αλλ' εψηλάφησα τον τοίχον ακριβώς κάτωθεν του χείλους, κατορθώσας ν' αποσπάσω ένα μικρό τεμάχιον, το οποίον άφησα να πέση εις το βάθος του φρέατος. Επί τινα δευτερόλεπτα ήκουσα τον επανειλημμένον κρότον του προσκρούοντος επί των τοιχωμάτων της αβύσσου λίθου. Τέλος εβυθίσθη εις τα νερά με ένα θλιβερόν πάταγον, ακολουθούμενος από φοβερούς ήχους. Συγχρόνως ήκουσα υπεράνω της κεφαλής μου, σαν ένα θόρυβον θύρας που ανοίγουν γρήγορα διά να την κλείσουν ταχύτερον ακόμη, ενώ αμυδρά ακτίς φωτός διέκοψε τα σκότη και εχάθη αποτόμως. Είδα φανερά ποία ήτο η τύχη που μου επεφυλάσσετο και ηυχαιστηθήν διά το απρόοπτον αυτό γεγονός.

Εάν είχα κάμει ένα βήμα περισσότερο προ τού να πέσω, ο κόσμος δεν θα με επανέβλεπε πλέον. Ο θάνατος, τον οποίον ούτω διέφυγα, ανήκεν εις την αυτήν κατηγορίαν των σκέψεων, η οποία με έκαμε να θεωρήσω ως ανοήτως απίθανα τα όσα μου διηγήθησαν περί της Ιεράς Εξετάσεως. Διά τα θύματα της τυραννίας της υπήρχεν η εκλογή μεταξύ του θανάτου με τας φρικωδεστέρας φυσικάς βασάνους και του άλλου θανάτου με τας σκληροτέρας ηθικάς βασάνους. Εις εμέ επεφυλάσσετο ο τελευταίος. Τα μακρά βάσανα με είχαν εκνευρίσει και ήμην πλέον ώριμος υπό πάσαν έποψιν διά τα βάσανα, διά τα οποία προωριζόμην.

Ολόκληρος τρέμων επλησίασα ψηλαφητί προς τον τοίχον, αποφασισμένος να πεθάνω εκεί, παρά ν' αντιμετωπίσω το τρομερόν πηγάδι, το οποίον η φαντασία μου επολλαπλασίαζε και έθετεν εις διάφορα σημεία του μπουντρουμιού μου. Εις άλλην περίστασιν θα είχα το θάρρος να θέσω τέρμα εις τα βάσανά μου κρημιζόμενος εις μίαν απ' αυτάς τας αβύσσους, αλλά την στιγμήν εκείνην είχα καταντήσει ο τελευταίος των δειλών. Δεν μπορούσα να λησμονήσω ό,τι εδιάβασα σχετικώς προς το φρέαρ αυτό: ότι δηλαδή εις αιφνίδιος τερματισμός της ζωής ήτο μία πιθανότης, την οποίαν οι ιερεξετασται δεν ημπορούσαν να παραδεχθούν εν τη άκρα αυτών σκληρότητι.

Η ταραχή του πνεύματός μου με εκράτησεν εν εγρηγόρσει επί πολλές ώρας· αλλ' επί τέλους απεκοιμήθην και πάλιν. Όταν εξύπνησα εύρον πλησίον μου, όπως και προηγουμένως, ένα άρτον και μίαν κανάταν νερού. Εδίψων φοβερά, και εξεκένωσα την κανάταν μονορρούφι. Το νερό θα είχε ναρκωτικόν μέσα, διότι μόλις το ήπια κατελήφθην από ακαταμάχητον ύπνον. Βαθύς ύπνος με εβάρυνεν, όμοιος με τον ύπνον του θανάτου. Πόσον διήρκεσε φυσικά δεν κατώρθωσα ν' αντιληφθώ, αλλά παρατήρησα ανοίξας τα μάτια μου μίαν φοράν ακόμη ότι τα πέριξ αντικείμενα ήσαν ορατά. Μία λάμψις παράδοξος, θειαφένια, της οποίας δεν κατώρθωσα να διακρίνω την προέλευσιν, μου επέτρεπε να διακρίνω την έκτασιν και το σχήμα της φυλακής μου. Είχα απατηθή οικτρώς, ως προς την έκτασιν αυτής. Η ολική περίμετρος των τοίχων δεν υπερέβαινε τας εικοσιπέντε υάρδας. Η παρατήρησις αυτή με έρριψε προς στιγμήν εις την μεγαλυτέραν ταραχήν, ταραχήν εντελώς ματαιίαν, διότι εν τη απειρία των περικυκλούντων με δεινών τι σημασίαν ημπορούσε να έχη η

διάμετρος του μπουντρουμιού μου; Το πνεύμα μου όμως ελάμβανεν εξαιρετικόν ενδιαφέρον δι' αυτήν την ανοησίαν, υποβαλλόμενον εις προσπάθειάς διὰ ν' ανακαλύψη την πλάνην, η οποία εισέδυσσε κατά τύχην εις τον υπολογισμόν μου. Τέλος η αλήθεια ανεκαλύφθη. Εις την πρώτην μου ανίχνευσιν ελογάριασα πεντήκοντα δύο βήματα μέχρι της στιγμής της πτώσεώς μου. Θα ήμην τότε εις απόστασιν ενός ή δύο βημάτων από το κουρελάκι και είχα τελειώσει σχεδόν όλον τον γύρον του υπογείου. Την στιγμήν εκείνην είχαν αποκοιμηθή, κατά δε το ξύπνημα θα είχαν επανέλθει και πάλιν εις τα βήματά μου, πράγμα το οποίον με ηνάγκασε να υπολογίσω εις διπλούν το μήκος της πραγματικής περιμέτρου. Η αταξία του πνεύματος με ημπόδισε να παρατηρήσω ότι είχα τον τοίχον προς τα αριστερά μου όταν ήρχισα τον γύρον, και προς τα δεξιά μου όταν τον ετελείωσα.

Το αυτό έπαθα και ως προς το σχήμα της περιμέτρου. Βαδίζων ψηλαφητί συνήντησα αρκετάς γωνίας, αι οποίαι με έκαμαν να συμπεράνω το ακανόνιστον της φυλακής μου. Το βαθύ σκότος ημπορεί να έχη μεγάλην επίδρασιν εις την κρίσιν εκείνου που συνέρχεται από λήθαργον ή από ύπνον. Αι γωνίαι αύται ωφείλοντο αποκλειστικώς εις μερικές ελαφράς θλάσεις και εις μερικά κοιλώματα ακανονίστως διατεταγμένα.

Εν τω συνόλω της η φυλακή μου είχε το σχήμα τετραγώνου. Ό,τι εξελάμβανον διὰ τοιχοδομήν τώρα μου εφαινετο ότι ήτο από σίδηρον ή από κάποιο άλλο μέταλλον, διατεθειμένον εις μεγάλας πλάκας, των οποίων αι συγκολλήσεις ή αι συναρμογαί εσχημάτιζον τας θλάσεις, τας οποίας παρετήρησα. Επί όλης της επιφανείας της μεταλλικής περιφερείας ευρίσκοντο μεγάλοι ρυπαρογραφίαι, παριστώσαι τα δυσειδή και αποκρουστικά σύμβολα, τα οποία εφεύρεν η ταρτάρειος πρόληψις των μοναχών. Μορφαί δαιμόνων με απειλητικήν όψιν, με σκελετώδη σώματα, καθώς και άλλαι παραστάσεις φρικώδεις εκάλυπτον και ητίμαζον τους τοίχους. Παρετήρησα ότι τα τερατουργήματα ταύτα παρουσίαζον πολύ καθαράς γραμμάς, αλλά τα χρώματά των εφαινοντο απεσβεσμένα και ξεθωριασμένα ένεκα της υγρασίας της ατμοσφαίρας. Εξήτασα το έδαφος· ήτο στρωμένο με λίθους. Εις το μέσον το περιφερικόν φρέαρ ήνοιγε το χασματώδες στόμα του, από το οποίον ευτυχώς είχα γλυτώσει.

Ὅλ' αὐτὰ τα διέκρινα αορίστως κάπως και ὄχι ἄνευ κόπου, διότι ἐνῶ ἐκοιμώμην ἡ θέσις τοῦ σώματός μου εἶχεν υποστή σπουδαίας μεταβολάς. Ἦμην ξαπλωμένος ἀνάσκελα, καθ' ὅλον το μήκος τοῦ σώματός μου, ἐπάνω εἰς ἓνα ξύλινον κουτί, πολὺ χαμηλόν.

Ἐκρατοῦμην στερεῶς προσδεδεμένος ἐπ' αὐτοῦ διὰ σχοινίου, το ὁποῖον περιέβαλλε πλειστάκις το σῶμα μου, ἀφίνον ἐλευθέραν τὴν κεφαλὴν μου και τὸν ἀριστερόν βραχίονα. Καὶ διὰ νὰ λάβω τὴν τροφήν μου, ἡ ὁποία εἶχε τοποθετηθῇ πλησίον μου, ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρήσω σοβαράς ἀποπείρας. Εἶδα με τρόπον ὅτι εἶχαν ἀφαιρέσει τὴν κανάταν με το νερό. Λέγω με τρόπον, διότι ἐδιψούσα υπερβολικά. Το σχέδιον τῶν διωκτῶν μου συνέκειτο ἀναμφιβόλως εἰς το νὰ ἐπιτείνουν τὴν δίψαν μου, διότι ἡ τροφή που μου εἶχαν εἰς τὸν δίσκον ἦτο πολὺ αλμυρά.

Ἐκύτταξα εἰς το κενόν και παρετήρησα τὴν οροφὴν τῆς φυλακῆς μου. Εὐρίσκετο αὕτη τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα πόδας ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου και ἡ κατασκευὴ τῆς παρωμοίαζε πρὸς τὴν τῶν τοίχων. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πίνακας παρίστανε κάτι πολὺ παράδοξον, το ὁποῖον ἐκέντησε τὴν περιέργειάν μου. Ἦτο εἰκὼν παριστώσα τὸν Χρόνον, ὑπὸ τὴν συνήθως διδομένην εἰς αὐτὸν μορφήν. Ἀντὶ ὁμως δρεπάνου ἐκρατοῦσε κάτι ἄλλο, το ὁποῖον, ἀφηρημένος κατ' ἀρχάς, ἐξέλαβον ἀντὶ τεραστίου ἐκκρεμούς, ὁμοίου πρὸς ἐκεῖνο τῶν παλαιῶν ὠρολογίων. Ἡ ὄψις τοῦ εργαλείου αὐτοῦ παρουσίαζεν ἐν τούτοις και κάτι ἰδιαιτερόν, το ὁποῖον με ἔκαμε νὰ το ἐξετάσω μετ' ἰδιαζούσης προσοχῆς. Προσηλώσας ἀπ' εὐθείας το βλέμμα ἐπάνω τοῦ — διότι ἦτο ἀκριβῶς τοποθετημένον ἐπάνω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν μου — ἐνόμισα ὅτι το εἶδα κινούμενον. Μετ' ὀλίγον ἡ ιδέα μου ἐπεβεβαιώθη. Ἡ αἰώρησίς τοῦ ἦτο σύντομος και συνεπῶς βραδεῖα. Το παρετήρησα ἐπὶ τινὰ λεπτά με κάποιον φόβον, ἀλλὰ πρὸ παντός με ἐκπληξιν. Εἰς το τέλος βαρυνθεὶς το νὰ παρακολουθῶ τὴν μονότονον κίνησίν τοῦ ἐξήτασα τα λοιπὰ ἀντικείμενα τοῦ κελλίου. Ελαφρὸς ψίθυρος πρὸς ἐκάλεισε τὴν προσοχήν μου και παρατηρήσας κατὰ γῆς, εἶδα πλείστα τεράστια ποντίκια, τα ὁποῖα ἔτρεχαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐνῶ παρετήρουν, αὐτὰ ἐφθάναν κατὰ πυκνὰς φάλαγγας, τάχιστα, με ἀπληστα μάτια δελεαζόμενα ἀπὸ τὴν μυρωδιά τοῦ κρέατος.

Διά να τ' απομακρύνω κατέβαλα πολλές προσπάθειας και μίαν προσεκτικήν επίβλεψιν. Επέρασε σχεδόν μισή ώρα, ίσως μία, (δεν μπορώ να ειπώ ακριβώς, διότι είχα μίαν πολύ ατελή αντίληψιν του χρόνου) όταν εσήκωσα τα μάτια μου προς τα επάνω.

Ό,τι είδα τότε με εθάμβωσε και με ετρόμαξε. Το εκκρεμές κατέβαινε περίπου μίαν υάρδαν. Συνέπεια τούτου φυσική ήτο να αυξηθῇ αναλόγως και η ταχύτης. Αλλ' ό,τι κυρίως με ετάραξεν ήτο ότι με επλησίαζεν επαισθητώς. Παρατήρησα τότε — περιπτόν να σας είπω με τι τρόπον — ότι το κάτω άκρον του απετελείτο από ένα μισοφέγγαρο στιλπνού χάλυβος, ενός ποδός μήκους περίπου από το ένα κέρας προς το άλλο. Τα κέρατα αυτά ήσαν υψωμένα προς τα επάνω και το κάτω άκρον εφαιnéτο τόσον ακονισμένον, όσον και ένα ξυράφι, του οποίου και το σχήμα είχεν. Ήτο κρεμασμένον από ένα ορειχάλκινον τέλι. Το όλον δ' εσφύριζεν αιωρούμενον εις το κενόν.

Δεν μου επετρέπετο πλέον ν' αμφιβάλλω ως προς την τύχην, η οποία μου επεφυλάσσετο από την εφευρετικότητα των μοναχών. Οι πράκτορες της Ιεράς Εξετάσεως εγνώριζαν ότι ανεκάλυψα το φρέαρ, το φρέαρ η διά του οποίου βάσανος επεβάλλετο εις ένα τόσον αυθάδη αιρετικόν, όπως εγώ, το φρέαρ το θεωρούμενον κοινώς ως το άκρον τέλος των ποινών της Ιεράς Εξετάσεως.

Τυχαίως διέφυγα εγώ από του να κατακρημνισθώ εις το φρέαρ, εγνώριζα δε ότι η σύλληψις εις την παγίδα του καταδίκου και ο αιφνιδιασμός ως προς τας βασάνους απετέλει μίαν από τας κυριωτέρας παραδόσεις των ποινών αυτών.

Επειδή δε δεν έπεσα εις την άβυσσον, δεν επετρέπετο κατά τα διαβολικά των σχέδια να με ρίψουν αυτοί· επομένως μου επεφυλάσσετο ασφαλώς ένας θάνατος διάφορος και γλυκύτερος.

Γλυκύτερος! Εμισογέλασα εν μέσω της αγωνίας μου, διότι μετεχειρίσθην ένα τόσον οξύμωρον σχήμα. Προς τι λοιπόν να περιγράψω τας μακράς, τας μακράς ώρας της αγωνίας πλέον ή θανασίμους, τας οποίας διήλθα μετρών την παλμικήν κίνησιν του εκκρεμούς; Από δακτύλου εις δάκτυλον και από γραμμής εις γραμμήν η κάθοδος του βραδυτάτη, απετέλει δι' εμέ αιώνα. Και πάντοτε προσήγγιζε χαμηλότερα. Ημέραι παρήλθον πολλαί, ημέραι ίσως, μέχρι

της στιγμής καθ' ην ησθάνθην την πνοήν του πλησίον. Η οσμή του ακονισμένου χάλυβος εθώπευε τους ρώθωνάς μου.

Καθικέτευσα τον θεόν, τον ηνώχλησα με τας προσευχάς μου, παρακαλών να καταβή το εκκρεμές το ταχύτερον.

Η φρενίτις και η τρέλλα με εκυρίευσαν και ανέπτυξα όλην μου την δύναμιν διά ν' ανασηκωθώ, διά να πλησιάσω μόνος το τρομερόν γιαταγάνι, το οποίον επροχώρει προς εμέ. Είτα κατέπεσα, αιφνιδίως ησυχάσας, και περέμεινα εξηπλωμένος, μειδιών προς τον θάνατον αυτόν με την ασυνειδησίαν παιδιού, το οποίον πλησιάζει προς εξαιρετικά κοπτερόν αντικείμενον. Περιέπεσα εις νέαν περίοδον τελείας αναισθησίας, ήτις όμως υπήρξε βραχυτάτη. Διότι κατά την επάνοδόν μου εις την ζωήν δεν αντελήφθην μίαν αισθητήν κάθοδον του εκκρεμούς. Πιθανόν όμως να υπήρξε πολύ μακρά η περίοδος αύτη, διότι ουδόλως πλέον αμφέβαλλον ότι κατά την αγωνίαν μου αυτήν παρίσταντο δαίμονες, οίτινες αναληφθέντες της λιποθυμίας μου διέκοψαν επί τινας στιγμάς την κάθοδον του εκκρεμούς.

Επανακτήσας τας αισθήσεις μου ησθάνθην εμαυτόν υπεράνω πάσης εκφράσεως αδυνατισμένον και πονημένον από την μακράν ακινησίαν. Το περίεργον είναι ότι μεθ' όλην την αγωνίαν και τον πόνον μου το σώμα μου εξήτει τροφήν. Με πολύν κόπον κατώρθωσα ν' απλώσω τον αριστερόν βραχίονά μου, τόσον μακράν, όσον μου επέτρεπον τα δεσμά, και έλαβα μερικά υπόλοιπα, τα οποία οι ποντικοί εφείσθησαν.

Ενώ επλησίαζα ένα κομμάτι ψωμιού προς τα χείλη μου, μία ιδέα αόριστος, ιδέα όμως αντιπροσωπεύουσα χαράν και ελπίδα με κατέλαβεν.

Εν τούτοις τι με συνέδεε πλέον με την ελπίδα; Καθώς είπα, ήτο μία αόριστος ιδέα. Δεν είναι δε σπάνιον να συλλαμβάνη τις ιδέας ασυμπληρώτους. Η ιδέα αύτη όμως υπήρξε θνησιγενής.

Εις μάτην προσπαθούσα να την συμπληρώσω, να την αναζωογονήσω. Η μακρά διάρκεια της ταλαιπωρίας μου εξήντηλησε σχεδόν τας συνήθεις πηγάς του λογικού μου. Έγείνα σαν ξαναμωραμένος, σαν μωρουδάκι.

Η παλμική κίνησις του εκκρεμούς εξετελείτο καθέτως προς το μήκος του σώματός μου. Παρατήρησα ότι το αιχμηρόν της άκρον ήτο κατά τοιούτον

τρόπον τοποθετημένον, ώστε να διαπεράση την καρδιά μου. Κατ' αρχάς θα έπαιρνε ξώπετσα το λινό μου ένδυμα, έπειτα θα επανήρχετο διά να την κόψη επιπολαίως. Μολονότι δε η δύναμις του εκκρεμούς και η στερεότης του χάλυβος ήτο τοιαύτη ώστε θα ηδύνατο να διατρυπήση και τους χαλυβδίνους τοίχους, εν τούτοις διά να κάμη την μικράν εργασίαν, την οποίαν προείπα, θα απητείτο χρόνος αρκετός. Δεν ετόλμησα να σκεφθώ περισσότερον. Συνεκέντρωσα ένεκα τούτου όλην την δύναμιν της προσοχής μου, ως εάν το πείσμα τούτο ήρκει να σταματήσει έως εκεί την μανίαν του χάλυβος. Προσεπάθησα να φαντασθώ κατά πρώτον το τρίψιμο της σπάθης όταν θα έσχιζε τον μανδύαν μου, ή ακόμη την οξυτάτην αίσθησιν, την οποίαν παράγει εις τα νεύρα μου η προστριβή του υφάσματος. Επέμενα τόσον πολύ εις αυτάς τας ανοήτους λεπτομερείας, ώστε τα δόντια μου συνεκρούοντο.

Και ολοέν κατήρχετο κανονικώτατα. Ησθανόμην υπερβολικήν ευχαρίστησιν να υπολογίζω την αναλογίαν μεταξύ της ταχύτητός του εκ των άνω προς τα κάτω και της πλαγίας τοιαύτης.

Δεξιά-αριστερά, φεύγει ξανάρχεται με τα βελουδένια βήματα τίγρεως, ενώ αφ' ετέρου ο οξύς και βραχνώδης κρότος του διεπέρα την καρδίαν μου. Και πότε με έπιαναν γέλοια και πότε ούρλιαζα, αναλόγως της ιδέας η οποία με κατείχε.

Και κατήρχετο κανονικώς και ατέγκτως. Αιωρείτο εις απόστασιν μόλις τριών δακτύλων από του στήθους μου. Έκαμα βιαίας, μανιώδεις αποπείρας να ελευθερώσω τον αριστερόν βραχίονά μου. Ήτο ελεύθερος από τον αγκώνα μόνον μέχρις της χειρός. Ημπορούσα, χωρίς μεγάλον κόπον, ν' απλώσω το χέρι μου μέχρι του πλαγιανού πιάτου, να το φέρω εις το στόμα και τίποτε παραπάνω.

Εάν μου ήτο δυνατόν να διαρρήξω τα δεσμά που ήσαν άνω του αγκώνος, θα έπιανα το εκκρεμές και θα προσεπάθουν να το σταματήσω,... εάν επιτρέπεται, παρακαλώ, να σταματήσωμεν μίαν καταιγίδα.

Και κατέβαινε και κατέβαινε!

Ήσθμαινα και προσεπάθουν να διαρρήξω ανά πάσαν αιώρησιν τα δεσμά μου. Συνεστρεφόμην εις κάθε διάβασιν του εκκρεμούς, κουλουριάζων το

σώμα μου. Με τον πυρετόν της πλέον παράφρονος απελπισίας, τα μάτια μου το παρηκολούθουν εις μακρυνήν απόστασιν με την αυξάνουσαν ταχύτητα· αλλά ένας σπασμός τα έκλειε κατά την στιγμήν της καταβάσεως. Ω! Πόσον ο θάνατος θα ήτο επιθυμητότερος.

Και εν τούτοις έφρισσα σκεπτόμενος ότι δεν έμεινεν εις το εργαλείον, ειμή ολίγη απόστασις, να κτυπήση εις το στήθος μου το κοπτερόν και λάμπον αυτό δρέπανον. Η ελπίς συνετάρασσε τα νεύρα μου και συνέσπα το σώμα μου. Η ελπίς η οποία επισκέπτεται και αυτάς τας κρύπτας της Ιεράς Εξετάσεως.

Υπελόγισα ότι θα εχρειάζοντο δέκα ή δώδεκα κυλινδώσεις διά να έλθη εις άμεσον επαφήν ο χάλυψ με το στήθος μου — και η παρατήρησις αύτη εσκόρπισεν εις την ψυχήν μου την μεγάλην γαλήνην. Διά πρώτην φοράν ύστερα από πολλάς ώρας, πιθανόν από παλλάς ημέρας, κατώρθωσα να σκεφθώ.

Εσκέφθην ότι το σχοινί, το οποίον με περιέβαλλε και συνεστρέφετο πέριξ του σώματός μου, ήτο μονοκόμματον.

Το πρώτον φίλημα του κυρτού ξυραφιού μου, εις οιονδήποτε μέρος του σχοιניού, θα ηλευθέρωνεν αρκετά το αριστερόν μου χέρι. Αλλά πόσον τρομερά θα ήτο τότε η γεινίασις της σπάθης! Η ελαχίστη ατυχής κίνησις θα επέφερε τον θάνατον.

Αλλ' ήτο δυνατόν να μη έλαβαν υπ' όψιν την περίστασιν αυτήν οι δήμιοί μου; Ημπορούσα να είμαι βέβαιος ότι θα συνηντάτο η κόψις του εκκρεμούς με το σχοινί του στήθους μου;

Τρέμων διότι έβλεπα σβεννυμένην και την αμυδράν μου ταύτην ελπίδα, την τελευταίαν αναμφιβόλως, υπήγειρα την κεφαλήν μου, όπως κυττάξω το στήθος μου. Ο επίδεσμος εκάλυπτεν επιμελώς τα μέλη και τον κορμόν μου, καθ' όλα τα σημεία, άφινε δε μόνον το μέρος, όπερ θα συνηντάτο ακριβώς μετά της άκρας του εκκρεμούς.

Μόλις άφησα να ξαναπέση το κεφάλι μου εις την πρώτην του θέσιν, είδα να φωτίζεται το λογικόν μου από μίαν λάμψιν, η οποία δεν ήτο άλλο παρά το ήμισυ της ατελούς ιδέας περί απελευθερώσεως, περί της οποίας ωμίλησα προ ολίγου, και εκ της οποίας μόνον το άλλο ήμισυ εκυμάτιζεν αόριστον εις τον

εγκέφαλόν μου, όταν εξήτησα να φέρω την τροφήν μου εις τα καίοντα χείλη μου. Και ιδού ότι η ιδέα ολόκληρος μου παρουσιάζετο, αδύνατος ακόμη, μόλις συγκεκροτημένη, μόλις σχηματισμένη, ουχ' ήπτον πλήρης. Χωρίς ν' αργήσω, με την νευρώδη ενέργειαν της απελπισίας, ήρχισα να επιχειρώ την πραγμάτωσιν.

Από ώρας τώρα τα πέριξ του ξυλίνου κουτιού, επί του οποίου ευρισκόμεν η εξηπλωμένος, έβριθον κυριολεκτικώς από ένα στρατόν εκ ποντικών. Θορυβώδεις, αυθάδεις και πεινασμένοι, προσήλωναν επάνω μου τα κόκκινα μάτια των, ως να μη επερίμεναν παρά την στιγμήν της πλήρους ακινησίας μου διά να με καταβροχθίσουν.

Με ποίαν τροφήν, εσκέφθην, εσυνήθισαν μέσα εις αυτό το πηγάδι!

Παρ' όλας τας προσπάθειάς μου να τους εμποδίσω, έφαγαν ό,τι είχε το πιάτο, καθώς και μερικά αποφάγια.

Μέχρις εκείνης της στιγμής περιέφερα το χέρι μου πέριξ του πιάτου. Αλλ' οι ποντικοί συνηθίσαντες εις την ομοιόμορφον αυτήν κίνησιν έπαυσαν να την φοβούνται πλέον. Η αναϊδεία των δε έφθανε να μου δαγκάνουν τα δάκτυλα. Με ό,τι απέμεινεν από το λιπαρόν κρέας ήλειψα το σχοινί μου, εφ' όσον έφθανε το χέρι μου. Έπειτα εσήκωσα το χέρι μου επάνω από το έδαφος και έμεινα ακίνητος, κρατών την αναπνοήν μου.

Κατ' αρχάς τα άπληστα ζώα εξεπλάγησαν, ανήσυχα από την ακινησίαν μου. Εφοβήθησαν και ετράτησαν εις φυγήν. Μερικοί παρέμειναν εις το φρέαρ. Αλλ' αυτό διήρκεσε μόνον μίαν στιγμήν. Δεν εμάντευσα ματαίως την αδηφαγίαν των. Επειδή έβλεπαν ότι δεν εκινούμην, εις ή δύο, οι μάλλον τολμηροί, εσκάλωσαν επάνω εις το κρεβάτι μου και ήρχιζαν να μυρίζουν το σχοινί. Αυτό ήτο το σημείον της γενικής επιθέσεως. Εφεδρείαι κατέφθασαν από μέσα από το πηγάδι. Αναρριχώμενοι επάνω εις τα ξύλα, τα κατέλαβον εξ εφόδου και ώρμησαν επάνω μου κατά εκατοντάδας. Η κανονική κίνησις του εκκρεμούς δεν τους ηνώχλει και πολύ. Αποφεύγοντες τον κίνδυνον επετίθεντο όλοι μαζί κατά του ηλειμμένου διά λίπους σχοινίου. Εσπρώχνοντο, συνηθροίζοντο αθρόοι επ' εμού, και διαρκώς πολλαπλασιαζόμενοι εχόρευαν επάνω εις τον λαιμόν μου. Τα ψυχρά των χείλη εξητούσαν τα ιδικά μου. Επάθαινα δύσπνοϊαν από το βάρος του πλήθους αυτού. Αηδία, την οποίαν

καμμία λέξις εδώ κάτω δεν ημπορούσε να χαρακτηρίση, εφούσκωνε το στήθος μου και βαρείς αναθυμιάσεις μου επάγωναν την καρδιά. Ένα λεπτόν ακόμη και επείσθην ότι τα βάσανά μου θα ελάμβανον τέλος.

Ησθάνθην σαφώς ότι το σχοινί ήρχισε να ξετεντώνεται. Ησθανόμην ότι εις πλείστα μέρη είχε φαγωθή ήδη· με υπεράνθρωπον σταθερότητα έμεινα ακίνητος.

Αι προβλέψεις μου δεν με ηπάτησαν· δεν υπέφερα ανωφελώς. Ησθάνθην τέλος ότι είχα ελευθερωθή, ότι το σχοινί εκρέμετο εις τεμάχια κατά μήκος του σώματός μου. Αλλ' ήδη το εκκρεμές έψαυε το στήθος μου. Είχε κόψει την λινάτσαν του φορέματός μου. Επέρασε το κάτωθεν αυτής λινόν ύφασμα. Δυο φορές ακόμη ξαναπέρασε και μια αίσθησις αγρίου πόνου διέτρεξε τα νεύρα μου. Αλλ' η στιγμή της απαλλαγής μου ήλθε. Με ένα κίνημα της χειρός μου οι ελευθερωταί διεσκορπίσθησαν θορυβωδώς. Με ακριβή κίνησιν, συνετήν, εγλίστρησα βραδέως, μακράν του κύκλου των δεσμών, μακράν των ορίων του κοιμητηρίου. Προς στιγμήν τουλάχιστον ήμην ελεύθερος!

Ελεύθερος! Αλλ' εις τα δίκτυα της Ιεράς Εξετάσεως! Μόλις άφησα την φρικτήν στρώμνην και επάτησα τους πόδας μου εις το πάτωμα του μπουντρουμιού μου, η δαιμονιώδης κίνησις του εργαλείου έπαυσε και το είδα συρόμενον κατά μήκος της οροφής. Ήτο μία προειδοποίησις που έβαλεν εις απελπισίαν την καρδιά μου. Δεν ημπορούσα ν' αμφιβάλλω ότι κατεσκόπευαν και τας παραμικροτέρας κινήσεις μου. Ελεύθερος! Δεν διέφυγα τον θάνατον υπό την μορφήν αυτήν ειμή διὰ να υποστώ κάτι χειρότερον από θάνατον, υπό την μορφήν άλλης αγωνίας. Με την ιδέαν αυτήν, έστρεψα τα ανήσυχα μάτια μου επάνω εις τους σιδηρούς τοίχους της φυλακής. Πασιφανώς κάτι εξαιρετικόν, κάποια σπουδαία μεταβολή, την οποίαν δεν ηδυνήθην ν' αντιληφθώ σαφώς κατ' αρχάς, επήλθεν εις το δωμάτιον. Έμεινα μερικάς στιγμάς αφηρημένος με το όνειρον και τον φόβον, πλάττων φανταστικάς και ανοήτους υποθέσεις.

Την στιγμήν εκείνην ανεκάλυψα την προέλευσιν της θειαφένιας λάμψεως με την οποίαν εφωτίζετο το κελλί μου. Προήρχετο από μίαν ρωγμήν μισού ποδός το πλάτος, ήτις εξετίνετο κατά μήκος των τοίχων εις την βάσιν των. Επείσθην ούτω ότι ούτοι ήσαν μετέωροι, μηχανικώς συγκρατούμενοι από των

πλευρών. Έκυψα και προσεπάθησα, αλλ' εις μάτην, να διακρίνω διὰ της ρωγμής αυτής. Μόλις εσήκωσα την κεφαλήν μου αντελήφθην εις τι συνίστατο η μυστηριώδης μεταβολή, η επελθούσα εις την κρύπτην μου. Παρατήρησα ότι τα χρώματα των τοιχογραφιών εξεθώριασαν και εκιτρίνισαν, αν και τα περιθώριά των ήσαν αρκετά ευδιάκριτα. Τα χρώματα αυτά προσέλαβον αίφνης και εξηκολούθουν να λαμβάνουν επί μάλλον και μάλλον μίαν λάμψιν ισχυράς εντάσεως, η οποία έδιδεν εις τα τερατουργήματα αυτά όψεις και μορφάς, ικανάς να φρίξουν νεύρα ισχυρότερα των ιδικών μου. Μάτια δαιμόνων αγρίως και τρομακτικώς ζωηρά προσηλώνοντο επ' εμού και εφαιόνοντο ως παρακολουθούντα με οπουδήποτε και αν εστρεφόμην και από οιονδήποτε μέρος και αν τα παρηκολούθουν. Έλαμπον την απαισίαν λάμψιν, την οποίαν μάτην απειρώμην να θεωρώ ως φανταστικήν. Φανταστικήν! Και εν τούτοις εισέπνεα ατμοσφαίραν θερμασμένου σιδήρου. Η φυλακή μου είχε πληρωθή από αποπνικτικήν οσμήν. Λάμπις διαρκώς εντονωτέρα έδιδε νέαν ζωήν εις τα μάτια των τεράτων, τα οποία παρηκολούθουν την αγωνίαν μου. Ερυθρός χρωματισμός ολοέν εντονώτερος περιεχύνετο επί των εικόνων αυτών της φρίκης και του αίματος. Ήσθμαινα. Μόλις μπορούσα ν' αναπνεύσω. Καμμία αμφιβολία δεν μου απέμενε πλέον ως προς τα σχέδια των διωκτών μου, των φανατικωτάτων τούτων ανθρώπων.

Απεμακρύνθην από το καίον μέταλλον, προσεγγίζων προς το κέντρον της φυλακής μου. Απειλούμενος να καώ εσκέφθην την δροσιάν του φρέατος και η σκέψις αυτή ήτο διὰ την ψυχήν μου βάλαμον. Έτρεξα προς το στόμιον του φρέατος και εβύθισα τα μάτια μου έως τον βυθόν. Η λάμψις της πυρομένης οροφής εφώτιζεν αυτό καθ' όλας τας διευθύνσεις του. Εν τούτοις το πνεύμα μου ενέμενεν εις στιγμάς αλλοφροσύνης να μη εννοή τι συνέβαινεν. Αλλά τέλος η αλήθεια επεβλήθη, εβίασε την είσοδον του λογικού μου και το εφώτισεν.

Ω! Οτιδήποτε άλλο, μα όχι αυτό! Όχι τέτοιο βασανιστήριο! Όχι τέτοιος θάνατος! Εκπέμπων αγρίας ωρυγάς απεσύρθην από το χείλος του φρέατος και κρύπτων το πρόσωπον εις τα δύο χέρια μου έχυσα πικρά δάκρυα.

Η θερμότης ταχέως ηυξήθη και μίαν φοράν ακόμη εσήκωσα τα μάτια, τινασσόμενος από τρομερόν πυρετόν. Η φυλακή μου υπέστη νέαν μεταβολήν

και η μεταβολή απέβλεπε πασιφανώς εις το σχήμα του υπογείου. Όπως και την πρώτην φοράν, δεν κατώρθωσα ν' αντιληφθώ αμέσως ό,τι συνέβαινεν. Αλλ' η αμφιβολία αυτή δεν ήτο μακράς διαρκείας. Η καταδίωξις εκ μέρους της Ιεράς Εξετάσεως έβαινεν επιταχυνομένη, πεισμοωθείσα διά την διπλήν αποτυχίαν. Το έβλεπα ό,τι δεν ηδυνάμην να παίξω με τον Βασιλέα της Φρίκης. Η φυλακή μου ήτο τετράγωνος. Αίφνης είδα ό,τι δύο από τας σιδηράς γωνίας έγειναν οξείαι, ενώ αι δύο άλλαι αμβλείαι.

Η τρομερά μεταμόρφωσις ηύξανε ταχέως με ένα υπόκωφον ψίθυρον, με ένα μόλις ακουόμενον τριγμόν. Εν ριπή οφθαλμού το σχήμα του κελλίου έγινε ρόμβος. Αλλ' η μεταμόρφωσις δεν θα σταματούσεν εκεί. Δεν είχα ούτε την επιθυμίαν, ούτε την ελπίδα να την σταματήσω εκεί. Θα επροτίμων να κολλήσω το στήθος μου εις τους πυρωμένους αυτούς τοίχους και να τους χρησιμοποίησω ως ένδυμα αιωνίας ειρήνης.

«Ο θάνατος», εκραύγασα, «όλοι οι θάνατοι μαζί, αλλ' όχι να πνιγώ στο πηγάδι».

Τρέλλα! Πώς δεν κατελάμβανα ό,τι εις το πηγάδι αυτό έπρεπε να ευρίσκεται το καυστικόν μέταλλον που μ' επέζεν από παντού; Ήτο δυνατόν ν' αντισταθώ εις την θερμότητά του! Αλλά και τούτου δεδομένου, πώς θα μπορούσα ν' αντισταθώ εις την πίεσίν του;

Και ιδού ό,τι ο ρόμβος επλατύνετο με μίαν ταχύτητα που ούτε καν μου άφινε χρόνον να τον παρακολουθήσω. Το κέντρον του και φυσικά επίσης η μακροτέρα διαγώνιός του συνέπιπτον με την χαίνουσαν άβυσσον.

Απεμακρύνθην, αλλ' οι τοίχοι επλησίαζαν και με έσπρωχναν προς τα εμπρός με ακαταμάχητον δύναμιν.

Ήλθεν η στιγμή, καθ' ην το σώμα μου κουλουριασμένο διά ν' αποφύγη τους καίοντας τοίχους δεν διέθετεν εις το στερεόν έδαφος της φυλακής παρά μίαν έκτασιν ενός ποδός πλάτους.

Έπαυσα ν' αγωνίζομαι. Αλλ' η αγωνία της ψυχής μου ερμηνεύθη διά μιας κραυγής απελπισίας. Ένοιωσα ό,τι ετρίκλιζα παρά το χείλος του φρέατος.

Απέστρεψα τα μάτια μου!

Αίφνης ήκουσα αναμίκτους κραυγάς ανθρώπων, ισχυρά σαλπίσματα σαλπίγγων. Ένα βραχνό μούγκρισμα σαν από απειρίαν κεραυνών. Τα πύρινα τείχη ωπισθοδρόμησαν αμέσως. Μία χειρ συνέλαβε τον βραχίονά μου την στιγμήν ακριβώς, καθ' ην εξηντλημένος κατεκρημνιζόμην εις την άβυσσον. Ήτο ο βραχίων του στρατηγού Λασσάλ. Τα γαλλικά στρατεύματα είχαν εισέλθει εις την Τολέδην.

Η Ιερά Εξέτασις είχε πέσει εις χείρας των εχθρών της.

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ

Εκεί κάτω θα με περιμένης!
Άφευκτα θα σ' επανεύρω στον βαθύν και σκοτεινόν εκείνον
κάμπον.

(Αυτό το έγγραψεν επάνω στον τάφον της γυναικός του ένας Άγγλος
Δεσπότης).

Μυστηριώδη και άτυχε άνθρωπε!

Θαμβωμένος από την λάμψιν της ιδίας σου φαντασίας, εγκρεμίσθηκες,
ενώ έλαμπαν ακόμη τα ωραία σου νειάτα. Σ' επαναβλέπω με τον νου μου!

Μου παρουσιάζεσαι ακόμη μια φορά, όχι τέτοιος, όποιος είσαι τώρα
μέσα στη σκοτεινιά του Άδου, αλλά τέτοιος &που έπρεπε να είσαι&,
σκορπίζοντας σ' όλους τους ανέμους μίαν ύπαρξι γεμάτη μεγαλοπρέπεια και
όνειρα, μέσα στην σκοτεινήν πόλιν των οραμάτων, στη Βενετία σου, στον
γεμάτον από άστρα αυτόν παράδεισον κοντά στη θάλασσα, με τα παλάτια
της που στο πνεύμα του Παλλάδιο χρωστά, τα παλάτια της με τα μεγάλα
παράθυρα, που λες και ρεμβάζουν επάνω στα μυστηριώδη και σιγηλά νερά
της.

Ναι! Το ξαναλέω, όπως έπρεπε να ήσουν!

Είναι βέβαια και άλλοι κόσμοι ξέχωρα απ' αυτόν εδώ κάτω, κι' άλλαι σκέψεις απ' της σκέψεις των πολλών κι' άλλαι θεωρίες απ' της θεωρίες των σοφιστών.

Και τότε ποιος θα μπορούσε ν' αμφιβάλλη για το μεγαλείο της πράξεώς σου; Ποιος θα σε κατηγορούσε για της ρεμβώδεις ώρες σου; Ποιος θα έλεγε πώς σπαταλούσες την ακούραστη δραστηριότητά σου σε τρέλλες εξωφρενικές;

.....

Εκεί στη Βενετία, κοντά στη Γέφυρα των στεναγμών, απάντησα το πρόσωπο, προς το οποίο αποτύνω αυτήν την επίκλησιν, για τρίτη ή τέταρτη φορά.

Και πώς να ξεχάσω το πώς τον συνήντησα!

Η σκοτεινιά της νύκτας, η &Γέφυρα των στεναγμών&, η ωμορφιά της γυναίκας, και ο αέρος του ρωμαντισμού που επλανάτο απάνω στη στενή διώρυγα.

Μαύρη, πίσσα ήταν η νύκτα.

Το μεγάλο ρολόγι της περίφημης &Πιάτζα& εσήμαινε την 5ην ώραν.

Η Πλατεία του Καμπανέλου ήταν έρημη και σιωπηλή και τα φώτα του παλαιού παλατιού των Δόγηδων ήσαν σβυστά σχεδόν όλα.

Γυρνώντας από την Πιατζέταν, πήγαινα σπίτι μου, μέσα απ' το Μεγάλο Κανάλι.

Την στιγμήν όμως που η γόνδολά μου έστριβε στο κανάλι του Αγίου Μάρκου, μια φωνή γυναικεία ακούσθηκε ξάφνου μέσα στις νύκτας τα βάθη.

Ήταν μια φωνή αγρία, αλλόφρων και εξακολουθητική. Τρομαγμένος σηκώθηκα ολόρθος, ενώ ο γονδολιέρος μου άφινε να του ξεγλιστρήσει απ' τα

χέρια του το μόνο κουπί του (η γόνδολες, καθώς ξέρετε, έχουν ένα και μόνο κουπί), το οποίο ζήτημα ήταν αν μπορούσε να ξαναύρη μέσα σε τέτοια σκοτεινιά. Κ' έτσι το ρέμμα που κυλιόταν απ' τη μεγάλη στη μικρή διώρυγα μας συνεπήρε.

Σα μεγάλο μαύρο όρνεον η γόνδολά μας παρεσύρετο σιγά σιγά προς την Γέφυραν των στεναγμών.

Ξάφνου πολλές, πολλές λαμπάδες φάνηκαν στα παράθυρα και την μεγάλην σκάλαν του παλατιού, κ' ένα φως ωχρό και τρεμοσβύνον διέλυσε την σκοτεινιά.

Ένα παιδάκι είχε ξεγλιστρήσει απ' τα χέρια της μάνας του και απ' το παράθυρο του τελευταίου πατώματος του υψηλού παλατιού γκεμίσθηκε στην σκοτεινή διώρυγα.

Τα ήσυχα νερά εσκέπασαν αδιάφορα το σωματάκι του παιδιού. Ενώ δε στην διώρυγα μόνη η γόνδολά μου βρίσκονταν, έξαφνα απ' όλες της μεριές φάνηκαν πολλοί άνθρωποι και με παλληκαριά πέφτοντας μέσ' το ρεύμα άρχισαν να ζητούν το μικρό αγγελούδι.

Μα η θάλασσα το είχε σκεπάσει και ο κόπος τους πήγαινε άδικα.

Σηκώνω τα μάτια μου και βλέπω στο μεγάλο πλατύσκαλο από μαύρο μάρμαρο του παλατιού, που ακουμβούσε στο νερό, ολόρθια μια γυναίκα που όσοι την είδαν δεν μπόρεσαν ποτέ να την ξεχάσουν.

Ήτο η μαρκησία Αφροδίτη, η λατρευομένη υφ' όλης της Βενετίας, η ευθυμοτέρα πασών, η θαυμασιωτέρα των γυναικών της χώρας ταύτης, εν η όλοι είναι ωραίοι, η νεαρά σύζυγος, φευ! του γέροντος ραδιούργου Μεντόνι και μήτηρ του ωραίου παιδιού του πρώτου, του μοναδικού της παιδιού! που ευρίσκετο τώρα σπαργανωμένο στα βάθη του σκοτεινού νερού.

Ορθούται ευθυτενής και επιβλητική.

Τα λεπτοφυή της πόδια, γυμνά και λευκά ως ο άργυρος, κατοπτρίζονται εις τον μαρμάρινον μαύρον καθρέπτην που ήταν από κάτω της. Τα μαλλιά της, που είχε ξεπλέξει επιστρέφουσα από τον χορόν, τα μαλλιά εις ιούλους με

υακινθίνας αντανακλάσεις, που ακτινοβολούν επάνω της απειρία αδαμάντων, περιελίσσοντο πέριξ μιας κεφαλής κλασσικής καλλονής.

Ύφασμα λευκόν σαν το χιόνι και ελαφρόν σαν τον αέρα φαίνεται καλύπτον μόνον το λεπτόν της σώμα. Αλλ' όσον αερώδες και αν είναι το φόρεμα αυτό, τίποτε δεν ταρασσει τας πτυχάς του, και επαναπίπτει πέριξ της ακίνητον, όπως η βαρεία μαρμάρινη εσθίς της αρχαίας Νιόβης. Τόσον ήτο γαληνιαία, θερμή και βαρεία η ατμοσφαίρα του θερινού εκείνου μεσονυκτίου και τόσον η γυναίκα αυτή διετήρει την ακαμψίαν αγάλματος.

Αλλά, πράγμα παράδοξον, δεν χαμηλώνει τα μεγάλα φωτεινά της μάτια προς τον τάφον, εν ώ κείται σπαργανωμένη η μόνη της ελπίς. Τα στρέφει προς μίαν διεύθυνσιν παραδόξως διάφορον.

Η φυλακή της Παλαιάς Δημοκρατίας είναι βεβαίως εκ των επιβλητικωτάτων οικοδομημάτων. Διατί όμως η μαρκησία τα προσηλώνει επ' αυτής τόσον πεισματικά, ενώ πλησίον της αγωνιά το μόνον της τέκνον; Ακριβώς απέναντι των παραθύρων του κοιτώνος της ανοίγεται εκεί κάτω ένας όρμος πλήρης σκότους. Τι μπορούσε να μένη ακόμη εις την σκοτεινήν αυτήν γωνίαν, εις την αρχιτεκτονικήν του μνημείου, εις τα θαυμαστά του αετώματα, τα με κισσούς περιτυλιγμένα, που να μη το είχε ιδεί μυριάκις η μαρκησία του Μεντόνη; Αλλά τι λέγω; Ποίος δεν γνωρίζει, ότι εις παρομοίας περιστάσεις οι οφθαλμοί μας ως καθρέπτης με πολλά πρίσματα πολλαπλασιάζουν τας εικόνας του πόνου μας και στρέφονται μακράν προς τα πλέον απίθανα μέρη, αναζητούντες την αιτίαν της θλίψεώς μας, αιτίαν συχνά εγγύτατα προς ημάς κειμένην;

Ολίγα σκαλοπάτια υψηλότερα από εκείνο εφ' ου εστέκετο η μαρκησία, και κάτω από την θολωτήν πύλην που βλέπει προς την διώρυγα, ίσταται φέρων εισέτι την ενδυμασίαν του χορού ο ακόλαστος αυτός Μεντόνι. Από καιρού εις καιρόν γρατσουνίζει μηχανικώς την κιθάραν του και μ' έναν αέρα υπερτάτης βαρεσίας αποτείνει μερικάς συμβουλάς εις τους ανθρώπους που ασχολούνται να σώσουν το παιδί του.

Εγώ αυτός, υπό την επίδρασιν της καταπλήξεώς μου, έμεινα ανίκανος διά πάσαν κίνησιν και εις τα μάτια των καταταραγμένων ομίλων, οίτινες εθεώντο,

θα εφαινόμην ως κανέν φάντασμα φέρον ατυχίαν, όταν επέρασα ανάμεσόν των, ὀρθίος και ὠχρός εις την μαύρην μου γόνδολαν.

Πάσαι αι προσπάθειαι απέβησαν μάταιαι. Ἦδη πολλοὶ κολυμβηταὶ εκ των ἀρίστων υπεχώρουν με βαθείαν αποθάρρυνσιν. Η τύχη του παιδιού εφαινέτο πολύ απελπιστική — αλλά μήπως και η τύχη της μητρός ήτο ολιγώτερον;

Όταν από τα βάθη της σκοτεινής γωνίας, περί της οποίας σας ωμίλησα και η οποία συνέπιπτε με τας σκιάς της φυλακής της Παλαιάς Δημοκρατίας ακριβώς προ των δικτυωτών της μαρκησίας, εξήλθεν ένας άνθρωπος περιτυλιγμένος με μανδύαν. Επεφάνη εν τη φωτισμένη ζώνη, εσταμάτησε μίαν στιγμήν παρὰ την απόκρημνον ὄχθην, και εβύθισε την κεφαλὴν του εις την διώρυγα.

Μετά μίαν στιγμήν επεφαινέτο εις την μαρμαρίνην κλίμακα πλησίον της μαρκησίας κρατών εις τα χέρια του το παιδί ζωντανόν και αναπνέον ἀκόμη. Τότε ο μανδύας του από το βάρος του διαβρέξαντος αὐτόν ὕδατος υπεχώρησε και κατέπεσε προ των ποδών του. Οἱ θεαταὶ δ' εμβρόντητοι εἶδαν το χαριτωμένον πρόσωπον νέου, του οποίου το ὄνομα τότε ήτο ἔνδοξον καθ' ὅλην σχεδόν την Ευρώπην.

Ο σωτήρ δεν επρόφερεν οὔτε λέξιν. Αλλ' η μαρκησία θα αρπάξη αφεύκτως το παιδί της, θα το θλίψη στην καρδιά της, θα περισφίξη το τόσον λεπτόν αὐτό σῶμα και θα το πνίξη με φιλιά.

Αλλοίμονον, ὄχι!

Άλλη το επήρε από τα χέρια του ξένου, ἄλλη το μεταφέρει εκεί κάτω, εις το μέγαρον.

Η δε μαρκησία! Τα χεῖλη της, τα ὠραία της χεῖλη, τρέμουν. Τα μάτια της εἶναι φουσκωμένα από δάκρυα, τα μάτια εκείνα, τα οποία ὅμοια προς την ἀκανθον του Πλινίου εἶναι και γλυκά και υγρά. Ναι! τα μάτια της εἶναι φουσκωμένα από δάκρυα.

Η γυναίκα ὅλη εσκίρτησεν εις τα βάθη της ψυχῆς της, το ἄγαλμα ἔδωσε σημεῖον ζωῆς! Η ὠχρότης του μαρμαρίνου προσώπου της, η καμπύλη του μαρμαρίνου κόλπου της, και αὐτή η λευκότης των μαρμαρίνων ποδιών της,

όλον το σώμα της εκαλύφθη αυθωρεί από τα κύματα ενός ακουσίου ερυθήματος και ελαφρά φρικιάσις σείει το λεπτόν σώμα της, όπως ακριβώς η αύρα της Νεαπόλεως τaráσσει ελαφρά τους ωραίους λευκούς κρίνους τους σκορπισμένους επάνω εις την χλόην. Διατί η κυρία ηρυθρίασεν;

Εις την ερώτησιν αυτήν δεν υπάρχει απάντησις.

Μήπως από την μεγάλην της ταραχήν, από τον τρόπον της μητρικής της καρδίας, ελησμόνησεν αφίνουσα το εσωτερικόν του θαλάμου της να φορέση εις τα λεπτά της πόδια της παντούφλες, και μήπως διότι τελείως ελησμόνησε να καλύψη τους ωραίους βενετσιάνικους ώμους της ο πέπλος που της ήρμοζεν;

Εις ποίον άλλον λόγον ν' αποδώση κανείς αυτό το ερύθημα, την παράδοξον λάμψιν του συμπαθητικού βλέμματός της, το εξαιρετικόν ταραχώδες ανεβοκατέβασμα του κόλπου τούτου, το δυνατόν σφίξιμον του τρέμοντος χεριού της, το οποίον, ενώ ο Μεντόνι επιστρέφει εις το ανάκτορον, συναντά κατά τύχην το χέρι του ξένου;

Αλλά τότε πώς να εξηγήσωμεν την χαμηλήν φωνήν, τον εξαιρετικώς χαμηλόν τόνον των μυστηριωδών λόγων τους οποίους η κυρία αύτη επανελάμβανεν εν βία, όταν τον απεχαιρέτα;

— Ενίκησες! είπεν (εκτός εάν δεν με ηπάτησεν ο ψίθυρος του νερού).

— Ενίκησες! . . Μίαν ώραν μετά την ανατολήν του ηλίου... θα ενωθώμεν!... Έστω!...

.....

Ο θόρυβος είχε καταπαύσει.

Τα φώτα απεμακρύνθησαν και εξηφανίσθησαν εις το εσωτερικόν των ανακτόρων.

Ο ξένος όμως, τον οποίον ανεγνώρισα, ίστατο ακόμη όρθιος επάνω εις την σκάλαν. Εφαινετο κατειλημμένος από απερίγραπτον ταραχήν, και τα αστραφτερά μάτια του αναζητούσαν εις τα πέριξ μίαν γόνδολαν.

Το απλούστερον ήτο να του προσφέρω την γόνδολάν μου. Η δε προσφορά μου αύτη εγένετο δεκτή.

Επρομηθεύθημεν αμέσως ένα κουπί από τον σταθμόν των πλοιαρίων και διηυθύνθημεν αμέσως προς την κατοικίαν του νέου.

Ταχέως συνήλθε και με όλα τα εξωτερικά δείγματα φιλίας ωμίλησε διά την μικράν σχέσιν που είχαμεν άλλοτε μαζί.

Υπάρχουν μερικά πράγματα που λαμβάνω την ευχαρίστησιν να τα εξηγώ λεπτομερώς. Και αυτός ο ξένος — ας μου επιτραπή να τον αποκαλώ ούτω, αφού ήτο πάντοτε και δι' όλους ένας ξένος — υπάγεται εις την κατηγορίαν τούτων.

Το ανάστημά του ήτο ολίγον μικρότερον του μετρίου· αλλ' υπήρχον στιγμαί ισχυρού πάθους, καθ' ας εφαινετο ότι εμεγεθύνετο παρά πάσαν προσδοκίαν. Η ελαστική συμμετρία η ολίγον λεπτοφυής του κορμιού του ήτο καμωμένη κατά τέτοιον τρόπον, ώστε να προβλέπη τις την δράσιν και την αποφασιστικότητα, της οποίας δείγματα έδωσεν εις την γέφυραν των στεναγμών.

Πολύ πλέον από τα πραγματικά κατορθώματα τα πλήρη ηρακλείου δυνάμεως, τα οποία εξετέλεσεν εις στιγμάς μάλλον επικινδύνους, είχε το στόμα και τον πώγωνα θεού, παράδοξα μάτια, άγρια, βαθειά και γλυκύτατα συνάμα, μάτια μαύρα που εκυμαίνοντο μεταξύ του βαθέος φαιού και του σιλπνοτάτου μαύρου. Η πλουσία κόμη του ήτο μαύρη και βοστρυχώδης και το μέτωπον, ασυνήθους ευρύτητος, είχε κατά διαστήματα την ακτινοβόλον λάμψιν του ελεφαντόδοντος· το σύνολον των χαρακτηριστικών του ήτο μιας τοιαύτης κανονικότητας, ώστε ν' αποτελή την τελευταίαν λέξιν του κλασσικού, παρόμοιον προς το της προτομής του Αυτοκράτορος Κομμόδου.

Ουχ' ήπτον, η φυσιογνωμία του ήτο μία από εκείνας που τας συναντά κανείς εφ' άπαξ ίσως εις την ζωήν, και δεν τας επαναβλέπει πλέον. Η φυσιογνωμία αυτή δεν παρουσίαζεν ιδιαίτερον χαρακτήρα, χαρακτήρα κυριαρχούντα, όστις να την αποτυπώνη εις την μνήμην. Ήτο μία από τας φυσιογνωμίας εκείνας που τας λησμονεί κανείς μόλις τας παρατηρήση, αλλ' αι οποίαι εμπνέουν μίαν αόριστον και συνεχή επιθυμίαν να τας επαναφέρης εις

την μνήμην σου. Αναμφιβόλως αι συγκινήσεις, με την ταχεία των πτήσιν, κατωπτρίζοντο επί του προσώπου του, αλλά το κάτοπτρον τούτο, όπως όλα τα κάτοπτρα, δεν διετήρει κανέν ίχνος της συγκινήσεως την οποίαν είχε κατοπτρίσει.

Όταν απεχωρίσθην από αυτόν, την νύκτα του επεισοδίου τούτου, με παρεκάλεσε μετ' επιμονής, η οποία μ' εξέπληξε, να μεταβώ προς επίσκεψίν του την επαύριον λίαν πρωί.

Ολίγον μετά την ανατολήν του ηλίου μετέβην εις το μέγαρόν του.

Το μέγαρον τούτο ήτο έν από τα μεγαλοπρεπή οικοδομήματα, επιβλητικού και φανταστικού συνάμα ρυθμού, τα οποία ορθούνται παρά τας όχθας της Μεγάλης Διώρυγος πλησίον του Ριάλτο.

Εισήχθην διά μιας πλατείας και γυριστής κλίμακος με δάπεδον εκ μωσαϊκών εις διαμέρισμα, του οποίου ο απροσπέλαστος πλούτος με εθάμβωσε μόλις ευρέθην εν αυτώ.

Είχα αποτυφλωθή κυριολεκτικώς και αποσβολωθή από την μεγαλοπρέπειάν του.

Ήξευρα ότι ο νέος μου φίλος ήτο πλούσιος. Η κοινή φήμη ωμιλούσε περί της περιουσίας του τόσον πομπωδώς, που και εγώ αυτός με ελαφρότητα διεμαρτυρόμην διά την υπερβολήν. Αλλά από το πρώτον βλέμμα που έρριψα γύρω μου εθαύμασα, πώς ήτο δυνατόν εν Ευρώπη να υπάρχη περιουσία ικανή διά να πραγματοποιήση την πριγκηπικήν μεγαλοπρέπειαν, η οποία ανεπήδα και ήστραπτε πέριξ μου.

Αν και (όπως το είπα) ο ήλιος είχαν ήδη ανατείλει, η αίθουσα εξηκολούθει λαμπρώς φωτιζομένη με τα εσπερινά της φώτα.

Από το γεγονός αυτό και από την κόπωσιν, η οποία ήτο ζωγραφισμένη εις τα χαρακτηριστικά του φίλου μου, συνεπέρανα ότι ούτος δεν ήγγισε την κλίνην του την προηγούμενην νύκτα.

Η αρχιτεκτονική και ο διάκοσμος της αιθούσης διετράνουν την επιθυμίαν της προκλήσεως θάμβους. Οι αρχιτέκτονες πολύ ολίγον απησχολήθησαν με ό,τι καλείται εις την τεχνικήν διάλεκτον διακοσμητική ενότης, η οποία δεν είχαν

εδώ τον ακριβή χαρακτήρα ουδεμιάς εθνικότητας. Το βλέμμα μετέπιπτεν από αντικείμενου εις αντικείμενον και δεν προσηλούτο ιδιαιτέρως επί ουδενός, ούτε επί των γελοιογραφιών των ελλήνων ζωγράφων, ούτε επάνω εις τα ιταλικά ανάγλυφα της καλής εποχής, ούτε εις τους αιγυπτιακούς κολοσσούς, μιας ατέχνου ακόμη τεχνοτροπίας. Από όλας τας πλευράς του δωματίου, πλούσια παραπετάσματα ερρίγουν υπό την πνοήν μιας σοβαράς και μελαγχολικής μουσικής, της οποίας δεν ανευρίσκετο η προέλευσις. Αι αισθήσεις είχαν αποχαυνωθή υπό την επίδρασιν μίγματος αρωμάτων, κατά το φαινόμενον αντιθέτων και τα οποία ανεδίδοντο από θυμιατά παραδόξων σχημάτων, οπόθεν ανέβρυσον συγχρόνως γλώσσαι από φλόγας πρασίλους ή ιόχρους με ανταυγείας φωτεινάς και ποικιλοχρώμους. Αι ακτίνες του ανατέλλοντος ηλίου διεχύνοντο εις όλην την αίθουσαν διά μέσου παραθύρων, αποτελουμένων από μονοκόμματον ερυθράν ύαλον. Απαστράπττον πανταχόθεν και αντανakλόμενον απειράκις από τα παραπετάσματα χρώματος αργυρού, τα οποία κατέπιπτον από το ύψος των κορνιζών, το φυσικόν φως της ημέρας ανεμιγνύετο με τεχνικόν φως και κατεπλημμύρει με τους συγκερασμένους τόνους του ένα τάπητα από πλουσίαν χρυσήν τσόχαν της Χιλής, προσομοιάζοντα προς υγράν κοίτην.

— Α! α! α! — Α! α! α!

Είπε γελών ο ιδιοκτήτης του μεγάρου υποδεικνύων μοι και κάθισμα, ενώ ταυτοχρόνως ο ίδιος εξηπλούτο επί ενός σοφά. Αντιλαμβανόμενος δε ότι ο παράδοξος τρόπος, μεθ' ου με υπεδέχθη, δεν ηδύνατο ή να με εκπλήξη ολίγον:

— Βλέπω, είπεν, ότι εκπλήττεσθε από τον διάκοσμον του μεγάρου μου, από τα αγάλματά μου, τας εικόνas μου, από την εκκεντρικότητα των ιδεών μου εις τα ζητήματα της αρχιτεκτονικής και των υφαντών εικόνων μου. Αυτή da σας εκπλήττει κάπως, αυτή όλη η έκθεσις αντικειμένων. Αλλά συγγνώμην, αγαπητέ μου κύριε, — και εδώ η φωνή του προσέλαβε τον τόνον πραγματικής οικειότητας — συγγνώμην διά το ανευλαβές αυτό γέλοιο μου. Το γεγονός είναι, ότι εφαινεσθε ολίγον σαν σαστισμένος! Πράγματά τινα είναι τόσον κωμικά, ώστε πρέπει κανείς ή να καταλαμβάνεται από γέλοια ή να πεθαίνει!... Το να πεθαίνει κανείς από γέλοιο θ' αποτελή μεταξύ των δοξασμένων θανάτων τον ενδοξότατον θάνατον. Ο σιρ Θωμάς Μουρ — δεν ήτο ο πρώτος τυχών ο σιρ

Θωμάς Μουρ — λοιπόν και αυτός απέθανε γελώντας, ως θα ενθυμείσθε. Είς τα «Παράδοξα» επίσης του Ραβίζιους Τέξτωρ ευρίσκεται μακρός κατάλογος προσώπων, τα οποία έσχον τον αυτόν λαμπρόν θάνατον!... Θα το γνωρίζετε άλλως, ότι εις την Σπάρτην ανεκαλύφθη προς μεσημβρίαν της ακροπόλεως, εν μέσσω χάους δυσδιακρίτων ερειπίων, βάθρον, επάνω εις το οποίον εδιάβαζε κανείς αυτά τα γράμματα: ΛΑΣΜ. Τι να εσήμαιναν αυτά τα γράμματα; Είναι εκτός αμφιβολίας ότι θα ήτανε μέρος της λέξεως: ΓΕΛΑΣΜΑ.

— Είς την Σπάρτην υπήρχαν πολλοί ναοί και βωμοί αφιερωμένοι σ' ένα σωρό θεούς. Κανένας δεν εσώθηκε. Δεν είναι παράδοξον να σωθή ένας και μόνος, ο βωμός εις τον Θεόν του γέλοιου;

— Για σταθήτε όμως μια στιγμή, εξηκολούθησεν ο ίδιος με ένα άλλαγμα εις την φωνήν και στο στάσιμο, είχα άδικο ν' αστευθώ εις βάρος σας; Το ξάφνισμά σας για ό,τι βλέπετε είναι πολύ δικαιολογημένο. Η Ευρώπη όλη δεν έχει να δείξη το ταίρι αυτού του σαλονιού, που είναι αληθινά βασιλικό. Αι άλλαι αίθουσαι του παλατιού μου δεν μπορούν να παραβληθούν προς αυτήν εδώ. Η άλλες είναι απλούστατα η τελευταία λέξι του συρμού, του μωρού συρμού, ενώ αυτό εδώ το παλάτι είναι κάτι καλύτερον παρά ο συρμός. Αλλά, βλέπεις, ο κόσμος είναι ζηλιάρης και επειδή ημπορούσε κανείς απ' αυτούς, που τους περισσεύουν τα λεπτά, να θελήση να το μιμηθή, έλαβα τα μέτρα μου διά να προλάβω κάθε τέτοιον κίνδυνον. Εσείς, ένα άλλο πρόσωπο, ο θαλαμηπόλος μου και εγώ, φυσικά, είμεθα οι μόνοι που το θαυμάσαμε αυτό το βασιλικό πράγμα.

Ακούοντας τα λόγια αυτά, εχαιρέτησα για να δείξω την ευγνωμοσύνην μου, διότι η καταθλιπτική εντύπωσις του μεγαλείου αυτού, των αρωμάτων, της μουσικής, του εκκεντρικού τρόπου με τον οποίον μου μιλούσε, με έκαμναν ανίκανον να εκφράσω με λόγια την σημασίαν που απέδιδα σε μια τόσο κολακευτική για μένα εξαίρεσι.

Στον χαιρετισμόν μου επάνω σηκώθηκε αυτός, μ' έπιασε μπράτσο και κάμνοντάς μου τον γύρον του σαλονιού εξηκολούθησε:

Εδώ, καθώς βλέπετε, υπάρχουν εικόνες όλων των εποχών, από τα παλαιά Ελληνικά χρόνια μέχρι του Σιμαμπουέ και από του Σιμαμπουέ πάλιν ως τα

σήμερα. Και η συλλογή αυτή έρχεται εις πλήρη αρμονίαν με την σάλαν αυτήν. Ιδού μερικά αριστουργήματα ενός μεγάλου ζωγράφου, τα ατελείωτα σκίτσα καλλιτεχνών που ήσαν άλλοτε ένδοξοι, οι όποιοι όμως παρεγνωρίσθησαν και έτσι ημπούρεσα και επήρα φθηνά τα έργα των.

Έπειτα εστράφη αιφνιδίως και ηρώτησε:

— Πώς βρίσκετε αυτήν την &Παναγίαν τον Ελέους;&

— Μα αυτό είναι γνήσιο έργο του Γουίδο! Πώς κατωρθώσατε να τ' αποκτήσετε; Η εικόνα αυτή εις την Ζωγραφικήν είναι το ίδιο ό,τι και η Αφροδίτη εις την Γλυπτικήν, ανέκραξα με μεγάλον θαυμασμόν, γιατί από πολλήν ώραν είχε προσηλωθή το μάτι μου εις το έκτακτον αυτό καλλιτέχνημα.

— Α! είπε σκεπτόμενος. Η Αφροδίτη, η ωραία Αφροδίτη των Μεδίκων, εννοείτε. Η Αφροδίτη με το λεπτό κεφαλάκι και με τα χρυσά μαλλιά. Ένα μέρος του αριστερού βραχίονος (εδώ ο τόνος της φωνής του εχαμήλωσε τόσον, ώστε με δυσκολίαν τον ήκουα) και όλος ο δεξιός είναι νεωτέρας προσκολλήσεως. Και αυτή η χειρονομία του δεξιού χεριού μου φαίνεται προσποιημένη.

Και ύστερα απ' ολίγο επρόσθεσε :

— Μιλήστε μου για τον Κανόβα! Αμ' αυτός ο Απόλλων! Μου φαίνεται απλή αντιγραφή άνευ αμφιβολίας! Πιθανόν να είμαι τρελλός και ανόητος, αλλά δεν κατορθώνω να διακρίνω εις αυτόν τον Απόλλωνα την έμπνευσιν που τόσον εξεθείασαν. Δεν ημπορώ να μη προτιμήσω απ' αυτόν τον Αντίνοον. Δεν ήταν ο Σωκράτης που έλεγεν, ότι ο αγαματοποιός βρίσκει το άγαλμά του μέσα στο παρθένο κομμάτι του μαρμάρου; Το ίδιο δεν λέγει και ο Μιχαήλ Άγγελος στο θαυμάσιο δίστιχό του;

Non la l' ottimo artista alcun concetto

Che un marmo solo in se non circoscriva.

(Ο καλύτερος τεχνίτης καμμιά ιδέα δεν συλλαμβάνει που να μη βρίσκεται από πριν μέσα στάψυχο μάρμαρο).

Ο καθένας έχει παρατηρήσει την διαφοράν που υπάρχει στο φέρσιμο ενός καλογεννημένου ανθρώπου από εκείνο ενός χωριάτη. Την διαφοράν

όμως αυτήν δεν είναι εύκολο να την ορίσωμεν. Την παρατήρησιν αυτήν την έκαμα επάνω στον άνθρωπον αυτόν, που βρισκόμουνα στο παλάτι του. Και την έκαμα μάλλον επάνω στην ηθική του υπόστασιν, στον χαρακτήρα του. Μέσα στο πνεύμα του υπήρχε πράγματι κάτι τι το εξαιρετικόν, που τον έβαζε χωρίς αμφιβολίαν στην πρώτη θέσι μεταξύ των άλλων θνητών. Δεν ημπορώ να καθορίσω αλλοιώςτικα αυτό το πράγμα παρά σαν ένα ξεχείλισμα της εντεταμένης και συνεχούς σκέψεως, που είχε μέσα του και η οποία επλημμύριζε και τας πλέον ασημάντους πράξεις του και εις αυτά τα αστεία του.

Και έπειτα είχαν ένα τέτοιον ιδιαίτερον τρόπον να ομιλή! Μέσα στην ομιλία του την πλέον ήσυχη διέκρινα κάτι που έτρεμε, που εκινείτο αλλοιώςτικα μέσα του και το οποίον πολλάκις μου έδιδε κάποιαν ανησυχίαν. Συχνά σταματούσε σε μια φράσι, σαν να είχε λησμονήσει τι ήθελε να ειπή και ετέντωνε ταυτιά και επρόσεχε σαν να ήκουε κάποιον να ομιλή, σαν να περίμενε κανένα.

Σε μια στιγμή τέτοιας αφηρημάδας του το βλέμμα μου έπεσε σε μια σελίδα του Ορφέως, την ωραίαν τραγωδίαν του ποιητού και σοφού Πολιτιανού, την πρώτην κατά χρονολογικήν σειράν των ιταλικών τραγωδιών.

Ήταν ριγμένο το βιβλίο αυτό επάνω σ' έναν καναπέ κοντά μου και η προσοχή μου εστράφηκε σε μια σελίδα — που ήταν σημειωμένη με το μολύβι και βρίσκονταν προς το τέλος της τελευταίας πράξεως — μια σελίδα του ισχυροτέρου πάθους, μια σελίδα η οποία, με όλον τον ανήθικον χαρακτήρα της, ξυπνά μίαν άγνωστον συγκίνησιν σε κάθε άνδρα που την διαβάζει και κάμνει όλες της γυναίκες ν' αναστενάζουν. Ολόκληρη η σελίδα αύτη ήτο υγρά από φρέσκα δάκρυα και εύρον γραμμένους επάνω στο περιθώριο της τους εξής αγγλικούς στίχους:

Για μένα στάθηκες, αγάπη μου,

Ό,τι η ψυχή μου επόθησε...

Ένα καταπράσινο νησί στην αγκαλιά της θάλασσας,

Μια πηγή και ένας βωμός,

Πλημμυρισμένα από άνθη και μαγευμένους καρπούς,

Και όλα αυτά ήσαν δικά μου.

Όνειρο τόσο μαγικό που δεν μπορούσε να βαστάξει!

Γεμάτο άστρα ελπίδες που ανέτειλε

Για να σκεπασθή αμέσως με σύννεφα.

Από το μέλλον μου φωνάζει μια φωνή :

— Εμπρός! — Αλλά προς το Παρελθόν

— ερεβώδη άβυσσον — το πνεύμα μου πτερυγίζει,

σιωπηλόν, ακίνητον, λυπημένον.

Γιατί, ωιμέ! ωιμέ! για μένα

Το φως της ζωής έσβυσε.

«Ποτέ πια, ποτέ πια, ποτέ πια,

— Λέει η θάλασσα με επίσημο τόνο

στην αμμουδιά —

Το κεραυνοβολημένο δένδρο δεν θ' ανθίση.

Ο πληγωμένος αητός δεν θα ξαναπετάξη!»

Ένα συνεχές ούρλισμα είν' η ζωή μου

Και όλα των νυκτών μου τα όνειρα

Πηγαίνουν εκεί, προς την βαθιά λάμψη των ματιών σου,
Εκεί που τα πόδια σου αντανακλώνται,
Μέσα σ' ένα αιθέριο χορό
Σ' ένα Ιταλικό ποτάμι.

Ωιμέ! Καταραμένη νάν' η νύκτα
Που σε συνεπήρεν απάνω στα κύματα
Μακράν απ' τον έρωτα, κοντά σ' ένα αριστοκρατικό σύζυγο,
Γέρο και αρρωστημένο, σ' ένα κρεβάτι ανίερο.
Μακράν από με, απ' τον συννεφιασμένο ουρανό μας,
Όπου κλείει η ιτιά, η ασημένια.

Είχα πάντοτε πιστεύσει ότι ο νέος μου φίλος ηγνόει τα αγγλικά. Εν τούτοις ουδόλως ξεπλάγην αποκαλύπτων ότι είχε γράψει αγγλικούς στίχους, διότι εγνώριζα την έκτασιν των γνώσεών του και την ιδιαιτέραν ηδονήν που ησθάνετο ν' αποκρύπτει αυτάς.

Εν τούτοις ο τόπος από τον οποίον εχρονολογείτο το ποίημα αυτό με έκαμε να σκεφθώ. Αρχικώς είχε σημειώσει την λέξιν &Λονδίνον&, έπειτα όμως την έσβυσεν, αλλ' όχι τόσον, ώστε να μη διακρίνεται. Είπα ότι η λέξις αύτη με έκαμε να σκεφθώ, διότι ενθυμούμην ότι τον είχα ερωτήσει, αν συνήντησεν εν Λονδίνω την Μαρκησίαν Μεντόνι, ήτις είχε διαμείνει επί πολλά έτη εκεί προ του γάμου της, αυτός δε μ' απήντησεν ότι ουδέποτε επεσκέφθη την πρωτεύουσαν της Μεγάλης Βρεττανίας. Επί πλέον, προσθέτω ότι ήκουσα να λέγεται πολλάκις (χωρίς να το πιστεύσω, τόσον το πράγμα μου εφαινετο απίθανον), ότι ο ήρωας της ιστορίας μου όχι μόνον εκ καταγωγής, αλλά και εξ ανατροφής ήτο Άγγλος.

.....

— Ιδού μία εικόν, την οποίαν δεν είδατε ακόμη, μου λέγει, χωρίς να παρατηρήση ότι εγώ εφυλλολόγησα την τραγωδίαν. Υπεγείρων δε ένα παραπέτασμα μου επέδειξε μίαν εικόνα της Μαρκησίας Αφροδίτης.

Ουδέποτε η ανθρωπίνη τέχνη, προκειμένου ν' αναπαραστήση μίαν υπεράνθρωπον καλλονήν, παρήγαγε ποτε τελειότερον καλλιτέχνημα.

Το αιθέριον πλάσμα, το οποίον μου ενεφανίσθη την προηγούμενην νύκτα επί της κλίμακος του Δουκικού ανακτόρου, το επανέβλεπον μπροστά μου. Αλλ' εν τη εκφράσει της φυσιογνωμίας της, της φωτισμένης διά μειδιαμάτων, επανεύρισκέ τις (ακατανόητον μυστήριον) την σκιάν εκείνην της μελαγχολίας, η οποία είναι αχώριστος από το τέλειον κάλλος. Η μαρκησία είχε το δεξί της χέρι ακουμβημένο στο στήθος της. Με το αριστερό της έδειχνεν ένα αγγείον περίεργα ειργασμένον. Από τα μικροσκοπικά της ποδαράκια το ένα μόνον εφαινετο, μόλις ακουμβών επάνω στο πάτωμα.

Το βλέμμα μου εστράφη από την εικόνα αυτήν προς το πρόσωπον του φίλου μου και οι στίχοι του Μπουσσύ Δ' Αμπράζ, από Σάπμαν, μου ήλθαν στο νου μου:

Στηλώνεται εκεί

Σαν αρχαίο ρωμαϊκό άγαλμα. Θα μείνη εκεί

Έως ότου ο θάνατος τον μεταβάλλει σε μάρμαρο.

— Εμπρός! είπε τέλος, στρεφόμενος προς ένα ατόφιο ασημένιο τραπέζι, επί του οποίου ήσαν τοποθετημένα ποτήρια παραδόξου χρώματος, καθώς και δύο μεγάλα ετρουσκικά αγγεία ειργασμένα επί του αυτού εκτρόπου υποδείγματος, το οποίον είδαμεν επί της εικόνας της Μαρκησίας.

Τα αγγεία αυτά ήσαν πεπληρωμένα, ως μοι εφάνη, με κρασί Γιοχάνισμπεργ.

— Εμπρός! είπεν αποτόμως. Ας πιούμε. Είναι ενωρίς ακόμη! Αδιάφορον! Ας πιούμε!

Και έπειτα επρόσθεσε ρεμβώς, ενώ ένα χερουβείμ ωπλισμένον με ένα βαρύ χρυσούν ρόπαλον εκτυπούσε, στο διπλανόν δωμάτιον, την πρώτην μετά την Ανατολήν ώραν.

— Είναι πολύ ενωρίς, αλήθεια!... Μα τι μας νοιάζει; Ας πιούμε, ας χύσωμεν μίαν σπονδήν προς τιμήν του μεγαλοπρεπούς ηλίου που επεφάνη και του οποίου την λάμψιν ζητούν να σμικρύνουν αυτοί οι λαμπτήρες.

Μου εγέμισε το ποτήρι μου και ενώ έπινα στην υγείαν του, αυτός κατέβασε πολλά ποτήρια.

— Ο ρεμβασμός, είπε, επαναλαμβάνων την άνευ ειρμού ομιλίαν του και διευθύνων το ισχυρόν φως μιας λάμπας προς έν των βαρυτίμων ετρουσκικών αγγείων, ο ρεμβασμός, ιδού ο κύριος σκοπός του βίου μου. Καθώς βλέπετε δε, επίτηδες διεσκεύασα έν αναχωρητήριον κατάλληλον διά τον ρεμβασμόν μου. Μέσα στην καρδιά της Βενετίας ημπορούσα να διασκεδάσω ένα πλέον χαριτωμένον από αυτό; Είναι αληθές, ότι αποτελεί τούτο έν ανακάτωμα όλων των αρχιτεκτονικών ρυθμών και κοσμημάτων. Η αγνότης του Ιωνικού ρυθμού συγκρούεται προς τα πανάρχαια ταύτα έργα και αι αιγυπτιακαί αύται σφίγγες φαίνονται ως ξένοι κόσμοι μέσα σ' αυτούς τους χρυσούς τάπητας. Μόνον όμως οι άκροι σχολαστικοί θα κακίσουν το ανακατωμένον αυτό της επιπλώσεως. Η ενότης της προελεύσεως και προ παντός η ενότης του χρόνου τρομάζουν τον άνθρωπον και τον αποτρέπουν από της πραγματικής μεγαλοπρεπείας. Άλλοτε και εγώ είχα αυτάς τας ιδέας, αλλά τας απέβαλα ταχέως, διότι αποτελούσιν αύται το άκρον άωτον της τρέλλας. Ό,τι ευρίσκεται ενταύθα είναι προσηρμοσμένον τελείως προς τας ιδικάς μου περί τέχνης ιδέας. Το πνεύμα, παρόμοιον προς τα μαυριτανικά ταύτα θυμιατήρια, συστρέφεται εν μέσω των φλογών και το παράδοξον της διακοσμήσεως ταύτης συντελεί εις το να μου παρασκευάση τελειότερον την πλήρη ατμοσφαίραν των ονειροπολήσεων, των ονείρων, προς τα οποία θα ταξιδεύσω πολύ ταχέως».

Αλλ' ενώ έλεγε ταύτα εσταμάτησεν αιφνιδίως, αφήκε την κεφαλήν του να καταπέση και εφάνη ως να ήθελε ν' ακούση ένα κρότον τον οποίον δεν ηδυνάμην εγώ ν' ακούσω.

Είτα ανετινάχθη, παρατήρησε δεξιά και αριστερά και εψιθύρισε τους στίχους του Επισκόπου του Τσιστέστερ:

«Εκεί κάτω θα με περιμένης! Θα σπεύσω να σε ανεύρω εις την βαθείαν αυτήν κοιλάδα».

Μετά μίαν στιγμήν, ως να είχε ζαλισθή από το κρασί, επανέπεσε βαρύς επί του ανακλίντρου.

Βήματα γοργά ηκολούθησαν εις την κλίμακα, συνοδευθέντα από ένα κτύπημα εις την θύραν. Αμέσως δ' ηνοιχθή αύτη και υπηρέτης του μεγάρου Μεντόνι ωρμήσας εφέλλισε με φωνήν πνιγομένην από την συγκίνησιν τας ασυναρτήτους ταύτας λέξεις:

— Η κυρία μου! η κυρία μου! Δηλητηριασμένη, φαρμακωμένη! Ω! ωραία, ωραία Αφροδίτη!

Έκφρων, έτρεξα προς τον καναπέν και προσεπάθησα να εξυπνήσω τον κοιμώμενόν διά να του ανακοινώσω την τρομεράν είδησιν. Τα μέλη του όμως ήσαν ξυλιασμένα, τα χείλη του πελιδνά... τα λαμποκοπούντα άλλοτε μάτια ήσαν &σβυσμένα από τον Θάνατον.

Ωπισθοχώρησα, κλονιζόμενος, προς την τράπεζαν. Η χειρ μου τότε σκούνησε ένα σπασμένο και μαυρισμένο ποτήρι και αιφνιδίως ολόκληρος η τρομερά αλήθεια έλαμψε προ των οφθαλμών μου.

ΛΙΓΕΙΑ

«Και στο βάθος ευρίσκεται η θέλησις, η οποία ουδέποτε πεθαίνει. Ποίος γνωρίζει τα μυστήρια της θελήσεως και την δύναμιν της; Αυτός ο Θεός δεν είναι τίποτε άλλο παρά μία μεγάλη θέλησις, η οποία επιβάλλεται επί παντός πράγματος διά μόνης της εντάσεώς της. Οικεία βουλήσει παραδίδεται ο άνθρωπος εις τους αγγέλους, εάν δ' ο θάνατος είναι οριστικός δι' αυτόν, τούτο αποδοτέον μόνον εις το ασθενικόν της θελήσεώς του». *Ιωσήφ Γλάνβιλ*

Δεν δύναται η ψυχή μου ν' αναπολήση ακριβώς την εποχήν και το μέρος, ένθα κατά πρώτον έτυχε να ιδω την λαιδην Λίγειαν, διότι ο χρόνος και αι θλίψεις εξησθένισαν το μνημονικόν μου, πιθανόν δε εις τούτο να συνέτεινε και ο τρόπος, καθ' ον το αίσθημα εκείνο με είχε κυριεύσει, δηλαδή η βαθμιαία αυτού ανάπτυξις εν τη καρδιά μου. Ενθυμούμαι όμως ότι πολλάκις ύστερον την είχα συναντήσει έν τινι μεγάλη και αρχαία πόλει ηρειπωμένη παρά τας όχθας του Ρήνου. Περί των γονέων της μου είχε νομίζω κάμει λόγον, διότι κατήγοντο, ως ενθυμούμαι, εξ αρχαίου γένους.

Λίγεια! Λίγεια! Αφωσιωμένος τότε εις τας μελέτας μου, ηρκούμην εις μόνον το γλυκύ της όνομα, όπως αναπλάσω εν τη φαντασία μου την μορφήν της· και τώρα δε, ενώ χαράσσω τας γραμμάς ταύτας, ενθυμούμαι αμυδρώς, ότι ουδέποτε είχαν μάθει το πατρικόν της όνομα, αλλ' ουδέ καν ενθυμούμαι αν αυτό συνέβη εξ ιδιοτροπίας της Λιγείας μου ή εξ εμού, προς ένδειξιν

αφοσιώσεως. Και μη απορήτε διά τούτο · διότι πώς να μη λησμονήσω τα αίτια, αφού αυτό τούτο το γεγονός αμυδρώς μόνον, ως είπα, διατηρείται εν τη μνήμη μου; Τω όντι όμως, άν ποτε η ωχρά Αστοφέτ των Αιγυπτίων με τας ζοφεράς πτέρυγας έχη παραστή εις γάμους κακών οίωνών, παρέστη και εις τους ιδικούς μου. Ό,τι όμως ενθυμούμαι καθαρώτατα είναι η εικών της Λιγείας μου · ήτο υψηλή το ανάστημα και λεπτοφυής, κατά δε τας τελευταίας ημέρας του βίου της είχε καταστή κάτισχνος, το βάδισμά της ήτον ήρεμον και μεγαλοπρεπές και περιεπάτει ελαφρά, ως σκιά, οσάκις δε εισήρχετο εντός του σπουδαστηρίου μου την ηννούν μόνον εκ της επιθέσεως της χιονώδους χειρός της επί του ώμου μου. Η μορφή της δεν έφερε ποσώς τον κανονικόν εκείνον τύπον, τον οποίον ορίζουσιν ως πρότυπον καλλονής τα περί του αρχαίου κόσμου συγγράματα · αλλ' εν τούτοις ήτο θελκτικωτάτη και αιθερία. Ο λόρδος Βερούλαμ ορθώς αποφαίνεται περί καλλονής, ότι «δεν δύναται να υπάρξη καλλονή έκτακτος άνευ ιδιορρυθμίας τινός εν ταις αναλογίαις»· εγώ δε, μόλις είδα την ως εκ του παραδόξου της θαυμασίαν μορφήν της Λιγείας, εζήτησα ν' ανακαλύψω το παράδοξον τούτο και ακανόνιστον, το οποίον εύρισκα εν αυτή, εζήτησα δε αυτό επί του ανεπιλήπτου, ωχρού και ευρέος μετώπου της, επί του ομοίου προς το καθαρώτερον ελεφάντινον οστούν δέρματός της, επί της υπεράνω των κροτάφων προεσχής και επί της βοστρυχώδους, μαύρης και σπιλβούσης κόμης της, εις ην ήρμοζε πληρέστατα η ομηρική έκφρασις «κόμη υακίνθου»· παρετήρουν την τομήν της ρινός, το αδιοράτως γρυπόν αυτής και τους εναρμονίως καμπύλους ρώθωνας τους αποκαλύπτοντας πνεύμα ελεύθερον και υπερήφανον, και εις μόνα τα εβραϊκά ανάγλυφα εύρισκα παρομοίαν εντέλειαν · έπειτα εθεώρουν το θελκτικόν και θείον στόμα, τα εύγραμμα χείλη με το ζωηρόν των χρώμα και τους απαστράποντας οδόντας · εν τη πλατύτητι του πώγωνος ανεύρισκα την χάριν και μεγαλοπρέπειαν, την γλυκύτητα και το ελληνικόν πνεύμα, τον τύπον τέλος εκείνον, ον ο Απόλλων είχε αποκαλύψει εν ονείρω εις τον Κλεομένην. Και επί τέλους εθαύμαζα τους μεγάλους της οφθαλμούς. Αλλά πού να εύρω το πρότυπον των οφθαλμών εκείνων, των μεγαλειτέρων παντός ανθρωπίνου οφθαλμού; ίσως εν αυτοίς εκρύπτετο το μυστήριον, περί του οποίου ομιλεί ο λόρδος Βερούλαμ. Ήσαν σχιστοί, ως οι ευμορφότεροι οφθαλμοί δορκάδος, εν στιγμαίς δε εξαιρετικής ζωηρότητος της Λιγείας, το γνώρισμά των τούτο με

εξέπληττε παραδόξως, και παρίστατο αύτη τότε εν τη εξημμένη φαντασία μου ως η ακτινοβόλος Ουρί των Μωαμεθανών. Αι κόραι των οφθαλμών ήσαν λαμπρόταται και μαύραι, σκιαζόμεναι υπό μακρών μαύρων βλεφαρίδων, του αυτού δε χρώματος ήσαν και αι ολίγον ακανόνιστοι αυτής οφρύς· αλλά το παράδοξον το ενυπάρχον εντός των οφθαλμών τούτων δεν είχε ποσώς σχέσιν προς το σχήμα των, το χρώμα ή την λάμψιν, αποδίδω δε αυτό εξάπαντος εις την έκφρασιν. Α! πόσον η λέξις αύτη είναι κενή εννοίας! Είναι απλούς ήχος, ευρεία έκτασις, εν ή καταφεύγει όλη ημών η περί αΰλου άγνοια, Επί πόσας μακράς ώρας παρεδιδόμην εις μελέτας επί των ομμάτων εκείνων, και ποσάκις, επί ολόκληρον θερινήν νύκτα, προσεπάθουν να τους διερευνήσω. Αι κόραι εκείναι έκρυπτόν τι εις το βάθος των, άόριστον... . και αυτού του φρέατος του Δημοκρίτου βαθύτερον, και μετά πάθους είχα επιδοθή εις την ανακάλυσίν του. Οι οφθαλμοί της τέλος είχαν καταστή δι' εμέ οι δίδυμοι αστέρες της Λήδας, και εγώ ο ενθερμότερος αυτών αστρολόγος.

Μεταξύ των πολλών ανωμάτων παθημάτων της ψυχής είναι και έν, εις άκρον καταπληκτικόν: Πολλάκις, προσπαθούντες ν' αναπολήσωμεν κάτι από πολλού λησμονηθέν, ευρισκόμεθα επ' αυτού του χείλους της μνήμης, χωρίς εν τούτοις να δυνάμεθα να το ενθυμηθώμεν. Το αυτό συνέβαινε και εις εμέ, ότε ανέλυσα τους οφθαλμούς της Λιγείας· μοι εφαινετο ότι προσήγγιζα εις την πλήρη κατανόησιν της εκφράσεώς των, και όμως δεν ηδυνάμην να γίνω κύριος αυτής, επί τέλους δε την απώλεσα ολοτελώς! Κατά ποίον δε παράδοξον μυστήριον ανεκάλυπτα εκφράσεις αναλόγους προς αυτήν και επί των κοινοτέρων ακόμη αντικειμένων του εξωτερικού κόσμου, ως και αίσθημά τι ανάλογον προς το υπ' αυτής προξενούμενον, το οποίο εν επίσης δεν ηδυνάμην να ορίσω ή αντιληφθώ σαφώς. Ανεύρισκα επί παραδείγματι τούτο εις την εντύπωσιν, ην μοι προυξένει άμπελος ταχέως αυξανόμενη, χρυσαλλίς ιπταμένη, φάλαйна, ή ορμητικός χείμαρρος· το ανεύρισκα εις την θέαν του Ωκεανού, του πίπτοντος μετεώρου, και αυτού του βλέμματος υπεργήρων ατόμων, και εν τη διά τηλεσκοπίου θέα δύο αστέρων, και προ πάντων του ενός εξ αυτών, έκτου μεγέθους, διπλού και μεταβλητού την λάμψιν, ευρισκομένου παρά τον μέγαν αστέρα της Λήδας· επίσης εν τοις ήχοις εγχόρδων τινών οργάνων, και τέλος εν ταις περικοπαίς των αναγνώσεών μου· ενθυμούμαι

μάλιστα χωρίον τι του Γλάνβιλ, όπερ μοι είχε προξενήσει ιδιάζουσαν εντύπωσιν και όπερ πάντοτε, ένεκα του ιδιορρύθμου του ίσως, παρήγεν εν εμοί το αυτό αίσθημα. «Και παραμένει εκεί αθάνατος η βούλησις, αλλ' ουδείς γνωρίζει τα μυστήριά της, όπως την ισχύν αυτής. Ο θεός είνε μεγάλη βούλησις, εισδύουσα πανταχού, ο δε άνθρωπος, ως εκ της αδυναμίας της βουλήσεώς του, υποτάσσεται εις τα πνεύματα και παραδίδεται καθ' ολοκληρίαν εις τον θάνατον». Μετά καιρόν και κατόπιν άλλων σκέψεων κατήντησα να αποδίδω κάποιαν μακρυνήν σχέσιν μεταξύ του χωρίου τούτου και του χαρακτήρος εν μέρει της Λιγείας, διότι παράδοξος τις έντασις εν τοις έργοις, ταις σκέψεσι και τοις λόγοις αυτής μοι εφαιnéτο αποτέλεσμα ή τουλάχιστον ένδειξις της γιγαντιαίας ισχύος του βουλευτικού της, περί τούτου δε και θετικά δείγματα έλαβα κατά τας μακράς μετ' αυτής συνδιαλέξεις μου. Η κατά το φαινόμενον πάντοτε γαλήνιος Λίγεια ήτο το αθλιώτερον θύμα του ωμού πάθους, το μέγεθος δε αυτού υπελόγιζα εκ της θαυμασίας διαχύσεως των οφθαλμών της, οίτινες με έθελγον άμα και ενεποίουν τρόπον, εκ της μαγικής μελωδίας, του τόνου της καθαρότητος και εκ της αγρίας επενεργείας των παραδόξων αυτής λόγων, ων το αποτέλεσμα εδιπλασίαζεν η αντίθεσις της απαγγελίας. Αι γνώσεις της Λιγείας μου ήσαν άπειροι· εγνώριζε κατά βάθος τας κλασσικάς γλώσσας, εις δε τας νεωτέρας ουδέποτε την εύρον υποδεεστέραν των γνώσεων, ας εγώ κατείχα, και έλυε τα σκοτεινότερα των ακαδημαϊκών ζητημάτων, χωρίς ουδέποτε να σφάλη. Πόσον η μοναδική αύτη ιδιοφυία της φύσεως της συζύγου μου τώρα ιδίως έχει καταπλήξει και υποτάξει την προσοχήν μου. Η παιδεία της, ως είπα, ήτο άπειρος και ουδεμίαν άλλην γυναίκα εγνώρισα κατέχουσαν τοσαύτας γνώσεις· αλλά και εκ των ανδρών ποίος ποτε διεξήλθε μετ' ίσης επιτυχίας το ευρύ πεδίο των ηθικών, φυσικών και μαθηματικών επιστημών; Δεν είχα τότε παρατηρήσει, ως τώρα βλέπω τούτο, ότι αι γνώσεις της Λιγείας ήσαν άπειροι και καταπληκτικάί, ησθανόμην όμως την μεγάλην υπεροχήν της, και μετά πίστεως μαθητού αφιέμην να με οδηγή εις το χάος των μεταφυσικών ερευνών, περί ας ενησχολούμεθα μετά ζήλου κατά τα πρώτα του γάμου μας έτη. Και τότε πλήρης θριάμβου, πλήρης ζωηρών τέρψεων και ελπίδων αιθερίων, έβλεπα διανοιγόμενον βαθμηδόν έμπροσθέν μου το μακρύ μονοπάτι, το λαμπρόν και απάτητον, δι' ου έμελλα επί τέλους να φθάσω εις σοφίαν τοσούτον θείαν και πολύτιμον· οπόση όμως υπήρξεν η

θλίψις μου, ότε, μετά παρέλευσιν ετών τινων, είδα αφιπταμένας και εκλιπούσας τας ελπίδας μου ταύτας! Άνευ της Λιγείας ήμην ως παιδίον ψηλαφούν εν τω σκότει· αυτή μόνη ηδύνατο να διαχέη φως εις τα μυστήρια των μελετών ημών, άνευ δ' αυτής όλη εκείνη η πρότερον αιθερία και λαμπρά φιλολογία καθίστατο άχαρις και κατηφής.

Ήδη όμως οι ωραίοι της οφθαλμοί διέτρεχον ημέρα τη ημέρα σπανιώτερον τας σελίδας εκείνας· η Λιγεία ησθένησεν· οι παράδοξοι οφθαλμοί της εσπινθηροβόλουν, οι δάκτυλοι προσέλαβον την χροιάν διαφανούς κηρού και αι κυαναί φλέβες του μετώπου επάλλοντο μετά σφοδρότητος· προείδα τον προσεγγίζοντα θάνατον, και το πνεύμα μου επάλαιεν απελπιστικώς προς το μυσαρών Αδραέλ.

Αλλά και αύτη, προς μεγάλην μου έκπληξιν, πάσαν προσπάθειαν κατέβαλλεν, όπως αποσοβήση τον θάνατον· υπέθετα, κρίνων τούτο εκ του χαρακτήρος της, ότι ήθελεν υποδεχθί αυτόν απαθώς, αλλ' ηπατήθην. Κατά την πάλιν προς την σκιάν είχεν αντιτάξει αντίστασιν, ην αι λέξεις αδυνατούσι να εκφράσωσιν· εγώ δε εστέναζα εξ αδημονίας, βλέπων το οικτρών εκείνο θέαμα, και εξήτουν να την παρηγορήσω και της επαναφέρω την γαλήνην, αλλά τόσον ήτο εν αυτή άγριος ο πόθος της ζωής και μόνης της ζωής, ώστε πάσα μου προσπάθεια θα ήτο αυτόχρημα αφροσύνη. Μεθ' όλας εν τούτοις τας βασάνους και ταραχάς του ανυποτάκτου πνεύματός της δεν απώλεσε ποσώς μέχρι τελευταίας πνοής την φαινομενικήν γαλήνην, η φωνή της καθίστατο βαθμηδόν βαθυτέρα και γλυκυτέρα, αλλ' απείχα του να ενδιατρίβω και επί της εννοίας των μετά τόσης γαλήνης προφερομένων εκείνων λόγων.

Το λογικόν μου συνεταράσσετο, οσάκις έτεινα το ους εις την υπεράνθρωπον μελωδίαν της φωνής της και εις τους πόθους και τας επιθυμίας εκείνης, τα οποία ουδέποτε έως τότε ους ανθρώπου είχεν ακούσει. Ότι με ηγάπα το εγνώριζα καλώς, εις στήθος δε, ως το ιδικόν της, ο έρωσ δεν ήτο δυνατόν να εμφωλεύη ως σύνθητες πάθος. Το μέγεθος όμως της εμπαθούς αυτής αφοσιώσεως κατενόησα προ πάντων κατά τας τελευταίας ημέρας του βίου της· επί ολοκλήρους ώρας κρατούσα την χείρα μου εντός της ιδικής της, μοι εξέχεε πλήμυρραν αισθημάτων, ενόησα δε τότε ότι τον διάπυρον πόθον της ζωής εξήγειρεν εν αυτή το πάθος του έρωτος, αλλ' έρωτος, φευ! μη

ικανοποιηθέντος. Τον ακόνιστον δε και διάπυρον εκείνον πόθον του να ζήσει και μόνον να ζήσει δεν έχω λέξεις να τον εκφράσω. Ακριβώς το μεσονύκτιον της ημέρας, καθ' ην απέθανε, με εκάλεσε παρά την κλίνη της επισήμως, και μοι εξήτησε να τη επαναλάβω τους εξής στίχους, ους αύτη πρό τινων ημερών είχε συνθέσει:

«Ιδού, επήλθε, τέλος, νυξ πανηγύρεως μετά τους τελευταίους τούτους θλιβερούς χρόνους· πλήθος αγγέλων πτερωτών, φερόντων πέπλους και βρεχομένων από τα δάκρυα των, βλέπουσιν εντός θεάτρου δράμα ελπίδων και φόβων, ενώ εκ διαλειμμάτων η ορχήστρα ανακρούει την μουσικήν των σφαιρών».

«Μίμοι, κατ' εικόνα του Υψίστου, πετώσι, ψιθυρίζοντες και μορμυρίζοντες ταπεινοφώνως, περί την μίαν και την άλλην πλευράν, νευρόσπαστα άθλια, αγόμενα υπό την ισχυράν θέλησιν των αϋλων όντων, άτινα περιφέρουσι την σκηνήν από του ενός εις το άλλο μέρος, τινάσσοντα από των πτερύγων των την αόρατον Δυστυχίαν».

«Αλλ' ιδού έρπον τι ον, υπεισδύον από του ερήμου μέρους της σκηνής και διασχίζον τον όχλον των μίμων! Είναι ερυθρόν εξ αίματος και προχωρεί συστρεφόμενον. Συστρέφεται! Συστρέφεται! και οι μίμοι καθίστανται μετά θανασίμου αγωνίας βορά ιδική του, ενώ τα Σεραφείμ ολολύζουσι, βλέποντα τον σκώληκα αναμασώντα θρόμβους ανθρωπίνου αίματος.

«Όλα τα φώτα σβέννυνται, όλα εντελώς, και αι φρικιώσαι μορφαί καλύπτονται υπό της ορμητικώς καταπεσούσης αυλαίας, ενώ οι άγγελοι χλωμοί, ανεγειρόμενοι και αποκαλυπτόμενοι, βεβαιούσιν ότι το δράμα τούτο είναι τραγωδία, ήτις καλείται άνθρωπος, ήρως δε αυτής ο κατακτητής Σκώληξ».

— Ω! Θεέ! ανέκραξε μετά τους στίχους τούτους η Λίγεια, στηριζομένη επί των ποδών της και τείνουσα σπασμωδικώς τους βραχίονας προς τον ουρανόν· δεν θα ηττηθή ποτέ ο κατακτητής ούτος; δεν είμεθα μέρος και μόριόν Σου; Τις λοιπόν γνωρίζει τα μυστήρια της βουλήσεως, ως την ισχύν αυτής; ο άνθρωπος ως εκ της αδυναμίας της βουλήσεώς του υπείκει εις τους αγγέλους και παραδίδεται καθ' ολοκληρίαν εις τον θάνατον.

Ταῦτα εἰπούσα, ἐξηντλημένη ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἀφήκε νὰ καταπέσῃσιν οἱ λευκοὶ τῆς βραχίονες καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν νεκρικὴν τῆς κλίνην. Τὴν στιγμὴν δε, καθ' ἣν ἐπνεε τὰ λοῖσθια, ἤκουσα νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τῶν χειλέων τῆς συγκεχυμένος τις ψιθυρισμός, καὶ τείνας τὸ οὖς ἤκουσα πάλιν τὰς τελευταίας λέξεις τῆς περικοπῆς τοῦ Γλάνβιλ: «ο ἄνθρωπος ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῆς βουλήσεώς του ὑπεῖκει εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ παραδίδεται καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὸν θάνατον».

Ἀπέθανεν· ἐγὼ δε, συντετριμμένος ὑπὸ λύπης καὶ ἀδυνατῶν νὰ υποφέρω τὴν ἀποτρόπαιον μόνωσίν μου ἐν τῇ ηρειπωμένῃ ἐκείνῃ πόλει, ἀφ' ἐτέρου δε κατέχων ἐκ τῆς λιγείας σημαντικὴν περιουσίαν, ἐζήτησα τὴν ἀνακούφισιν ἐπὶ τινὰς μῆνας εἰς ἀνιὰρὰ ταξίδια, ἕως οὐ ἐγκατέστην τέλος εἰς ἔρημον οἶκημα, κείμενον ἐπὶ τινος τῶν πλέον ἐρήμων καὶ ἀκαλλιεργήτων μερῶν τῆς ωραίας Ἀγγλίας. Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ οἰκήματος τούτου ἦτο ἐφθαρμένον καὶ τὰ τεῖχη του ἐχλόαζον ἐκ τῆς πολυκαιρίας· τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως αὐτοῦ κατέγινα μετ' ἐπιμονῆς ὅπως διακοσμήσω ὅσω τὸ δυνατόν μεγαλοπρεπέστερον· τὴν κλίσιν ταύτην εἶχα ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας, ἀνεύρισκον δε ἤδη αὐτὴν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἴσως νὰ διασκεδάσω τὰς θλίψεις μου.

Φευ! ἡδύνατο ν' ἀνακαλύψῃ τις ἀρχὰς παραφροσύνης ἐν ἐμοί, βλέπων τὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ φανταστικὰ παραπετάσματα, τὰ ἐπιβάλλοντα αἰγυπτιακὰ ἀνάγλυφα, τὰ ἀλλόκοτα ἐπιπλά, τὰ πλαίσια καὶ τὰ ἐπὶ τῶν καταχρύσων ταπήτων παράδοξα ἀραβουργήματα! Τὸ ὅπιον, εἰς οὐ τὴν ἔξιν εἶχα ἀπὸ τινος παραδοθῆ, ἐπενήργει, ὥστε πᾶσα μου σκέψις ἢ πράξις νὰ λαμβάνῃ τὴν χροιάν τῶν ονείρων, τὰ ὁποῖα μοι ἐπέφερε. Παραλείπων τὴν λεπτομερὴ ἀφήγησιν τῶν τόσων ἄλλων μικρολογιῶν, θὰ περιορισθῶ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ κατηραμένου θαλάμου, ἐν ᾧ ὠδήγησα τὴν δευτέραν μου σύζυγον, τὴν λαίδην Ροβέναν δε Τρεμαῖν, ξανθὴν καὶ κυανόφθαλμον νεανίδα. Ἡ διακόσμησις τοῦ νυμφικοῦ ἐκείνου θαλάμου παραμένει ἐν πάσῃ αὐτῆς λεπτομερείᾳ εἰς τὴν μνήμην μου, καὶ ὡσάκις τὴν ἀναπολῶ, μοι φαίνεται παράδοξον πῶς οἱ γονεῖς τῆς νέας ἀπέβλεψαν εἰς μόνην τὴν περιουσίαν μου καὶ συνήνεσαν νὰ εἰσέλθῃ ἡ κόρη τῶν ὡς νύμφη εἰς τοιοῦτον νυμφικὸν θάλαμον. Ἡ τεθλιμμένη μου μνήμη διατηρεῖ ζωηρότατα πᾶσας τὰς λεπτομερείας τῆς διακοσμήσεως τοῦ παραδόξου ἐκείνου θαλάμου, ἀν καὶ τόσα σημαντικὰ πράγματα διαφεύγῃσιν

αυτήν, εν ώ εν τη φανταστική πολυτελεία του θαλάμου δεν υπήρχε σύστημά τι ή αρμονία διὰ να δύναται η μνήμη να συγκρατή τας λεπτομερείας αυτής. Ο θάλαμος, αποτελών μέρος υψηλού και ως φρούριον ωχυρωμένου πύργου, ήτο πεντάγωνος και ευρύτατος, έν δε μόνον παράθυρον απετέλει όλην την δυτικήν πλευράν, καλυπτόμενον υπό μεγάλης υέλου, ης το θαμβόν χρώμα έρριπτεν εντός του θαλάμου ωχρόφαιον το φως του ηλίου ή της σελήνης. Υπεράνω αυτού εξετεινέτο το δίκτυω του γηραιού κτήματος, συγκρατούμενον από του τείχους του πύργου. Η εκ μελανωπής δρυός και λίαν υψηλή οροφή του θαλάμου εσχημάτιζε θόλον και ήτο κεκοσμημένη διὰ των παραδοξοτέρων και φανταστικοτέρων κοσμημάτων, ρυθμού ημιγοθθικού και ημιδρυϊκού, από του κέντρου δε αυτής ανήρτητο διὰ χονδρής χρυσής αλύσεως λαμπτήρ επίσης χρυσούς, έχων σχήμα θυμιατηρίου, διὰ των αλλοκότων κεντημάτων του οποίου εξεχέτο ποικιλόχρουν φως. Διάφορα μέρη του θαλάμου ήσαν επιστρωμένα διὰ σπανίων ανατολικών σοφάδων, πολλαχού δε έκειντο λυχνία ανατολικού ρυθμού· η νυμφική κλίνη κατά τον ινδικόν ρυθμόν, χαμηλή και εκ γεγλυμμένου ξύλου εβένου, έφερεν ύπερθεν καταπέτασμα, όμοιον προς νεκρικήν σινδόνην. Αλλ' ό,τι κυρίως εξέπλησσε την φαντασίαν ήσαν, φευ! τα παραπετάσματα, άτινα εκάλυπτον καθ' ολοκληρίαν τα τεράστια εκείνα τείχη· το ύφασμα αυτών ήτο χρυσούν και βαρύτιμον λίαν, φέρον ακανονίστως μορφάς αλλοκότους, αι οποίαι ήλλασσον διαφόρους όψεις, αναλόγως του μέρους ένθα ίστατο ο παρατηρών. Ούτω, μόλις εισήρχετό τις, παρίσταντο αύται προ των ομμάτων του ως μορφαί τερατώδεις, εφ' όσον όμως προυχώρει, μετεβάλλοντο βαθμηδόν, ούτως ώστε ο θεατής, αλλάσων θέσεις, έβλεπεν εαυτόν περιστοιχούμενον υπό σωρείας μυσαρών μορφών, ομοίων προς τα δημιουργήματα της δεισιδαιμονίας του Βορρά· σφοδρόν δε ρεύμα αέρος, εισερχόμενον τεχνηέντως διὰ του τοίχου όπισθεν των παραπετασμάτων, επέτεινε την φαντασμαγορίαν, παρέχον εις το όλον εμψύχωσιν τρομακτικήν και αποτρόπαιον. Τοιούτος ο θάλαμος, όπου διήνυσα τον πρώτον μήνα του γάμου μετά της δευτέρας μου συζύγου. Ουδόλως αμφέβαλλον ότι η σύζυγός μου Ροβένα εφοβείτο το άγριον ύφος μου, ότι με απέφευγε και ελαχίστην έτρεφε προς με αγάπην, αλλά τούτο με ηυχαρίσται. Την εμίσουν ως δαίμων μάλλον ή άνθρωπος, η δε μνήμη μου ενετρύφα αενάως εις την αναπόλησιν της προσφιλούς μοι Λιγείας, της σεβαστής και ωραίας νεκράς μου.

Εβυθιζόμενη εις αρρήτους απολαύσεις διά των αναμνήσεών μου, των αναμνήσεων της αγνότητος, της σοφίας και του περιπαθούς έρωτος.

Εφλεγόμενη δι' αυτήν υπό πάθους σφοδροτέρου ίσως του ιδικού της, εν στιγμαίς μάλιστα διεγέρσεως, επερχομένης μοι εκ της χρήσεως του οπίου· την εκάλουν μεγαλοφώνως διά του ονόματός της εν τη σιγή της νυκτός και εις τα σκιερὰ καταφύγια των κοιλάδων κατά την ημέραν, ωσανεί διά της αγρίας ταύτης ενεργείας του σφοδρού μου πάθους έμελλον να την επαναφέρω εις την ζωήν, εξ ης είχεν απέλθει· διά παντός αρά γε; αλλ' ήτο δυνατόν; Κατά τας πρώτας ημέρας του δευτέρου από του γάμου ημών μηνός η λαίδη Ροβένα προσεβλήθη υπό αιφνιδίας νόσου, διαρκεσάσης εφ' ικανόν, κατά τας δεινὰς δε νύκτας του πυρετού εις λήθαργον διατελούσα παρελήρει, ομιλούσα περί ήχων και κινήσεων, ους ήκουεν αορίστως εν τω δωματίω, αλλά δεν προσείχα εγώ, αποδίδων τους λόγους της εις την εκ του πυρετού σύγχυσιν των ιδεών της και κυρίως εις την φαντασμαγορικήν επίδρασιν του θαλάμου. Μετά καιρόν τέλος ανέρρωσεν. Αλλά δεν παρήλθε πολύ χρόνος και νέα πάλιν προσβολή, σφοδροτέρα της πρώτης, έρριψε την Ροβέναν εις την θλιβεράν εκείνην κλίνην, και έκτοτε η σύζυγός μου, ούσα φύσει αδυνάτου κράσεως, δεν κατώρθωσε πλέον ν' ανακτήση την προτέραν υγείαν· ο χαρακτήρ του νοσήματος εγένετο οσημέραι επιφοβώτερος, χωρίς να δύνανται οι ιατροί να παράσχωσι την παραμικράν βοήθειαν, και τέλος κατέστη τούτο χρόνιον, ενώ ταυτοχρόνως ήρχισε να προάγεται εν αυτή και νευρικός ερεθισμός, βαθμηδόν επιτεινόμενος, εξ ου τα κοινότερα των πραγμάτων τη είχαν καταστή αντικείμενα τρόμου. Ωμίλει ήδη συχνότερον και μετά πλειοτέρου πείσματος περί ελαφρών κρότων και αλλοκότων κινήσεων επί των παραπετασμάτων, και έλεγεν ότι ταύτα ήσαν η κυρία αιτία του νοσήματός της. Νύκτα τινά μοι εξήτησε μετά περισσοτέρας ζωηρότητος να επιστήσω την προσοχήν μου επί των αφορήτων κρότων, οίτινες την συνετάρασσον· αφυπνίζετο εξ ύπνου ταραχώδους και, ημιεγερθείσα επί της κλίνης, μοι ωμίλει ταπεινοφώνως περί κρότων, ους δεν ηδυνάμην ν' ακούσω, περί κινήσεων, ας δεν ηδυνάμην να ίδω, καθ' ην στιγμήν εγώ, εξηπλωμένος επί τινος παρά την κλίνην της διβανίου, εξήταζα, κατεχόμενος υπό της αγωνίας αορίστου τρόμου, την αλλοίωσιν της ισχνής της φυσιογνωμίας. Ο άνεμος έπνεε σφοδρός όπισθεν των παραπετασμάτων και

εδοκίμασα να πείσω την ασθενή, μολονότι εγώ κατά βάθος edίσταζα, ότι οι ανεπαίσθητοι ήχοι και αι αλλοιούμεναι μορφαί εν τω παραπετάσματι προήρχοντο εκ του όπισθεν πνέοντος ανέμου· η θανάσιμος όμως ωχρότης του προσώπου της με έπεισεν ότι μάτην προσεπάθουν να την εγκαρδιώσω. Εφαιnéτο ότι έμελλε να λιποθυμήση, εγώ δ' έσπευσα να λάβω από του παρακειμένου θαλάμου φιαλίδιον ελαφρού οίνου, συστηθέντος υπό των ιατρών. Αλλ' ενώ διηρχόμεν η υπό το φως του λαμπτήρος εξεπλάγην ένεκα δύο αλλοκότων περιστατικών· ησθάνθη δηλαδή εγγίζον με ψηλαφητόν τι ελαφρώς αλλ' αόρατον ον, και ταυτοχρόνως είδα επί του τάπητος, ακριβώς επ' αυτού του κέντρου του φαεινού κύκλου, ον διέγραφεν επί τούτου το φως του λαμπτήρος, ασθενή και αόριστον σκιάν, ωραιoτάτου τύπου, την οποιάν μόνον ως σκιάς σκιάν ηδύνατό τις να εκλάβη. Διατελών όμως υπό την επίδρασιν του οπίου, ολιγίστην προσοχήν έδωκα, εις δε την Ροβέναν ουδ' ανέφερα περί αυτού.

Λαβών την φιάλην, επέστρεψα παρά τη συζύγω μου και έφερα εις τα χείλη της κύπελλον πλήρες οίνου, όπερ αύτη, συνελθούσα ήδη, εκράτησε διά των ιδίων χειρών, έπειτα δε εξηπλώθην πάλιν επί του σοφά και προσήλωσα το βλέμμα επ' αυτής.

Αίφνης τότε ήκουσα ευκρινώς ελαφρόν κρότον βημάτων επί του τάπητος και προς το μέρος της κλίνης· πάραυτα δε, ενώ η Ροβένα έφερε τον οίνον εις τα χείλη, είδα — ενδεχόμενον να ήτο πλάσμα της φαντασίας μου — είδα να πίπτωσιν εντός του κυπέλλου, ως από αοράτου πηγής, τρεις ή τέσσαρες σταγόνες υγρού διαυγούς και κοκκινωπού. Τας είδα, αλλ' εκείνη δεν τας είχεν ίδει, και έπιε τον οίνον αδιστάκτως, εγώ δε απεσιώπησα το συμβεβηκός, όπερ, μολονότι είχα ίδει εναργώς, εθεώρουν ως προϊόν φαντασίας εξημμένης, ης την νοσηράν ενέργειαν επέτεινον οι τρόμοι της συζύγου μου, το όπιον και η νυκτερινή ώρα. Ευθύς εν τούτοις ως η σύζυγός μου έπιεν, η κατάσταση της χειροτέρευσε καταπληκτικώς, την τρίτην δε νύκτα μετά το γεγονός οι υπηρέται προητοίμαζον τα του ενταφιασμού της· εγώ τότε, όλως μόνος προ του σαβανωμένου πτώματος της Ροβένας εντός του φανταστικού εκείνου θαλάμου, ενόμιζα — ίσως τούτο ήτο όνειρον προελθόν εκ του οπίου ότι αλλόκοτοι μορφαί συνεστρέφοντο ως σκιαί περί εμέ. Περιέφερα ανήσυχος το

βλέμμα επί των μορφών του παραπετάσματος και των ποικιλοχρόων φώτων του λαμπτήρος, ζητών δε ν' αναπολήσω τα συμβάντα της παρελθούσης νυκτός, διηύθυνα κατά τύχην το βλέμμα επί του σημείου, ένθα είχα ίδει την σκιάν, αλλά δεν εύρον πλέον αυτήν εκεί, και, ανακουφισθείς ολίγον, έρριψα πάλιν το βλέμμα επί της εν τη κλίνη ωχράς και επιβαλλούσης μορφής· ησθάνθην τότε κυριευούσας με πληθύν αναμνήσεων της Λιγείας μου και την καρδίαν μου πλημμυρούσαν, με ορμήν παλιρροίας, υπό του αρρήτου άλγους, το οποίον επίσης με είχε καταλάβει και επί τω θανάτῳ εκείνης. Η νυξ προυχώρει και εγώ, κατεχόμενος υπό πικροτάτων σκέψεων, ων αντικείμενον είναι εκείνη, η μοναδική μου υπερτάτη λατρεία, έμενα με το βλέμμα προσηλωμένον επί του πτώματος της Ροβένας. Θα ήτο περίπου μεσονύκτιον, ότε αίφνης διέκοψε τους ρεμβασμούς μου λυγμός τις, ταπεινός και ελαφρός, αλλά λίαν ευδιάκριτος, από της νεκρικής κλίνης. Έτεινα το ους κατεχόμενος υπό της αγωνίας δεισιδαίμονος τρόμου, αλλ' ο κρότος είχε παύσει. Παρατήρησα το πτώμα μετ' επιμονής, αλλ' ουδέ την ελαχίστην κίνησιν ηδυνάμην να διακρίνω επ' αυτού. Εν τούτοις ήμην βέβαιος ότι δεν ηπατήθην. Είχα ακούσει εναργέστατα και εν πλήρει συναισθήσει εμαυτού. Συνεκέντρωσα λοιπόν μετά πείσματος την προσοχήν μου επί του πτώματος, και τῷ όντι διέκρινα καθαρώς ασθενέστατον και μόλις ορατόν ερύθημα, ανελθόν επί των παρειών της, και τας φλέβας των βλεφάρων της εξογκουμένας. Πιεζόμενος υπό απεριγράπτου φρίκης και τρόμου, ησθάνθην την καρδίαν μου συγκοπτομένην και τα μέλη του σώματος μου απονεκρούμενα· αλλ' επί τέλους ανέλαβα το θάρρος μου, σκεφθείς ότι η Ροβένα έζη και ότι ηπατήθην εκλαβών αυτήν ως αποθανούσαν, πάραυτα δε επεμελήθην κατά καθήκον όπως την επαναφέρω εις την ζωήν· επεδόθην δε εις τούτο όλως μόνος, διότι, μη έχων υπηρέτας πλησίον μου, δεν ηδυνάμην και να τους καλέσω, επειδή ουδ' επί στιγμήν ενόουν να ανέλθω εκ του θαλάμου, η δε φωνή μου δεν έφθανε μέχρι των δωματών των. Μετ' ου πολύ όμως το πτώμα επανήλθε και πάλιν εις την προτέραν του κατάστασιν, την επί των παρειών χροιάν αντικατέστησεν ωχροτής πλέον ή μαρμαρίνη, τα χείλη συνεσφίγχθησαν και ερρικνώθησαν νεκρικώς, εφ' όλου δε του σώματος διεχύθη θανάσιμος ψυχρότης. Ερρίφθην πάλιν φρικιών επί του διβανίου και αφέθην εις τας προτέρας μου περί Λιγείας ονειροπολήσεις. Μία ώρα διέρρευσεν ούτως, ότε αίφνης ακούω εκ νέου αόριστον κρότον επί της κλίνης. Έτεινα το ους μεθ'

υπερτάτου φόβου. Ο κρότος προήρχετο εκ στεναγμού. Και πάλιν ώρμησα προς το πτώμα και είδα, είδα καθαρώς τα χείλη αυτού συσπώμενα, μετ' ου πολύ δε χαλαρωθέντα και αποκαλύψαντα λαμπράν σειράν μαργαριτωδών οδόντων. Η έκστασις και ο βαθύς τρόμος επάλαιον ήδη εν τω πνεύματί μου· η όρασίς μου εσκοτίσθη και το λογικόν με εγκατέλιπε, μόλις δε μετ' επίμονον αγώνα κατώρθωσα ν' ανακτήσω το θάρρος και να παράσχω συνδρομήν, την οποίαν εκ νέου ήδη μοι επέβαλλε το καθήκον. Το μέτωπον, αι παρειαί και ο λαιμός είχαν προσλάβει ελαφράν χροιάν ζωής, δι' όλου δε του σώματος εκυκλοφόρει θερμότης επαισθητή και η καρδιακή χώρα ανεκινείτο αδιοράτως υπό ελαφρών παλμών. Η σύζυγός μου έζη· και μετά πλειοτέρας ήδη ζέσεως προσεπάθουν να την αναστήσω εξ ολοκλήρου. Τη προσέτριψα τας χείρας και τους κροτάφους, και μετήλθα παν ό,τι εκ πείρας και εκ πολυαρίθμων ιατρικών μελετών εγνώριζα, αλλά μάτην· το ερύθημα και οι παλμοί και πάλιν εξηφανίσθησαν, τα χείλη ανέλαβον την προτέραν νεκρικήν έκφρασιν και εν μια στιγμή αποκατέστη και πάλιν επί του πτώματος η παγετώδης του θανάτου ψυχρότης, και προσέλαβεν ήδη τούτο τα χαρακτηριστικά σώματος προ πολλού ενταφιασθέντος. Και εγώ εβυθίσθην εκ νέου εις τας περι Λιγείας ονειροπολήσεις μου, ότε και πάλιν — βεβαιωθήτε ότι ακόμη φρικιώ ενώ χαράττω τας γραμμάς ταύτας — προσέβαλε το ους μου λυγμός από της κλίνης προερχόμενος. Αλλά τίνι τρόπω να εκθέσω τους ανεκφράστους τρόπους της νυκτός εκείνης; ν' αφηγηθώ ποσάκις αλλεπαλλήλως μέχρι της χαραυγής επανελήφθη το αποτρόπαιον δράμα της αναστάσεως, ήτις απέληγε πάντοτε εις θάνατον βεβαιότερον και πλέον ανεπανόρθωτον; ή να είπω ότι εκάστη αυτής νέα αγωνία ωμοίαζε προς πάλιν κατ' αοράτου αντιπάλου, ης αποτέλεσμα ήτο νέα παράδοξος αλλοίωσις της φυσιογνωμίας του πτώματος;

Είχεν ήδη παρέλθει το πλείστον της φοβεράς νυκτός, ότε, Θεέ μου! — ήτο πραγματικόν ό,τι έβλεπα! — ότε το πτώμα εκ νέου ανεκινήθη, την φοράν δε ταύτην μετά πλειοτέρας ζωηρότητος, καίτοι αναλαμβάνον από βεβαιότερου και φρικωδεστέρου θανάτου. Αφ' ικανής ήδη ώρας εκοιτόμην ακίνητος επί του σοφά, καταβιβρωσκόμενος υπό των σφοδροτέρων συγκινήσεων, η ελαχίστη των οποίων ήτο υπέρτατος τρόμος. Το πτώμα, είπα, ανεκινήθη εκ νέου· το ερύθημα ανήρχετο επί του προσώπου μετά παραδόξου ενεργείας, τα μέλη

εχαλαρούντο και, μολονότι τα πάντοτε κλειστά βλέφαρα και αι νεκρικοί ταινίαι παρίστων την Ροβέναν ως νεκράν, εφантаζόμην ότι η σύζυγός μου είχεν ήδη εντελώς αναβιώσει, Αλλ' ό,τι απλώς είχα φαντασθή είδα αυτό μετ' ου πολὺ πραγματοποιούμενον, ότε η Ροβένα τυλιγμένη διά του σαβάνου ηγέρθη και, ταλαντευομένη, με βήμα ασθενές και τους οφθαλμούς κλειστούς, ως άνθρωπος διατελών εν ονείρῳ, προέβη μετά θάρρους εν τῷ μέσω του θαλάμου. Δεν επρόμαξα, δεν εκινήθην καθόλου· σμήνος ανεκφράστων σκέψεων, παραχθειςών εν εμοί εκ της θέας του ύφους, της στάσεως και του βαδίσματος του φάσματος, εισέρρευσαν με ορμήν εν τῷ εγκεφάλῳ μου, με παρέλυσαν, με απελίθωσαν, Την εθεώρουν ακίνητος, ενώ επί των σκέψεών μου εβασίλευε παράφορος αταξία και ανήσυχος ταραχή. Ήτο ἀρά γε αὕτη η ζώσα Ροβένα; ήτο πράγματι αὕτη; η ξανθή και κυανόφθαλμος Ροβένα; Αλλά διατί, ναι, διατί ν' αμφιβάλλω περί τούτου; το στόμα, το οποίον ακόμη συνέσφιγγεν η νεκρική ταινία, πῶς ήτο δυνατόν να μη ήτο το στόμα της; και αι παρειαί της, ναι, ήσαν ακριβῶς αι ρόδινα παρειαί της· και ο πῶγων με τους λακκίσκους; Αλλ' είχε λοιπόν το ἀνάστημά της αναπτυχθή κατά την διάρκεια της νόσου της; Επί τη σκέψει ταύτη κατεκυριεύθην πάραυτα υπό απεριγράπτου παραφοράς, και δι' ενός πηδήματος ευρέθην ἔμπροσθεν της, εκείνη όμως ωπισθοχώρησε, μόλις την επλησίασα, και αποκαλύψασα την κεφαλὴν της από του σαβάνου αφήκε να καταπέση ατάκτως μακρά και ἀφθονος κόμη, κόμη μελανωτέρα της ως το πτέρωμα του κόρακος μαύρης του μεσονυκτίου ώρας. Και τότε ήρχισε ν' ανοίγη βραδέως, βραδέως τους οφθαλμούς.

— Α! Ανεκραύγασα, δεν απατώμαι πλέον! Είναι οι σχιστοί οφθαλμοί, οι μαύροι και παράδοξοι οφθαλμοί του απολεσθέντος έρωτός μου, της λαίδης, της λαίδης Λιγείας!!

Ο ΔΑΙΜΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

ΕΙΣ την σπουδὴν των ιδιοτήτων και των τάσεων, των πρώτων ελατηρίων της ανθρωπίνης ψυχῆς, οι φρενολόγοι παρέλειψαν να περιλάβουν μίαν φυσικὴν κλίσιν, ἡ ὁποία αν και ὑπάρχει ἐναργέστατα, ἀλλ' ὅμως ἐλησμονήθη ἀκόμη και ἀπὸ ὅλους τους ἠθικολόγους, οι ὁποῖοι προηγήθησαν των φρενολόγων. Ἡ ἀτασθαλία του λογικοῦ μας ὑπῆρξεν αἰτία της παραλείψεως. Το να ἔχωμεν ἀφήσει την ὑπαρξίν της να κρύπτεται ἀπὸ τα μάτια μας, τοῦτο προέκυψεν ἀπὸ ἑλλειψιν πίστεως — πίστεως εἰς την ἀποκάλυψιν ἤτοι εἰς την μαγείαν — να ἔχωμεν πίστιν, ὅτι θα ἐννοήσωμεν ἀπὸ ἐδῶ την πίστιν ἐν τη ἀποκαλύψει, εἴτε την πίστιν ἐν τη μαγγανείᾳ.

Ἡ ἰδέα δεν παρουσιάσθη ποτέ εἰς το πνεῦμα μας ἐξ αἰτίας του περιπεύοντος χαρακτήρος ὃν ἔχει ἡ τάσις αὐτή, ἡ κλίσιν αὐτή δεν ἀνταπεκρίνετο εἰς καμμίαν ἀνάγκην τίποτε δεν μας ἐπέτρεπε λοιπὸν να την θεωρώμεν ὡς ἀναγκαίαν · αν ἡ γνώσις του πρώτου ελατηρίου ἐπεβάλλετο ἀφ' ἐαυτῆς, δεν θα κατορθώναμεν ὅμως οὔτε θα κατορθώσωμεν μέχρι σήμερον να ἐννοήσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον θα ἠμποροῦσε να χρησιμεύσει εἰς τους σκοποὺς μας. Εἴτε προσκαίρως εἴτε αἰωνίως εἰς τους σκοποὺς της ἀνθρωπότητος. Δεν ἠμπορεῖ ν' ἀρνηθῇ κανεὶς ὅτι ἡ φρενολογία, ὅπως ἐπίσης κατὰ το πλεῖστον και πάντα τα συστήματα της μεταφυσικῆς, διευτυπώθη κατὰ την μέθοδον του ἐκ των προτέρων συλλογισμοῦ. Ὁ ἄνθρωπος που σκέπτεται διὰ τον νοῦν ἢ τον λόγον — περισσότερον ἀπὸ τον ἄνθρωπον που

περιορίζεται να εννοή και να παρατηρή — προσπαθεί να φαντασθή από παντού τα σχέδια του Θεού, και να του αποδώση σκέψεις.

Αφού αντελήφθη καλά τας προθέσεις του Ιεχωβά, κατασκευάζει επ' άπειρον συστήματα διά την φύσιν του πνεύματος. Όσον διά την φρενολογίαν, παραδείγματος χάριν, έχομεν κατά πρώτον λόγον καθορίσει — όπως είναι εξ άλλου φυσικόν — ότι η πρόθεσις της προνοίας ήτο να τρώγη ο άνθρωπος. Εδώκαμεν λοιπόν εις τον άνθρωπον έν όργανον τροφής, και το όργανον αυτό είναι το μαστίγιον με το οποίο ο Θεός αναγκάζει τον άνθρωπον να τρώγη, είτε θέλει, είτε δεν θέλει.

Η δευτέρα μας ανακάλυψις απέδιδεν εις τα σχέδια του Θεού και τον σκοπόν που είχε διά τον άνθρωπον προς διαιώνισιν του είδους του, και κατά πλειονοψηφίαν σχεδόν, εύρομεν εις τον σκοπόν αυτόν την έδραν πάσης συμπαθείας· και ούτω καθεξής διά την βιοπάλην, την ιδεολογίαν, την δημιουργικότητα· κάθε όργανον με μια λέξι ανταπεκρίνετο είτε εις ένα ηθικόν ένστικτον, είτε εις επιτηδειότητα καθαρώς πνευματικήν. Και εις την τοιαύτην κατανομήν των νόμων της ανθρωπίνης δράσεως, οι μαθηταί του Σπουρτσχάιμ αδικώς ή παραλόγως, γενικώς ή ειδικώς, δεν έκαμαν άλλο παρά ν' ακολουθήσουν, τουλάχιστον κατ' αρχήν, τα ίχνη των προηγούμενων των, καθορίζοντες κάθε σημείον εξ υπαγωγής κατά την ιδέαν μιας εκ των προτέρων γνωστής μοίρας των ανθρώπων, και λαμβάνοντες ως βάσιν τους σκοπούς του Δημιουργού.

Φρονιμώτερα και ασφαλέστερα θα ήτο να θεμελιώσουν την ταξινόμησιν αυτήν (εάν και πάλιν είναι αναγκαία η τάξις) επί του γεγονότος ότι πολλάί πράξεις του ανθρώπου προέρχονται εκ συνηθείας, καί τινες άλλαι είναι εξαιρετικάί, και μόνον εξαιρετικάί, αντί να την θεμελιώσουν επί της ιδέας, ότι η Θεότης προέγραψεν εκ των προτέρων την εκπλήρωσιν των γεγονότων τούτων. Εάν δεν δυνάμεθα να μάθωμεν τον Θεόν εις τα ορατά του έργα, τι θα κάμωμεν διά τα ανεξιχνίαστα σχέδιά του τα οποία προκαλούν εις την ζωήν αυτά ταύτα τα έργα; Εάν δεν δυνάμεθα να εισχωρήσωμεν εις τα αντικειμενικά του έργα, πώς θα εγνωρίζαμεν τας υποκειμενικάς διαθέσεις του και τας φάσεις της δημιουργίας του;

Εάν μετεχειρίζοντο την επαγωγήν, δηλαδή την μέθοδον εκ των υστέρων, οι φρενολόγοι θα παρεδέχοντο ως έμφυτον και κύριον νόμον της ανθρωπίνης δράσεως κάτι το παράδοξον, το οποίον θα το ωνομάζαμεν &διαστροφήν&, εκτός εάν υπάρξη και άλλη λέξις η οποία χαρακτηρίζει καλύτερα την σκέψιν μου. Με την σημασίαν που αντιλαμβάνομαι την λέξιν αυτήν, φανερώνει αύτη πραγματικώς ένα ελατήριο άνευ αιτίου, ένα αίτιον στερούμενον αιτίας. Σύμφωνα με την υποβολήν εργαζόμεθα χωρίς καταληπτόν σκοπόν, ή άλλως διότι τα λόγια αυτά θα φανούν αναμφιβόλως αντικρουόμενα ημπορώ να μεταβάλω την πρότασιν δίδων τοιαύτην μορφήν: Σύμφωνα με την υποβολήν εργαζόμεθα διά μόνον το αίτιον άνευ ουδενός σκοπού. Θεωρητικώς δεν υπάρχει λόγος μάλλον άλογος. Αλλά πρακτικώς, τίποτε δεν είναι ισχυρότερον. Μερικά πνεύματα εις μερικάς περιστάσεις είναι απολύτως αδύνατα ν' αντισταθούν. Το γεγονός ότι αναπνέω δεν είναι δι' εμέ ακριβέστερον από αυτό: η αλήθεια είναι ότι μία οιαδήποτε πράξις, ένα κακόν ή ένα σφάλμα είναι πολλάκις η μόνη και αναντίρρητος δύναμις, η οποία μας ωθεί, και η οποία μόνη μας ωθεί εις την εκπλήρωσιν. Και αυτή η βιαία τάσις διά να κάμωμεν το κακόν από την αγάπην προς το κακόν δεν δέχεται την ανάλυσιν ή την αποσύνθεσιν εις δευτερεύοντα στοιχεία. Είναι ένα ελατήριο, ριζικόν, κύριον, — στοιχειώδες. Δεν θα παραλείψω να προσθέσω ότι, εάν η ιδική μας επιμονή προς ωρισμένην δράσιν προέρχεται εκ του ότι αισθανόμεθα ότι η επιμονή μας αύτη είναι ένοχος, η διαγωγή μας τότε είναι απλή μεταβολή των συνηθειών μας συνεπεία φρενολογικής διαμάχης. Αλλ' αρκεί μία στιγμή ν' αποκαλύψωμεν το ψεύδος της ιδέας αυτής. Η κατά φρενοπάθειαν πολεμικότης έχει ως κύριον λόγον την ανάγκην της αμύνης, οία είναι προφύλαξις μας, λόγου χάριν, κατά του αδίκου... Ο νόμος ούτος αφορά αποκλειστικώς την ιδικήν μας βελτίωσιν και την επιθυμίαν προς αυτήν. Έπεται λοιπόν ότι και η επιθυμία της βελτιώσεως θα τροποποιηθή εκ παραλλήλου με πάντα άλλον νόμον ο οποίος δεν θα ήτο άλλο τι ειμή μία παραλλαγή της φρενοπαθούς πολεμικότητος. Αλλ' εις την περίστασιν αυτήν, την οποίαν χαρακτηρίζω υπό το όνομα δ ι α σ τ ρ ο φ ή, όχι μόνον η επιθυμία της διατηρήσεως του γένους δεν είναι εις κίνδυνον, αλλ' απεναντίας έν αίσθημα όλως αντίθετον τώρα μόλις λαμβάνει την γένεσιν. Μία έρευνα της ιδικής μας συνειδήσεως είναι προ παντός, ο καλύτερος τρόπος ν' αρνηθώμεν το συζητούμενον επιχείρημα. Όποιος έχει πλήρη εξουσίαν επί της

ψυχής του και την εξετάζει κατά βάθος, δεν δύναται ν' αρνηθή την ριζικήν υπόστασιν της περί ης πρόκειται ροπής. Είναι ολιγώτερον πασιφανής ή ακατάληπτος. Δεν ευρίσκεται ανθρώπινον ον, το οποίον εις οιανδήποτε στιγμήν της ζωής δεν εβασανίσθη, παραδείγματος χάριν από την ζωηράν επιθυμίαν του να σκανδαλίση τον ακροατήν του με περιφράσεις. Εκείνος που ομιλεί έχει την συνείδησιν ότι δυσареστέι, έχει την μεγαλειτέραν πρόθεσιν να ευχαριστή· είναι συνήθως σύντομος, ακριβής και διαυγής. Η μάλλον λακωνική και φωτεινή έκφρασις τού έρχεται εις τα χείλη και ζητεί να βγη. Αναγκάζεται να μεταχειρισθή βίαν διά να της απαγορεύση την δίοδον· φοβείται και θα ήθελε να προφυλαχθή την αγανάκτησιν του ακροατού. Εν τούτοις είναι υποτελής της ιδέας αυτής, η οποία με τας περιφράσεις και τας παρενθέσεις, γεννά την προστριβήν αυτήν. Η ιδέα αυτή αρκεί: η κλίσις μεταμορφώνεται εις σχέδιον, το σχέδιον εις επιθυμίαν, η επιθυμία εις ανάγκην ακατανίκητον, και η ανάγκη αυτή (με μεγάλην μας θλίψιν, διά τας συνεπείας που θα πηγάσουν) πρέπει να ικανοποιηθή. Είμεθα λοιπόν προ ενός έργου που πρέπει να εκτελεσθή εις βραχύτατον διάστημα. Δεν αγνοούμεν ότι μία επιβράδυνσις θα είναι ολεθρία. Είναι η κυρία κρίσις της υπάρξεώς μας: ως μία φωνή σάλπιγγος, μας συνιστά την άμεσον ενέργειαν και δράσιν. Καϊόμεθα, αγανακτούμεν από ανυπομονησίαν να πραγματοποιήσωμεν το έργον αυτό. Η εικασία μόνη των λαμπρών αποτελεσμάτων αρκεί ν' ανάψη την ψυχήν μας. Πρέπει, πρέπει απολύτως ν' αρχίσωμεν το έργον αυτό την ιδίαν ημέραν και εν τούτοις αναβάλλομεν διά την αύριον. Διατί; Δεν ημπορούν παρά ν' απαντήσουν ως εξής: ο λόγος είναι διότι εννοούμεν ότι αυτό είναι διεστραμμένον — διά να μεταχειρισθώ την λέξιν χωρίς να δώσω και την ακριβή σημασίαν. Έρχεται η αύριον και μαζί με αυτήν μία μεγαλειτέρα ανησυχία η οποία μας ωθεί να πράξωμεν το καθήκον μας· αλλ' εν όσω αυξάνει αυτή η στενοχωρία, υπάρχει μία ανώνυμος και αληθώς τρομακτική επιθυμία, σχεδόν απαραβίαστος, μία ακόρεστος επιθυμία ν' αυξήσωμεν ακόμη την αναβολήν μας. Κάθε στιγμή που περνά αυξάνει και την δύναμιν της επιθυμίας αυτής. Διαθέτομεν ακόμη μίαν τελευταίαν ώραν προς δράσιν. Φρικόμεν υπό την βίαν της μάχης, η οποία θέτει εν ημίν εις αγώνα το ωρισμένον και το αόριστον, την πραγματικότητα και την σκιά. Αλλ' εάν η μάχη έφθασεν εις αυτό το σημείον, τότε θα υπερισχύση η σκιά, μάτην δε αγωνιζόμεθα. Η καμπάνα αντηχεί, είναι η πένθιμος

κωδονοκρουσία της παρελθούσης ευτυχίας μας. Είναι ακόμη η κραυγή του πετεινού διὰ την σκιάν που τόσον μας παρέλυσεν. Ίσταται, σβύνεται, είναι η απελευθέρωσις! Η παλαιά δράσις μας ενεφανίσθη. Θα εργασθώμεν του λοιπού. Αλλοίμονον! Είναι πολύ αργά!

Είμεθα ορθοί εις το χείλος ενός κρημνού. Αισθανόμεθα την άβυσσον και μας πιάνει ζαλάδα και ίλιγγος. Το πρώτον μας μελέτημα είναι ν' απομακρυνθώμεν από τον κίνδυνον. Αλλά χωρίς κανένα πιθανόν αίτιον παραμένομεν εις την θέσιν. σιγά-σιγά, και διαδοχικώς, η ζάλη μας, ο ίλιγγός μας και η φρίκη μας πυκνούνται εις το σκοτεινόν νέφος ενός αμνημονεύτου αισθήματος. Με διαβαθμίσεις μάλλον ανεπαισθήτους ακόμη, το νέφος αυτό λαμβάνει μίαν μορφήν, όπως ο ατμός επάνω από την φιάλην οπόθεν αναβρύει το πνεύμα των χιλίων και μιας αραβικών νυκτών. Αλλ' από το πνεύμα μας, εις το χείλος της αβύσσου βγαίνει μία μορφή επί μάλλον και μάλλον απτή και τρομερά και όλα τα πνεύματα και όλοι οι δαίμονες των παραμυθιών · και εν τούτοις δεν είναι παρά μία ιδέα, αλλά μία ιδέα τρομερά, μία ιδέα που παγώνει μέχρι του μυελού των οστέων σας, και σας υποβάλλει τας αγρίας ηδονάς της φρίκης. Απλούστατα είναι η σκέψις του τι θα αισθανθώμεν πίπτοντες από ένα τόσον μεγάλο ύψος. Και η πτώσις αυτή, η αιφνίδια εκμηδένισις, διὰ μόνην την αιτίαν ότι παράγεται απ' αυτήν το μάλλον οδυνηρόν και το μάλλον φρικώδες από όλα τα φρικώδη και όλα τα φοβερά οράματα του θανάτου και της θλίψεως, όσα ποτέ παρουσιάσθησαν εις την φαντασίαν μας — διὰ μόνην αυτήν την αιτίαν μας είναι επιθυμητή έκτοτε υπερβολικά. Και το γεγονός ότι η κρίσις μάς απομακρύνει από το χείλος της αβύσσου μας προσεγγίζει εις αυτήν με μεγαλυτέραν δύναμιν. Δεν υπάρχει πάθος εις την φύσιν σατανικώτερον και μάλλον ανυπόμονον από το πάθος ενός ανθρώπου, ο οποίος, ενώ φρικιά εις το χείλος μιας αβύσσου, ονειρεύεται να πέση εις αυτήν. Το να σκεφθώμεν τώρα, ή να προσπαθήσωμεν να σκεφθώμεν, έστω και μίαν στιγμήν, σημαίνει ότι θα καταστραφώμεν αναντιρρήτως, διότι η σκέψις μας πιέζει ν' αποφύγωμεν τον κίνδυνον, και αυτή αρκεί πάλιν να μας καταστήση ανικάνους. Εάν δεν ευρίσκεται εκεί ο βραχίων ενός φίλου να μας συγκρατήσει, ή, εάν δεν προβώμεν αιφνιδίως εις μίαν προσπάθειαν οπισθοχωρήσεως, θα κρημνισθώμεν αυθωρεί και θα συντριβώμεν.

Αναλύοντες τας πράξεις αυτὰς και ὅλας τας ἄλλας του αὐτοῦ εἶδους, θα παρατηρήσωμεν ὅτι προέρχονται μόνον εκ του πνεύματος & της διαστροφῆς&. Εννοοῦμεν ὅτι δεν πρέπει να τας πραγματοποιήσωμεν, και εἶναι ο μόνος λόγος διὰ τον ὁποῖον τας πραγματοποιοῦμεν. Πέραν του λόγου αὐτοῦ δεν ἠμποροῦμεν να εὐρωμεν νοητόν νόμον και θα ἠμποροῦμεν ανεπιφυλάκτως να θεωρήσωμεν την διαστροφήν αὐτήν ως μίαν απ' ευθείας υποβολήν του βασιλέως του Ἄδου, εἴαν δεν υπήρχε βεβαιωμένον ὅτι εἰς τινας περιστάσεις γίνεται αὕτη χάριν του καλοῦ.

Ὅ,τι σας ανέπτυξα διεξοδικῶς, σας το ανέπτυξα διὰ να μου επιτρέψετε ὁπῶσδήποτε να σας απαντήσω εἰς το ἐρώτημά σας — να σας ἐξηγήσω διατί εἶμαι ἐδῶ και να σας καταστήσω γνωστόν το τι δύναται ἐπὶ του παρόντος να δικαιολογήσῃ τα δεσμὰ αὐτὰ, διὰ των ὁποίων τυραννοῦμαι, και την παρουσίαν μου εἰς το κελλί αὐτό του καταδίκου. Ἄνευ των μακρῶν αὐτῶν ἐξηγήσεων ἢ δεν θα με εἶχετε ἐννοήσει καθ' ὅλην την γραμμὴν, ἢ μάλλον, ὅπως ὅλος ο κόσμος, θα με ἐκλάβετε ως τρελλόν.

Και ἰδοὺ σεις, διὰ ν' ἀπαλλαγῇτε ευκολώτερα ἀπὸ ἐμὲ, θα με θεωρήσετε ὅτι εἶμαι ἓνα ἀπὸ τα ἄπειρα θύματα του δαίμονος της & διαστροφῆς&. Δεν ὑπάρχει ἄλλη πράξις που να ἐμελετήθῃ μάλλον ἐπισταμένως. Ἐπὶ εβδομάδας ὅλας, ἐπὶ μήνας, ἐστάθμισα τους διαφόρους τρόπους προς πραγματοποίησιν της δολοφονίας αὐτῆς Ἀπεμάκρυνα πολλὰ σχέδια, διότι ἡ ἐκτέλεσίς των ἐνείχεν ἔστω και ἐν ἐνδεχόμενον ἀνακαλύψεως. Μίαν ἡμέραν τέλος, ὅταν ἐδιάβαζα γαλλικὰ ἀπομνημονεύματα, συνήντησα περίπτωσιν ἀσθενείας οἰονεὶ θανατηφόρου, που ἐπήλθεν εἰς μίαν κυρίαν Πιλῶ, ἐξ αἰτίας ἐνὸς τυχαίως δηλητηριώδους κηρίου. Ἀμέσως ἡ ἰδέα αὕτη ἐδέσποσε της φαντασίας μου. Ἐγνώριζα ὅτι το θῦμα μου εἶχε την συνήθειαν να μελετᾷ κλινήρες. — Ἐγνώριζα ἐξ ἄλλου ὅτι το δωμάτιόν της ἦτο πνικτικόν και κακῶς αερισμένον. Ἀλλὰ δεν εἶναι ἀνάγκη να σας ἐπιβαρύνω με ἀνωφελεῖς λεπτομερείας, οὔτε να σας περιγράψω τα εὐκόλα στρατηγήματα διὰ των ὁποίων κατῴρθωσα ν'

αντικαταστήσω το κηρί του κηροπηγίου με άλλον ιδικόν μου. Την επαύριον πρωίαν εύρον το πρόσωπον νεκρόν εις το κρεβάτι, και η ιατροδικαστική γνωμάτευσις ήτο ότι: «απέθανεν από την επίσκεψιν του Θεού».

Εκκληρονόμησα την περιουσίαν του και εκαλοπερνούσα επί πολλά έτη. Ούτε μίαν φοράν δεν επέρασεν από το μυαλό μου ότι ήτο δυνατόν ν' ανακαλυφθή το έγκλημα. Εξηφάνισα επιμελώς και τα υπόλοιπα του κηρίου. Δεν άφησα να υπάρχη ούτε η παραμικροτέρα σκιά υπονοίας, ούτε κατά φαντασίαν, ότι εγώ εδολοφόνησα την γυναίκα. Δεν ημπορεί να φαντασθή κανείς τι μεγάλο αίσθημα ικανοποιήσεως εβλάστανεν εις την καρδίαν μου όταν εφανταζόμην την τελείαν ευμάρειαν της καταστάσεώς μου. Επί πολύ ακόμη εσυνήθισα να ευχαριστούμαι εις το αίσθημα αυτό. Μου παρείχε μεγαλυτέρας ευχαριστήσεις από όλα τα υλικά καλά που το έγκλημα μου έγινε η πηγή των. Αλλ' ολίγον κατ' ολίγον ήλθεν η στιγμή όπου η ευχαρίστησις αυτή μετεβλήθη σχεδόν με ανεπαισθήτους βαθμούς εις μίαν τυραννικήν και διεστραμμένην σκέψιν, και η οποία με εκούραζε διότι με ηνώχλει. Μόλις μου επέτρεπε μίαν στιγμήν αναπαύσεως. Είναι πράγμα κοινότατον να έχωμεν τα αυτιά μας κουρασμένα ή μάλλον την μνήμην από ένα είδος βόμβου, ως αντήχησιν ενός αθλίου άσματος, ή κομματιού όπερας με χωρίς κανένα ενδιαφέρον. Και η νευρική ταραχή δεν είναι μικροτέρα όταν το τραγούδι έχει μίαν ιδικήν του αξίαν, ή εάν το ύφος της όπερας έχη κάποιαν αξίαν.

Έτσι λοιπόν ήρχισα να μελετώ και εγώ την ευμάρειάν μου και να επαναλαμβάνω με χαμηλήν φωνήν την φράσιν αυτήν : «Δεν έχω τίποτε να φοβηθώ».

Μίαν ημέραν, όταν περιεφερόμην κατά μήκος των οδών, επρόφερα σχεδόν με υψηλήν φωνήν τας συνήθεις συλλαβάς. Με μίαν ασυνήθη ευστροφίαν τας επανέλαβα υπό νέαν μορφήν. Δεν έχω να φοβηθώ, — δεν έχω τίποτε να φοβηθώ — μάλιστα, — εφ' όσον δεν θα κάμω την ανοησίαν να καταγγελθώ εγώ ο ίδιος.

Μόλις απήγγειλα τας λέξεις αυτάς, όποτε ένοιωσα να μου περνά πάγος την καρδιά μου.

Είχα μορφώσει κάποιαν πείραν από τας εξάρσεις αυτάς της διαστροφής, αι οποίαι μ' εβασάνιζαν όταν επεχείρουν ν' αναλύσω την φύσιν, και δεν υπωπτευόμην καν ότι δεν θα ημπορούσα καθ' οιονδήποτε λόγον να κατανικήσω τας επιθέσεις των. Και ιδού ότι η πρόσκαιρος αυθυποβολή — το δυνατόν του να καταγγελθώ ο ίδιος — με συνώρευε με την σκιάν αυτήν του θύματός μου και με τραβούσε προς τον θάνατον. Πρώτα-πρώτα επεχείρησα ν' αποσείσω τον λήθαργον αυτόν. Ήρχισα να βαδίζω νευρικά — γρηγορώτερα — ταχύτερα ακόμη — και τέλος ήρχισα να τρέχω. Εδοκίμασα την καταστρεπτικήν ανάγκην να φωνάξω με όλας μου τας δυνάμεις. Κάθε επιδρομή νέας σκέψεως μου προσέθετε και νέους τρόμους. Διότι, αλλοίμονον, ήξευρα πολύ καλά ότι πάσα σκέψις, εις την κατάστασιν που ήμουν, εσήμαινε και την καταστροφήν μου. Σαν ένας τρελλός, επηδούσα από τους δρόμους γεμάτους από ανθρώπους. Τέλος οι διαβάται ετρόμαξαν και ήρχισαν να με καταδιώκουν. Καταλάβαινα τότε ότι η δυστυχία μου επλησίαζεν. Εάν ημπορούσα να ξεσχίσω την γλώσσαν μου θα το έκαμνα. Αλλά μία αγρία φωνή ήχησεν εις τα αυτιά μου, και ένα χέρι ακόμη αγριώτερον με άρπαξεν από τον ώμο. Εγύρισα πίσω, εξήτησα ν' αναπνεύσω και πάλιν. Μίαν στιγμήν υπέστην όλην την φρίκην του πνιγμού· έγινε τυφλός, κουφός, ανόητος· και μοι εφάνη ότι ένας δαίμων αόρατος μου έδινεν από πίσω μια γερή γροθιά. Το μυστικόν, που τόσον καιρόν ήτο κρυμμένον, εβγήκεν από την ψυχήν μου.

Φαίνεται ότι εξεφράσθην με μίαν πολύ καθαράν φωνήν, με ένα διαυγή τονισμόν, και με μίαν μεγάλην ταχύτητα, ωσάν εφοβούμην μήπως διακοπώ προ του τέλους της σύντομης διακηρύξεώς μου, αλλά και θεμελιώδους, αφού με έκαμνε λείαν του δημίου και του Άδου.

Όταν είπα παν ό,τι ήτο αναγκαίον διά να πείσω πληρέστατα την δικαιοσύνην, έπεσα με τα μούτρα χάμω, λιπόθυμος.

Αλλά διατί να είπω περισσότερα; Τώρα ιδού φορτωμένος αλυσίδες εις την φυλακήν αυτήν. Αύριον θα είμαι ελεύθερος. Αλλά πού;

ΧΟΠ - ΦΡΩΓΚ

Δεν εγνώρισα ποτέ πρόσωπον έχον μεγαλυτέραν από τον βασιλέα αυτόν κλίσιν εις τας απολαύσεις της φάρσας. Εφαίνετο ότι δεν ζη παρά διά να κάμνη φάρσας. Το να διηγηθή κανείς μίαν ιστορίαν του είδους αυτού, και να την διηγηθή μάλιστα καλώς, ήτο η ασφαλεστέρα οδός προς την εύνοιάν του.

Και ιδού πώς εφρόντιζε οι επτά υπουργοί του να είναι βαρυσήμαντοι άνθρωποι τόσο με υπουργικό ταλέντο, όσο και ως φαρσέρ. Όλοι ήσαν ζωηραί αντιγραφαί της Α. Μεγαλειότητος, τόνον διά το πλάτος των, την πολυσαρκίαν των και το ξύγκι των, όσον και διά τα αμίμητα ταλέντα των ως κωμικά πρόσωπα. Ότι πρέπει να είναι κανείς χονδρός διά να κάνη φάρσας, ή ότι να υπάρχη ίσως ωρισμένον το πάχος, το οποίον και μόνον διαθέτει διά την φάρσαν, ποτέ δεν ευρέθην εις κατάστασιν να το λύσω· αλλ' είναι πλέον ή βέβαιον ότι ένας λεπτοκαμωμένος farceur είναι ένα rara avis in terris.

Δι' ό,τι ανήκει εις τας λεπτάς υποχρεώσεις του κωμικού ο βασιλεύς δεν είχε καμμίαν σκοτούραν. Όσον διά την φάρσαν, την έκρινε περισσότερον διά το πλάτος, και ευχαριστείτο διά το μήκος της από έρωτα προς την τέχνην. Αι λεπτότητες τον εκούραζαν. Προτιμότερον ανάστημα εθεώρει τον Γαργαντούα του Ραμπελαί και τον Ζαντίκ του Βολταίρου, και υπεράνω όλων αι φάρσαι με δράσεις ήσαν προτιμότεραι κατά την αισθητικήν του παρά αι ευθυμολογίαι με λόγια.

Εἰς τὴν ἐποχὴν που ἀναφέρεται ἡ ἱστορία μου, οἱ ἐπιστημονικοὶ γελωτοποιοὶ δὲν ἦσαν ἀκόμῃ τότε τοῦ συρμού. Πολλοὶ μεγάλοι «δυνάμεις» τῆς Εὐρώπης εἶχον ἀκόμῃ τοὺς τρελλοὺς τῶν, οἱ ὁποῖοι ἔφερον ἀκόμῃ ἐνδύματα κεντημένα με κουδουνιστὰ βραχιόλια, καὶ οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ ἦσαν πάντοτε ἐτοιμοὶ νὰ παρέχουν ἀμέσως ἐπὶκαιρα σκώμματα ὡς ἀντάλλαγμα τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα ἐπιπτον ἀπὸ τὸ βασιλικὸ τραπέζι.

Ὁ βασιλεὺς μας, ἀν καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ το εἰπῶμεν, εἶχε τὸν τρελλόν του. Εἶναι γεγονός δε, εἴαν κάποια ἀνάγκη τοῦ ἐπέβαλλεν ἓνα εἶδος τρέλλας, ὅτι αὕτη ἤρχετο ὡς ἀντιστάθμισμα πρὸς τὴν βαρετὴν σοφίαν τῶν ἐπτὰ σοφῶν τοῦ υπουργείου του — διὰ νὰ ἐξαιρέσωμεν τὸν ἴδιον. — Ἐν τούτοις ὁ τρελλὸς του, ὁ ἀπὸ μελέτης γελωτοποιὸς του, δὲν ἦτο ἄλλο παρὰ τρελλός. Ἡ ἀξία του, στα μάτια τοῦ βασιλεῖ, ἐτριπλασιάζετο ἀπὸ τὸ παράστημά του που ἦταν νάνο καὶ καμπούρικο. Οἱ νάνοι τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦσαν τὸσον κοινοὶ εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλὰς ὅσον καὶ οἱ τρελλοί, καὶ πολλοὶ μονάρχαι δὲν ἤξεραν πῶς νὰ περάσουν τὰς ἡμέρας τῶν, τὰς ἡμέρας αὐτὰς που εἶναι, καθὼς γνωρίζομεν, αἰσθητῶς μακρότεραι εἰς τὴν αὐλὴν παρὰ παντοῦ αλλοῦ — εἴαν δὲν εἶχαν ἓνα γελωτοποιὸν που νὰ τοὺς κἀν νὰ γελάσουν, καὶ ἓνα νάνον εἰς βάρος τοῦ ὁποῖου νὰ δύνανται νὰ γελάσουν. Ἀλλὰ, ὅπως καὶ ἄλλοτε εἶπα, συμβαίνει ἐνενήκοντα φορές τοῖς ἑκατὸν οἱ γελωτοποιοὶ νὰ εἶναι πυγμαῖοι, στρογγυλοὶ καὶ ογκώδεις, καὶ ὡς ἐκ τούτου διὰ τὸν ἰδικὸν μας βασιλεῖ ἦτο μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ εὐχαριστήται νὰ ἔχῃ ὡς Χοπ-Φρωγκ (τὸ ὄνομα τοῦ τρελλοῦ) ἓνα τριπλὸν θησαυρὸν εἰς ἓνα καὶ μόνον πρόσωπον.

Συμπεραίνω ἐκ τῶν προτέρων ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ τοῦ Χοπ-Φρωγκ δὲν ἐδόθη εἰς τὸν νάνον ἀπὸ ἐκείνους που τὸν ἐκράτησαν εἰς τὰ χέρια τῶν κατὰ τὴν βάρπτισιν· τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐδόθη με τὴν καθολικὴν ψήφον ὅλου τοῦ υπουργείου, διότι ἦτο ἀνίκανος νὰ βαδίζῃ ὅπως ὅλος ὁ κόσμος. Πραγματικῶς ὁ Χοπ-Φρωγκ δὲν μποροῦσε νὰ κινηθῇ εἴαν δὲν ἔκαμνε μίαν ἀπόπειραν κινήσεως — κάτι τι σχετικὸν μετὰ τοῦ πηδήματος καὶ τοῦ πισσοσυρμού — μίαν κίνησιν ἣ ὁποία ἦτο διὰ τὸν βασιλεῖ αστείρευτος πηγὴ ἰλαρότητος καὶ, φυσικὰ, μίᾱ αυτοπρόσωπος εὐχαρίστησις, διότι (παρὰ τὸ πλάτος καὶ τὸν γελοῖον σχηματισμὸν τοῦ προσώπου του) ὁ μονάρχης αὐτὸς ἐθεωρεῖτο δι' ὅλην τὴν αὐλὴν ὡς τελείως διαμορφωμένος.

Αλλ' εάν ο Χοπ-Φρωγκ με τα κακοφτιασμένα ποδάρια του δεν μπορούσε να κινηθή παρά με μεγάλην δυσκολίαν και κόπον επάνω εις ένα δρόμον ή εις ένα σανιδόστρωτο, εφαιnéτο ότι η φύσις ηθέλησε ν' ανταμείψη την ατέλειαν των κάτω μελών του με βραχίονας, των οποίων η γιγαντιαία δύναμις των μυών επέτρεπε να κάμνη γύρους μιας καταπληκτικής ευστροφίας όταν ευρίσκετο εμπρός εις τα δένδρα, ή εις σχοινία ή εις άλλο οιονδήποτε πράγμα όπου μπορούσε να σκαρφαλώση. Με τας τοιούτου είδους ασκήσεις ωμοιάζε περισσότερο με σκίουρον ή με πίθηκον παρά με ένα βάτραχον.

Δεν θα ημπορούσα να είπω ακριβώς από ποίαν χώραν ο Χοπ-Φρωγκ είλκε την καταγωγήν του. Θα ήταν μάλλον από κάποιαν βάρβαρον χώραν, περί της οποίας δεν ήκουσε κανείς να ομιλούν και η οποία έκειτο εις μακράν απόστασιν από την αυλήν του βασιλέως μας. Ο Χοπ -Φρωγκ και μία μικρά κόρη, μόλις ολιγώτερον νάνος από αυτόν, με αστείαν αναλογίαν και η οποία εχόρευε θαυμάσια, απεσπάσθησαν από τας πατρικάς των φωλεάς και απεστάλησαν εις τον βασιλέα, ως δώρον, από ένα των στρατηγών του, τέκνον της νίκης.

Κατόπιν των περιστάσεων αυτών δεν πρέπει να εκπλαγώ διά την στενήν οικειότητα των δύο αυτών αιχμαλώτων. Και πραγματικώς έγιναν μετ' ολίγον αφωσιωμένοι φίλοι. Ο Χοπ-Φρωγκ, ο οποίος δεν είχε μεγάλην υπόληψιν παρά τους απείρους γύρους που έκαμνε, δεν ήτο εις κατάστασιν να προσφέρη πολλάς υπηρεσίας εις την Τριπέτταν· αλλ' αύτη με την χάριν της και την υψηλήν καλλονήν της έγινεν εξαιρετικά θαυμαστή και εκλεκτή· διά τον λόγον αυτόν είχε και μεγάλην επιρροήν και δεν παρέλειπε ποτέ να την μεταχειρίζεται όταν εδίδετο αφορμή προς όφελος του Χοπ-Φρωγκ.

Επί προβλέψει, δεν γνωρίζω ποίας μεγάλης ευκαιρίας, ο βασιλεύς απεφάσισε να δώση ένα μπαλ-μασκέ. Και κάθε φοράν, όταν μια μασκαράτα ή κάτι άλλο παρόμοιον συνέβαινε, δεν άφιναν ευκαιρίαν να κάμουν έκκλησιν προς το ταλέντο του Χοπ-Φρωγκ και της Τριπέττας. Ο Χοπ-Φρωγκ, προ παντός, ήτο πολύ εφευρετικός όταν επρόκειτο να διοργανώση θεάματα, να παρουσιάση πρωτοτύπους ρόλους και να κατασκευάση ενδυμασίας διά μπαλ μασκέ, τους οποίους δεν μπορούσαν να δώσουν χωρίς την συνεργασίαν του.

Η ωρισμένη νύκτα διά τον χορόν έφθασε. Μία πολυτελής αίθουσα εστολίσθη, υπό την επίβλεψιν της Τριπέττας, με όλους τους νεωτερισμούς τους δυναμένους ν' αυξήσουν την εντύπωσιν της μασκαράτας. Όλη η αυλή ήτο εις πυρετόν αναμονής. Διά τας ενδυμασίας και τα πρόσωπα, φαντάζεται κανείς ότι ο καθείς εξέλεξε την ιδικήν του. Πολλοί ωρίσθησαν διά τους ρόλους που θα έπαιζαν, μίαν εβδομάδα ή ένα μήνα προηγουμένως και πραγματικώς δεν υπήρχε καμμία αοριστία ως προς το ζήτημα αυτό, εξαιρέσει μόνον των όσα απέβλεπον αποκλειστικώς τον βασιλέα και τους επτά υπουργούς. Διατί εδίσταζαν; Δεν μπορώ να το είπω. Ίσως να ήτο και αυτό τρόπος ευθυμολογίας εκ μέρους των. Αλλά πιθανώτερον είναι ότι το λίπος επεβράδυνε την επινόησιν των ιδεών. Ολοένα ο χρόνος επέρνα, και διά τούτο ο βασιλεύς ως τελευταίον καταφύγιον εξήτησε την Τριπέτταν και τον Χοπ-Φρωγκ.

Όταν οι δύο μικροί φίλοι υπήκουσαν εις την πρόσκλησιν του βασιλέως, τον εύρον καθισμένον να πίνη κρασί με τα επτά μέλη του υπουργικού συμβουλίου· αλλ' ο μονάρχης εφαιnéτο ότι ήτο απελπιστικά δύσθυμος. Εγνώριζεν ότι ο Χοπ-Φρωγκ εμίσει το κρασί, διότι το κρασί διήγειρε τα νεύρα του πτωχού καμπουράκου μέχρι τρέλλας, και η τρέλλα δεν έχει τίποτε το εξαιρετικώς ευχάριστον. Αλλ' ο βασιλεύς αγαπούσε τας χονδράς φάρσας, και δι' ατομικήν του ευχαρίστησιν έδωκε να πίνη ο Χοπ-Φρωγκ... διά να τον «ευχαριστήση», όπως έλεγεν.

— Έλα εδώ, Χοπ-Φρωγκ, είπε, την στιγμήν που ο γελωτοποιός και η φίλη του εισήρχοντο εις την αίθουσαν· πие αυτό το ποτήρι εις υγείαν των απόντων φίλων σου (εδώ ο Χοπ-Φρωγκ αναστέναξε) και κίνησε την φαντασίαν σου προς χάριν μου. Μας χρειάζονται πρόσωπα, πρόσωπα με χαρακτήρα, κάτι το ανέκδοτον και ανώτερον του συνήθους. Έχομεν αρκετά κουραστικήν μονοτονίαν από τους χορούς αυτούς. Έλα να πιής. Το κρασί θα σου φωτίση τας ιδέας.

Ο Χοπ-Φρωγκ προσεπάθησε, όπως εσυνήθιζε, ν' απαντήσει αστεία εις την πρότασιν του βασιλέως, αλλά τούτο ήτο ανώτερον των δυνάμεών του. Τότε ήτο η επέτειος των γενεθλίων του πτωχού νάνου, και η διαταγή να πιή «στην υγεία των απόντων φίλων» έφερε τα δάκρυα εις τα μάτια του. Έπεσαν

βαρειά και πικρά, αυτά τα δάκρυα, εις την κούπα που την έπαιρνε ταπεινά από το χέρι του τυράννου.

— Χα! χα! χα! είπεν ο τελευταίος χάσκοντας από τα γέλοια, ενώ ο νάνος άδειαζε την κούπα με δυστροπίαν. — Να και το αποτέλεσμα ενός ποτηριού από κρασί! Τα μάτια έγιναν σαν αστραπή!.

Τον καϋμένον διαβολάκον! τα μάτια του ήστραπτον περισσότερον παρά έλαμπον διότι το αποτέλεσμα του κρασιού εις τον διεγερμένον εγκέφαλον ήτο όχι μόνον έντονον, αλλά και απότομον. Αφήκε νευρικά την κούπα στο τραπέζι και επροχώρησε ανάμεσα από εκείνους που τον περιέβαλλον με ένα μάτι κατά το ήμισυ τρελλό. Όλοι εφαιόντο ότι ευχαριστούντο διά την ευθυμίαν της Α. Μεγαλειότητος.

— Και τώρα διά τας υποθέσεις μας, είπεν ο πρωθυπουργός, ένα πολύ πρόστυχο υποκείμενο.

— Ναι, είπεν, ο βασιληάς, εμπρός, Χοπ-Φρωγκ, βοήθησέ μας. Πρόσωπα με χαρακτήρα, μικρό μου. Μας πρέπει χαρακτήρ εις όλους μας. Χα! χα! χα!

Και σαν να ήτο αυτό θαυμάσια λέξις, όλοι οι επτά εξηκολούθησαν εν χορώ τα γέλοια.

Ο Χοπ-Φρωγκ εγέλασεν επίσης, αν και σιγαλά, και με ένα ύφος όλίγον αφηρημένον.

— Εμπρός, εμπρός, είπεν ο βασιληάς με ανυπομονησία, δεν ευρίσκεις τίποτα να επινοήσης;

— Προσπαθώ να εύρω κάτι το ανέκδοτον, απήντησεν ο νάνος με αφηρημένον ύφος, διότι ήτο τελείως ζαλισμένος από το κρασί.

— Προσπαθείς, απήντησεν ο τύραννος με αγριότητα. Τι εννοείς με αυτό; Α, εννώ! μελαγχολείς και σου χρειάζεται ακόμη κρασί. Εμπρός. Πιέ προς χάριν μου και αυτό.

Και αφού εγέμισεν ένα άλλο ποτήρι κρασί το έτεινε προς τον καμπούρην, ο οποίος ηρκέσθη να το παρατηρήση, σαν να μη το ήθελε.

— Πιέ, σου λέγω, εφώναξε το θηρίον, ή θα σε πάρουν όλοι οι διάβολοι...

Ο νάνος edίσταζεν· ο βασιληάς έγεινε κατακόκκινος από λύσσαν. Οι κόλακες εγελούσαν με αρκετήν διάθεσιν. Η Τριπέττα, ωχρά ωςάν μια αποθαμένη, επροχώρησε προς την έδραν του βασιλέως, και γονατισμένη στα πόδια του τον παρεκάλεσε να λυπηθή τον φίλον της.

Ο τύραννος την παρετήρησε καλά επί τινας στιγμάς, προφανώς κατάπληκτος από μίαν τέτοιαν τόλμην. Εφαίνεται ότι δεν ήξευρε τι να είπη, ούτε τι να κάμη ούτε πώς να εύρη μίαν έκφρασιν ισοδύναμον με την οργήν του. Εις το τέλος, χωρίς να προφέρη μίαν συλλαβήν, την έσπρωξε με βίαν από κοντά του και της επέταξε κατάμουτρα το ποτήρι γεμάτο από κρασί.

Το πτωχό κορίτσι εσηκώθηκεν όπως ημπορούσε καλύτερα, και χωρίς να βγάλη ούτε ένα αναστεναγμόν, επήρε την θέσιν της εις τα κάτω της τραπέζης.

Επί ένα λεπτόν επεκράτησεν απόλυτος σιγή· θα ημπορούσα ν' ακούσω ένα φύλλο ή ένα φτερό που πέφτει. Η σιωπή αυτή διεκόπη από ένα υπόκωφον τριγμόν, αλλά τραχύν και παρατεταμένον, ο οποίος εφαίνεται ότι έβγαινε από τας τέσσαρας γωνίας της αιθούσης.

— Τι; τι; γιατί κάμνεις αυτόν τον θόρυβον; ηρώτησεν ο βασιληάς στρεφόμενος με οργήν προς τον νάνον.

Ο νάνος εφαίνεται ότι συνήλθεν από την μεγάλην του μέθην, και παρετήρει τον τύραννον κατάμουτρα, ατενώς και ασφαλώς. Ξαναφώνηξε:

— Εγώ; Εγώ; Πώς μπορώ να είμαι εγώ;

— Ο ήχος εφαίνεται πώς ήρχετο από έξω, παρετήρησεν ένας από τους αυλικούς. Φαντάζομαι πως θα ήτο ο παπαγάλος εις το παράθυρον, και εκτυπούσε το ράμφος του εις τα σιδηρά σύρματα του κλωβού του.

— Είναι αληθές, απήντησεν ο Μονάρχης, ωςάν ν' ανεκουφίσθη από την εξήγησιν αυτήν· αλλά, μα την ιπποτικήν τιμήν μου, θα ωρκιζόμην ότι ήτο αυτός εδώ ο αλήτης που έτριξε τα δόντια.

Τότε ο νάνος ήρχισε να γελά (ο βασιληάς αγαπούσε πάρα πολύ τα γέλοια ώστε να μη θέλη να εμποδίση και άλλον από του να γελά) δείχνοντας ένα στρατό από μακρούς οδόντας, δυνατούς και με πολύ τρομακτικήν θέαν. Εξ άλλον εβεβαίωσεν ότι θα πίνη όσο ήθελαν κρασί. Ο μονάρχης ησύχασε, και

ο Χοπ-Φρωγκ, αφού εκένωσε και άλλο ποτήρι, χωρίς να φανή δυσαρεστημένος, εισήλθεν αμέσως και με μεγάλην επιτηδειότητα εις τα σχέδια της μασκαράτας.

— Δεν θα ημπορούσα να βεβαιώσω πώς εσχηματίσθη αυτή η συσχέτισις των ιδεών, παρετήρησε με φρόνησιν, και σαν να μη είχε δοκιμάσει κρασί εις την ζωήν του, αλλ' & ακριβώς&, όταν η Μεγαλειότης σας εκτύπησε την μικράν και επέταξε κρασί εις τα μούτρα της, ακριβώς όταν η Μεγαλειότης σας έκανεν όλα αυτά, και ενώ ο παπαγάλος επροξένει τόσον θόρυβον από την άλλην πλευράν του παραθύρου, μου επανήλθεν εις το πνεύμα μου μία μοναδική ευχαρίστησις, ένα από τα αστεία της χώρας μας, που τα συνηθίζομεν ημείς πολλάκις εις τας μασκαράτας, τα οποία όμως θα περάσουν εδώ ως ανέκδοτα. Δυστυχώς θα έπρεπε για το παιγνίδι αυτό μια συντροφιά από οκτώ πρόσωπα, και...

— Αι καλά, αλλ' ημείς ήμεθα οκτώ, εφώναξεν ο βασιλεύς, υπερήφανος διά την λεπτήν οξυδέρκειάν του, διότι ανεκάλυψε την σύμπτωσιν αυτήν. Ήμεθα οκτώ, ακριβώς — εγώ και οι επτά υπουργοί μου. Εμπρός. Ποιο είναι το παιγνίδι αυτό;

— Το λέμε, απήντησεν ο καμπούρης, & οι οκτώ δεμένοι ουραγγοτάγκοι,& και είναι αλήθεια ένα παιγνίδι πολύ ευχάριστον όταν ξεύρουν να το παίξουν.

— Αυτό είναι δουλειά μας, είπεν ο βασιληάς, σηκώνοντας και χαμηλώνοντας τα φρύδια.

— Το ευχάριστον εις το παιγνίδι, συνέχισεν ο Χοπ-Φρωγκ, σύγκειται εις τον τρόπον που προξενεί εις τας γυναίκας.

— Τέλεια, εγέλασαν εν χορώ ο βασιλεύς και οι υπουργοί του.

— Θα σας μεταμφιέσω εγώ ο ίδιος ως ουρακουτάγκους, εξηκολούθησεν ο νάνος, μπορεί να βασισθήτε εις εμέ. Η ομοιότης θα είναι τόσον καταπληκτική, ώστε οι μασκαρεμένοι θα σας εκλάβουν ως πραγματικά ζώα και, φυσικά, θα τρομάζουν τόσον, όσον και θα εκπλαγούν.

— Να ένα θαυμάσιον πράγμα, εφώναξεν ο βασιληάς, είμαι ικανός να σε κάμω ένα άνθρωπον.

— Αι αλυσίδες φέρονται με τον σκοπόν ν' αυξήσουν την σύγχυσιν με τον θόρυβόν των. Θα υποτεθή ότι εξεφύγατε όλοι τους φύλακάς σας. Η Μεγαλειότης σας δεν δύναται να έχη μίαν ιδέαν του αποτελέσματος που θα έχη μία μασκαράτα από οκτώ ουραγγοτάγκους δεμένους, τους οποίους η πλειονότης των παρευρισκομένων θα εκλάβη ως πραγματικούς ουραγγοτάγκους και οι οποίοι θα εισέβαλλον με αγρίας φωνάς μέσα εις κοινωνίαν ανδρών και γυναικών με κομψά και πολυτελή ενδύματα. Η αντίθεσις θα είναι αμίμητος.

Πρέπει να γείνη αυτό, είπεν ο βασιληάς, και επειδή αργούσε το υπουργικόν συμβούλιον, εσηκώθηκε αποτόμως διά να προηγηθή εις την εκτέλεσιν του σχεδίου του Χοπ-Φρωγκ. Ο τρόπος της μεταμφίσεως του ομίλου των ουραγγοτάγκων ήτο πολύ απλούς, αλλά και αρκετός διά τον προβλεπόμενον σκοπόν. Την εποχήν αυτήν τα περί ου ο λόγος ζώα ήσαν ολίγον γνωστά εις τα διάφορα μέρη του πεπολιτισμένου κόσμου και φυσικά, αφού ο νάνος θα τους έδινε μίαν όψιν αρκετά κτηνώδη και πολύ δυσειδή, ο νάνος εθεωρείτο απηλλαγμένος από τα καθήκοντα της πιστής απεικονίσεως εκ του φυσικού. Ο βασιλεύς και οι υπουργοί εκλείσθησαν κατά πρώτον εις υποκάμισα και πανταλόνια πολύ στενά. Έπειτα επασαλείφθησαν με κατράμι. Την στιγμήν αυτήν της εκτελέσεως, κάποιος από την παρέαν επρόβαλλε την ιδέαν να μεταχειρισθούν και φτερά· αλλ' η ιδέα αυτή απεκρούσθη διαρρήδην από τον νάνον, ο οποίος επρόλαβε να καταδείξη εις τα οκτώ πρόσωπα με αδρά επιχειρήματα ότι το δέρμα του ουραγγοτάγκου δύναται να το απομιμηθή ακριβέστερον μεταχειριζόμενος λινόν. Συνεπώς ένα στρώμα από λινάτσα ετέθη επάνω εις το κατράμι. Επρομηθεύθησαν κατόπιν μακράν αλυσίδα.

Την επέρασαν πρώτα-πρώτα εις το σώμα του βασιλέως και την έδεσαν· έπειτα εις τον κορμόν ενός άλλου κυρίου της παρέας, τον οποίον και έδεσαν ομοίως, κατόπιν δε και όλους τους άλλους, κατά τον αυτόν τρόπον. Όταν αι προετοιμασίαι αύται ετελείωσαν, τα πρόσωπα της παρέας, απομακρυνόμενα όσον είναι δυνατόν το ένα από το άλλο, εσχημάτισαν ένα κύκλον διά να δώσουν εις το πράγμα ένα φυσικώτερον ενδιαφέρον· ο Χοπ-Φρωγκ κατώρθωσε το επιπλέον της αλύσου να το περάση διαγωνίως εις τον κύκλον

των αλυσοδέτων κατά την σημερινήν εν χρήσει μέθοδον εκείνων που δένουν χιμπατζήδες ή πιθήκους μεγάλου είδους εις το Βόρνεο.

Το μεγάλο σαλόνι, μέσα εις το οποίον θα εγίνετο η μασκαράτα, ήτον ένα περιφερικό διαμέρισμα, πολύ υψηλό, και το οποίον δεν ελάμβανε το φως του ηλίου παρά από ένα μόνον άνοιγμα εις την οροφήν. Την νύκτα (καθ' όσον η σάλα περιωρίζετο διά τας εορτάς της νύκτας) ήτο φωτισμένη εις το μέσον από ένα τεράστιον πολυέλαιον κρεμασμένον με μίαν αλυσίδα από το κέντρον του άνω ανοίγματος, και ο οποίος ανέβαινε και κατέβαινε χάρις εις ένα σύνηθες αντιστάθμισμα· αλλά διά να μη χαλά το διακοσμητικόν περιβάλλον της σάλας, το βαρύδι αυτό ετοποθετείτο εις το εξωτερικόν του θόλου και επάνω από την στέγην. Η διευθέτησις της σάλας αφέθη εις την επίβλεψιν της Τριπέττας· αλλά διά μερικάς λεπτομερείας ωδηγήθη, καθώς εφαιίνετο, από την ασφαλεστέραν κρίσιν του φίλου της νάνου. Εις την συμβουλήν αυτής οφείλεται και η αφαίρεσις του πολυελαίου επί τη ευκαιρία ταύτη. Η διάλυσις του κηρού, του οποίου τα σταλάγματα δεν θα ημπορούσαμεν ν' αποφύγωμεν εις μίαν υπερθερμασμένην ατμόσφαιραν, θα έβλαπτον υπερβολικά τα πολυτελή ενδύματα των προσκεκλημένων, οι οποίοι ένεκα του συνωστισμού εις την αίθουσαν θα ηναγκάζοντο να σταθμεύουν εις το κέντρον, δηλαδή κάτω από τον πολυέλαιον. Καντηλέρια πολλά ετοποθετήθησαν εις τα διάφορα σημεία της αιθούσης κατά τρόπον που να μη ενοχλούν το πλήθος και ανά ένας φανός, από τον οποίον ανεδίδοντο φιλάρεσκα αρώματα, ετοποθετήθη εις το δεξιόν χέρι των Καρυάτιδων που ήσαν βγαλμένοι εις τον τοίχον και αι οποίαι ήσαν πεντήκοντα ή εξήκοντα εν όλω.

Κατά την συμβουλήν του Χοπ-Φρώγκ, οι οκτώ ουραγγοτάγκοι επερίμεναν υπομονητικά το μεσονύκτιον, διά να γεμίση όλη η αίθουσα από μάσκας, προτού να κάμουν την εμφάνισίν των. Μόλις το ωρολόγιον έκρουε το τελευταίον κτύπημά του, τότε εισέβαλον ή, διά να είπωμεν καλύτερα, εκυλούσαν ο ένας επάνω εις τον άλλον εις την σάλαν, διότι, καθώς ήσαν μπερδεμένοι με τα δεσμά των, μερικοί έπεσαν, και όλοι εσκόνταψαν, τουλάχιστον όταν έμπαιναν.

Η συγκίνησις των προσκεκλημένων υπήρξε μεγάλη και έδωκεν εις τον βασιλέα ωραίαν και χαριτωμένην διάθεσιν. Όπως ηλπίζετο, πολλοί από τους

προσκεκλημένους εξέλαβον τα δημιουργήματα αυτά με την τόσον αγρίαν όψιν των πραγματικώς ως ζώα κάποιου είδους, αν όχι ακριβώς ως ουραγγοτάγκους. Πολλαί γυναίκες ελπιούμηνσαν από τον τρόπον, και εάν ο βασιλεύς δεν ελάμβανε την προφύλαξιν ν' απαγορεύση εις την αίθουσαν πάσαν οιανδήποτε οπλοφορίαν, όλος ο όμιλος θα επλήρωνε την αστείότητα αυτήν με το αίμα του. Μία γενική επίθεσις εγένετο προς τας θύρας· αλλ' ο βασιλεύς διέταξε να τας κλείσουν ασφαλώς μετά την είσοδόν του, και τη συμβουλή του νάνου αι κλείδες εδόθησαν εις τα χέρια του.

Ενώ ο θόρυβος ήτο εις το κατακόρυφόν του, και ενώ κάθε μάσκα δεν εσκέπτετο παρά διά την ιδικήν της ασφάλειαν — διότι υπήρχε πραγματικός κίνδυνος ως εκ της ανεμοζάλης του κατατρομαγμένου πλήθους — έβλεπαν την άλυσον, την κρατούσαν συνήθως τον πολυέλαιον, να καταβαίνει βαθμιαίως, μέχρις ότου το βαρύδιον το προσκολλημένον εις το άκρον της αλύσου έφθασε εις τρεις πόδας άνωθεν του πατώματος.

Μετ' ολίγον ο βασιλεύς και οι επτά σύντροφοί του, αφού εσκόνταψαν εις την σάλαν, εις όλας τας διευθύνσεις, ευρέθησαν τέλος εις το κέντρον, και φυσικά εις άμεσον επαφήν με την αλυσίδα. Ενώ ήσαν έτσι τοποθετημένοι, ο νάνος, ο οποίος δεν απεμακρύνθη ούτε σπιθαμήν απ' αυτούς, τους υπέμνησε να προφυλαχθούν από την απειλουμένην σύγχυσιν, έπειτα έλαβε την αλυσίδα των εις το σημείον όπου τα δύο μέρη, τα οποία διέσχίζον τον κύκλον, ετέμνοντο εις ορθήν γωνίαν. Γρήγορα σαν την σκέψιν, ετοποθέτησε μέσα εκεί το βαρύδιον, από όπου συνήθως εκρέματο ο πολυέλαιος, και εν ριπή οφθαλμού ο πολυέλαιος εκινήθη από κάποιαν αόρατον δύναμιν, ανεσύρθη πολύ προς τα άνω, διά ν' αφήση το βαρύδιον υψηλά, και επομένως ν' ανασύρη τους ουραγγοτάγκους στιβαγμένους σαν σταφύλια τον ένα επάνω εις τον άλλον, και τον ένα απέναντι του άλλου.

Την στιγμήν αυτήν αι μάσκαι συνήλθαν ολίγον από τον θόρυβόν των, και αφού ήρχισαν να θεωρούν όλην την σκηνήν ωςάν κωμωδίαν που παρεσκευάσθη με μεγάλην επιτηδειότητα, έβγαλαν ένα τρομακτικόν γέλωτα, όταν είδαν τους πιθήκους εις την στάσιν αυτήν.

— Φυλάξατέ τους μου! εφώνησε τότε ο Χοπ-Φρωγκ, και η οξεία φωνή του υπερίσχυσεν ευκόλως του θορύβου. Φυλάξατέ τους, νομίζω ότι τους

γνωρίζετε. Εάν ημπορούσα μόνον να τους εξετάσω ήσυχα, θα ημπορούσα να σας είπω ποίοι ήσαν!

Εδώ, αφού εσηκώθηκε επάνω από τα κεφάλια του πλήθους, ευρήκε μέσον να πλησιάση τον τοίχον επήρην ένα φανάρι από μια από τας καρυάτιδας, επανήθεν όπως επήγεν εις το κέντρον της αιθούσης, επήδησε με ευκινησίαν πιθήκου επάνω από το κεφάλι του βασιλέως, και από εκεί εσκαρφάλωσεν εις την αλυσίδα ολίγα βήματα παραπάνω, και χαμηλώνων τον κορμόν διά να εξετάση το ουραγγοτάγκειον σταφύλι, εφώνασε δυνατά :

«Θα σας είπω ποίος είναι!»

Και τότε, ενώ όλη η συγκέντρωσις, με αυτούς ακόμη τους πιθήκους, εξερράγη εις γέλωτας, ο γελωτοποιός έκαμεν αποτόμως ένα εκκωφαντικόν σύριγμα· η αλυσίδα ανέβηκε και πάλιν τριάκοντα πόδας, παραλαμβάνουσα μαζί της και τους ουραγγοτάγκους κατατρομαγμένους και ταραγμένους, και τους άλλους κρεμασμένους εις τον αέρα, εις το μέσον του άνω ανοίγματος του θόλου και του πατώματος. Ο Χοπ- Φρωγκ, ο οποίος ήτο δεμένος στην αλυσίδα, ανέβηκε συγχρόνως με αυτήν, πάντοτε εις την ιδίαν θέσιν με τας οκτώ μάσκας, κατεβάζοντας πάντοτε τον κορμόν του διά να ίδη τάχα ποίοι ήσαν. Όλοι οι παρευρισκόμενοι εθορυβήθησαν τόσον πολύ από την ανάβασιν, ώστε επεκράτησε νεκρική σιγή, η οποία διήρκεσε ένα λεπτόν περίπου. Εταράχθη με ένα τριγμόν υπόκωφον και σκληρόν, όμοιον με εκείνον που προσείλκυσε την προσοχήν του βασιλέως και των συμβούλων την στιγμήν κατά την οποίαν η Τριπέττα εδέχθη εις το πρόσωπον το περιεχόμενον του κυπέλλου του. Αλλ' αυτήν την φοράν δεν υπήρχε τρόπος να ερωτήση τις από που προήρχετο ο θόρυβος αυτός. Έρχετο από την σιαγόνα του νάνου, ο οποίος έσφιγγε τα δόντια του και τα έκαμνε να τρίζουν, με το σάλιο εις το στόμα, παρατηρών με έκφρασιν υπερβολικής λύσσης τας φυσιογνωμίας του βασιλέως και των επτά συντρόφων του, των οποίων τα πρόσωπα εστράφησαν προς αυτόν.

— Α! Α! είπεν εις το τέλος ο γελωτοποιόςμανιώδης. Α! Α! τώρα αρχίζω να βλέπω ποίοι είναι αυτοί εδώ οι άνθρωποι. Και προσποιούμενος ότι βλέπει τον βασιλέα από πολύ κοντά, επλησίασε τον κατραμωμένον φανόν, από τον οποίον εβγήκεν αποτόμως ένα σεντόνι από μεγάλας φλόγας. Το πολύ σε ένα δευτερόλεπτον οι οκτώ ουραγγοτάγκοι εκαίοντο σκληρά μέσα εις τας

κραυγάς του πλήθους, το οποίο τους παρατηρούσεν από κάτω με μεγάλην φρίκην και ανίκανον να δράμη εις βοήθειάν των.

Εις το τέλος, επειδή αι φλόγες ηύξησαν αιφνιδίως πάρα πολύ, ηνάγκασαν τον γελωτοποιόν να σκαρφαλώσῃ ολίγον υψηλότερα εις την άλυσον διά ν' αποφύγῃ τον κίνδυνον. Όταν προέβαινεν εις το έργον, αποκατεστάθη και πάλιν νεκρική σιγή. Ο νάνος επωφελήθη την περίστασιν διά να επαναλάβῃ τον λόγον.

— Τώρα, εἶπε, βλέπω ακριβώς ποῖον εἶδος ανθρώπων εἶναι αὐταί αι μάσκαί. Εἶναι ένας μεγάλος βασιλιάς και οι επτά ιδικοί του σύμβουλοι, ένας βασιλιάς, ο οποίος δεν εἶχε κανένα ὄνειδος να κτυπήσῃ ένα μικρό κορίτσι απροστάτευτο, και οι επτά του σύμβουλοι, οι οποίοι τον ενεθάρρυναν εις την σκληρότητά του αὐτήν. Όσον δι' ἐμέ εἶμαι απλῶς ο Χοπ-Φρωγκ ο γελωτοποιός, και αὐτό ἐδῶ εἶναι η εσχάτη μου γελωτοποίησης... .

Χάρις εις την μεγάλην συναρμολογίαν του λινού και του κατραμιού που προσεκόλλουν τον ένα με τον άλλον, ο νάνος, μόλις ετελείωσε τον μικρόν του λόγον, εἶδε το έργον της εκδικήσεως εντελῶς εκπληρούμενον. Τα οκτώ σώματα αιωροῦντο με τας αλυσίδας των, δυσώδης μάζα, μαύρη, δυσειδής και συγκεχυμένη. Ο καμπούρης έρριψε την δάδα και εσκαρφάλωσε με επιτηδειότητα ως την οροφήν διά της οπής, διά της οποίας εξηφανίσθη. Θα νομίσει τις ὅτι η Τριπέττα, τοποθετημένη εις την στέγην της αιθούσης, υπήρξεν η συνένοχος του φίλου της εις την τρομεράν εκδίκησίν του, και ὅτι έφυγαν ομοῦ εις την χώραν των, διότι κανείς δεν επανείδε ποτέ οὔτε τον ένα οὔτε την άλλην¹.

¹ Εἶνε κάπως ωφέλιμον να υπενθυμίσωμεν ὅτι η εἶδησις ενεπνεύσθη ἀπὸ κάποιο ιστορικόν γεγονός, το οποίον συνέβη εις την Γαλλίαν κατὰ την βασιλείαν του Καρόλου VI. Επὶ τη ευκαιρία του γάμου ενός ιππότου του Βερμαντοά με μίαν δεσποινίδα της βασιλίσσης ο βασιλεὺς ἔδωκεν ένα χορόν. Ένας ἀπὸ τοὺς υπασπιστάς του προέτεινε να μεταμορφωθῇ, με πέντε άλλους φεουδάρχας, εις αγρίους, διά να προκαλέσουν έκπληξιν εις τας κυρίας. Ενεδύθησαν με τεμάχια λινού, ἔβαλαν μέσα πίσσα, και ἐκάλυψαν ὅλον το σώμα των με πτερά και στουπί. Όταν ενεφανίσθησαν εις την σάλαν, κανείς δεν ἠμπορούσε να τοὺς αναγνωρίσῃ. Οι πέντε ἦσαν προσδεδεμένοι ο ένας μαζί με τον άλλον, και ο βασιλεὺς τοὺς ὠδήγει εις τον χορόν. Ένας ἀφηρημένος ἐπλησίασε κατὰ τύχην ένα φανόν και η πίσσα ἐπῆρε φωτιά· σε μια στιγμή ὅλοι ευρέθησαν εις τας φλόγας. Η δούκισσα του Berry, ἀφού ἀνεγνώρισεν ἐπὶ τέλους τον βασιλέα, τον ἐκάλυψε με τον μανδύαν της, και οὕτω τον ἔσωσεν.

Η ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ ΚΑΡΔΙΑ

Μάλιστα!... νευρικός, πολύ νευρικός, τρομερά νευρικός! Πάντοτε υπήρξα τέτοιος και θα είμαι αιωνίως! Αλλά διατί επιμένετε να λέγετε ότι είμαι τρελλός; Αι δυστυχίαι ελέπτυναν τα νεύρα μου, αλλά δεν τα μετέβαλαν, ούτε τα εξησθένησαν. Καλύτερον από όλας τας άλλας αισθήσεις διατηρώ την ακοήν ιδιαιτέρως εξαιρετικήν. Ήκουα το παν — παν ό,τι ήτο δυνατόν να ακούσω εις τον ουρανόν και εις την Γιν· ήκουσα πολλά πράγματα σχετιζόμενα με τον Άδην. Τότε πώς θα ήτο δυνατόν να είμαι τρελλός; Ακούσατε! Και σημειώσατε με ποίον λογικόν και συστηματικόν τρόπον θα σας διηγηθώ εν εκτάσει την ιστορίαν. Δεν θα ημπορούσα να είπω πώς κατά πρώτον η ιδέα εισεχώρησεν εις τον εγκέφαλόν μου· αλλ' αφ' ότου την συνέλαβα, με συνεκλόνησεν ημέρα και νύκτα. Αιτία δεν υπήρχε. Το πάθος δεν συνέβαλεν εις τίποτε. Αγαπούσα αυτόν τον γέροντα. Ποτέ δεν μου έκαμε κακόν. Ποτέ δεν με προσέβαλε. Το χρυσάφι του; Ποτέ μου δεν το εφθόνησα. Νομίζω, ότι επρόκειτο διά το μάτι του! Μάλιστα δι' αυτό! Ένα από τα μάτια του ήτο όμοιον με το μάτι γυπός. Ένα μάτι γαλανά ωχρό, με ασπράδι προς τα επάνω. Κάθε φορά που το μάτι του έπεφτε επάνω μου επάγωνε το αίμα μου. Και να, ότι βαθμιαίως ωλίσθησεν εις το πνεύμα μου η σκέψις ν' αφαιρέσω την ζωήν από τον γέροντα αυτόν, και ν' απαλλαγώ τοιουτοτρόπως από το μάτι του.

Επί του παρόντος, ιδού το ζήτημα. Φαντάζεσθε ότι είμαι τρελλός, αλλ' οι τρελλοί δεν γνωρίζουν τίποτε! Έπρεπε να παρατηρήσετε, έπρεπε να ιδήτε

πόσον εστάθην συνετός κατά την διάρκειαν της υποθέσεως αυτής... . με πόσην προφύλαξιν, με πόσην πρόνοιαν, με πόσην μυστικότητα εξετέλεσα το έργον μου αυτό. Ποτέ δεν εσυμπάθησα άνθρωπον περισσότερον από τον γέροντα αυτόν καθ' όλην την προηγουμένην εβδομάδα της δολοφονίας. Και κάθε νύκτα, όταν ήρχετο το μεσονύκτιον, έστρεφα το ρόπτρον της θύρας του και την άνοιγα! ω! τόσον ήσυχα! Και τότε, όταν το άνοιγμα ήτο αρκετόν διά να περάση η κεφαλή μου, έβαζα μέσα ένα κρυφοφάναρο, κλειστό, πολύ κλειστό, διά να μη φεύγη κανένα φως, και τότε επερνούσα το κεφάλι μου εις το δωμάτιον. Ω! θα είχετε γελάσει εάν εβλέπατε όταν έβαζα το κεφάλι μου, με πόσην προφύλαξιν το έβαζα! Το επροχώρουν αργά, πολύ αργά, διά να μη τaráξω τον ύπνον του γέροντος. Έπρεπε να παρέλθη τουλάχιστον μία όλη ώρα έως να χώσω το κεφάλι μου μέσα εις την οπήν, αρκετά μακράν διά να τον ίδω αναπαυόμενον επάνω εις το κρεβάτι του. Α! Πώς ένας τρελλός θα ήτο τόσον γνωστικός; Και τότε, όταν το κεφάλι μου ευρίσκετο μέσα εις το δωμάτιον, άνοιγα το φανάρι μου με προφύλαξιν, ω! με πόσην προφύλαξιν, διότι αι στρόφιγγες έτριζαν — το μισάνοιξα τόσον, ώστε να είναι δυνατόν το πέραςμα μιας λεπτής δέσμης φωτός, την οποίαν διηύθυνα εις το γύπειον μάτι. Και αυτό, το επανέλαβα, επί επτά όλας νύκτα — κάθε νύκτα το μεσονύκτιον ακριβώς. Αλλά πάντοτε εύρισκα το μάτι κλειστόν και ούτω δεν ήτο δυνατόν να θέσω εις πέρας τον σκοπόν μου, διά τον απλούστατον λόγον ότι εκείνο που με ετάρασσε δεν ήτο ο γέρων αλλά το μάτι. Και κάθε πρωί, όταν εξημέρωνεν, επήγαινα αποφασιστικά εις το δωμάτιόν του, και του ωμιλούσα ελεύθερα, μεταχειριζόμεμος το όνομά του με πολύ φιλικόν τόνον, και ερωτών πώς είχε περάσει την νύκτα. Όπως λοιπόν βλέπετε καλά, είναι πολύ αληθές ότι τίποτε δεν συνέβη απρόοπτον εις τον γέροντα, ώστε να υποψιασθή ότι κάθε νύκτα, ακριβώς την δωδεκάτην ώραν, τον παρετήρουν να κοιμάται.

Την ογδόην νύκτα, μετεχειρίσθην μεγαλυτέραν αφ' ό,τι συνήθως προφύλαξιν διά ν' ανοίξω την θύραν.

Ο ωροδείκτης ενός ωρολογίου προχωρεί ταχύτερον από το ιδικόν μου χέρι. Ποτέ, μέχρι της νυκτός αυτής, δεν είχα εις καλυτέραν κατάστασιν όλας τας πνευματικές δυνάμεις μου, όλην μου την φρόνησιν. Μόλις ήτο δυνατόν να συγκρατήσω τα αισθήματά μου από ικανοποίησιν. Σκεφθήτε ότι ήμουν εκεί, ότι

ήνοιγα την πόρταν λίγο- λίγο και ότι ο γέρων δεν ήτο δυνατόν να διανοηθή τας πράξεις ούτε τας σκέψεις τας οποίας έκρυπτα. Και όμως δεν ημπούρεσα να κρατήσω ένα ελαφρόν σαρκασμόν, τον οποίον ο γέρων ήκουσε πιθανώς, διότι έκαμε μίαν αιφνιδίαν κίνησιν εις την κλίνην του, ωσάν να εσκίρτα. Τότε νομίζετε αναμφιβόλως ότι έφυγα... αλλά καθόλου, Η πυκνότης του σκότους καθίστα το δωμάτιον μαύρο σαν την πίσσα, διότι τα παράθυρα ήσαν ερμητικώς κλεισμένα από τον φόβον των λωποδυτών. Βεβαιωμένος ότι δεν ημπορούσε να διακρίνη το άνοιγμα της πόρτας, εξηκολούθησα να την σπρώχνω κανονικά-κανονικά.

Είχα το κεφάλι εις το εσωτερικόν του δωματίου και ητοιμαζόμενη ν' ανοίξω το φαναράκι, όταν ο αντίχειρ μου ωλίσθησεν ανοίγοντάς το, καμωμένον από λευκοσίδηρον, και ο γέρων ανεσκίρτησεν εις το κρεβάτι του φωνάξας:

— Ποιος είν' εκεί;

Έμεινα πραγματικώς ακίνητος και δεν είπα λέξιν. Επί μίαν όλην ώραν δεν εκίνησα ούτε ένα μυώνά μου, και όλος αυτός ο χρόνος επέρασε χωρίς να τον ακούσω ν' αποκοιμηθή. Έμεινεν εις το κρεβάτι του, κατά το ήμισυ ορθός, και ήκουεν, όπως συνήθιζε πολλάκις επί πολλάς νύκτας διαδοχικώς, προσέχων εις το ωρολόγιον του θανάτου, που ήτο κρεμασμένον εις τον τοίχον.

Τέλος ήκουσα ένα ασθενή αναστεναγμόν, και αντελήφθην ότι ήτο μία διαμαρτυρία προερχομένη από επιθανάτιον τρόμον. Δεν ήτο πόνος δυστυχίας ή βασάνου. Ω! όχι! Αλλ' ο χαμηλός και συγκαλυμμένος ήχος που εσηκώνετο από το βάθος μιας βασανισμένης από την στενοχώρια ψυχής.

Δεν ήτο άγνωστος ο ήχος αυτός. Πόσας φορές, την νύκτα, το μεσονύκτιον ακριβώς, όταν ο κόσμος όλος εκοιμάτο, πόσας φορές εβγήκεν από το δικό μου στήθος, και εβάρυνε με τον τρομακτικόν ήχον του το βάθος του σκότους που με ετρόμαζε. Λέγω ότι δεν ήτο άγνωστος. Εγνώριζα ό,τι εδοκίμαζεν ο γέρων, και τον ελυπούμην, αν και εγελούσα από το βάθος της καρδιάς μου. Εγνώριζα ότι ήτο ανασηκωμένος από τον πρώτον μικρόν θόρυβον και ότι εστράφη εις το κρεβάτι του. Έκτοτε ο τρόμος δεν έπαυσεν αυξάνων. Έκαμεν όλα τα δυνατά διά να πεισθή ότι ο τρόμος αυτός ήτο χωρίς αιτίαν, αλλά δεν κατώρθωσε να το επιτύχη. Είπε μόνος του : «δεν είνε τίποτα,

είνε ο άνεμος μέσα εις το τζάκι ή το κάτω κάτω ένας ποντικός που τρέχει εις το πάτωμα», ή το περισσότερον : «είνε αναμφιβόλως απλούστατα η κραυγή ενός γρύλου». Ναι: έκαμε τα αδύνατα των αδυνάτων να λάβη θάρρος με τοιαύτας υποθέσεις. Αλλ' απέβησαν εις μάτην. Όλαι αι προσπάθειαι είναι μάταιαι, διότι ο θάνατος προσεγγίζει, επέρασεν από εμπρός του με την μαύρην του σκιάν, με την οποίαν καλύπτει το θύμα του. Και ακριβώς ηπλούτο επ' αυτού η θλιβερά επίδρασις της αοράτου σκιάς, αν και αυτός δεν ημπορεί ν' ακούση ούτε και να ιδή· του κατέστησεν αντιληπτήν την παρουσίαν της κεφαλής εις το εσωτερικόν του δωματίου.

Αφού επερίμενα επί πολύ, με μεγάλην υπομονήν, χωρίς να τον ακούσω να ξαναπλαγιάση, απεφάσισα ν' αποκαλύψω ολίγο το φανάρι μου — αλλά λιγούτσικα, ω! τόσο λιγούτσικα! Το απεκάλυψα, δεν μπορείτε να φαντασθήτε, πόσον λαθραία, μέχρις ότου επί τέλους μία ωχρά ακτίς, όπως ένα νήμα αράχνης, εβγήκεν από την ρωγμήν του φανού και έπεσεν επάνω εις το μάτι που έμοιαζε ωσάν γυψός. Ήτο ανοικτό, πολύ ανοικτό, ορθάνοικτο· η θέα αυτή με κατέστησεν αλλόφρονα. Το είδα κατά τρόπον τελείως καθαρόν, ολογάλανο, από ένα ξέθωρο γαλανόχρωμα με την αθλίαν δέσμην φωτός που απεδίδετο εξ αυτού και ένοιωσα να παγώνη το μυαλό εις τα κόκκαλά μου. Αλλά δεν ημπορούσα να ίδω το υπόλοιπον του προσώπου του γέροντος, ή όλον τον πρόσωπόν του. Διότι με ένα ενστικτώδη τρόπον διηύθυνα την ακτίνα ακριβώς εις το καταδικασμένον σημείον. Και την στιγμήν αυτήν — δεν σας έχω είπει ότι εκεί όπου βλέπετε τρέλλαν δεν υπάρχει πραγματικώς παρά μία υπεραισθησία των αισθήσεών μου; — την στιγμήν αυτήν, λέγω, να που ένας θόρυβος ελαφρός εκτύπησεν εις το αυτί μου, ένας θόρυβος απονεκρωμένος, ταχύς ωσάν τον θόρυβον ωρολογίου περιβεβλημένου βάμβακα. Τον ήχον αυτόν τον εγνώριζα αρκετά καλώς. Ήτο η καρδιά του γέρου που εκτύπα. Καθώς ο κρότος του τυμπάνου κεντρίζει τα θάρρος του στρατιώτου, ο θόρυβος αυτός δεν έκαμεν άλλο τίποτε από του ν' αυξήση την μανίαν μου.

Συνεκρατήθην ακόμη ολίγον, και εστάθηκα εμβρόντητος. Μόλις ανέπνεα. Εκρατούσα το φανάρι ακίνητον. Με πόσην επιμονήν προσπαθούσα να κρατήσω την ακτίνα ακριβώς επάνω εις το μάτι. Και κατά τον χρόνον αυτόν η καρδιά επετάχυνε το υποχθόνιον εωθινόν της. Εγίνετο επί μάλλον και μάλλον

ταχύς και επί μάλλον και μάλλον ευδιάγνωστος. Ο τρόμος του γέροντος έφθανεν εις το κατακόρυφον. Ο θόρυβος, λέγω, από στιγμής εις στιγμήν εγένετο περισσότερο διακεκριμένος... Καταλαβαίνετε καλά; σας είπα ότι ήμουν νευρικός; είμαι, ναι. Και ιδού ότι εις αυτήν εδώ την φρικώδη ώραν της νυκτός, εν μέσω της νεκρικής σιγής της παλαιάς αυτής οικίας, τόσον παράδοξος ήτο ο ψίθυρος, ώστε μου επροξένησεν ακατανόμαστον τρόμον· εν τούτοις ολίγα λεπτά ακόμη εκρατήθηκα και δεν έβγαλα τσιμουδιά. Αλλά το τικ-τακ επεταχύνετο πάντοτε, πάντοτε. Εσκεπτόμην ότι η καρδιά θα εκραγή. Και τότε νέα ανυπομονησία με κατέλαβεν: — ο θόρυβος αυτός, αν τον ήκουε κανείς γείτονας! Η ώρα του γέροντος ήχησε. Με ένα μεγάλο ούρλιασμα απεκάλυψα το φαναράκι και επήδησα εις το δωμάτιον. Δεν έβγαλε παρά μίαν κραυγήν, παρά μίαν μόνην. Σε μια στιγμή τον έρριψα κάτω, τον εθρυμμάτισα ρίψας επάνω του όλον το βάρος της κλίνης. Τότε εγέλασα εύθυμα, βλέποντας ότι ήρχισε το έργον. Αλλά επί πολλά λεπτά η καρδιά εξηκολούθει να κτυπά με πνιγμένον ήχον. Αλλ' όμως κανείς τόσον αδύνατον ήχον δεν μπορούσε πλέον ν' ακούση διά μέσου του τοίχου. Τέλος εσταμάτησεν. Ο γέρων είχεν αποθάνει. Ξανάβαλα το κρεβάτι εις την θέσιν του και παρετήρησα τον νεκρόν. Ναι, ήτο άκαμπτos ως νεκρός. Εστήριξα το χέρι εις το μέρος της καρδιάς και το εκράτησα έτσι επί τινα λεπτά. Δεν εκτυπούσε πλέον. Ο γέρος ήτο άκαμπτos, νεκρός. Τέλος το μάτι του δεν θα με ετρόμαζε πλέον!

Εάν επιμένετε να με νομίζετε τρελλόν, η ιδέα αυτή θα εξαλειφθή όταν θα σας περιγράψω τα συνετά μέτρα τα οποία μετεχειρίσθην διά να εξαλείψω το σώμα. Η νύκτα επερνούσε, και έπρεπε να περατώσω το έργον μου γρήγορα χωρίς θόρυβον. Προ παντός άλλου επελέκισα τον νεκρόν· του έσπασα το κεφάλι, τους βραχίονας και τας κνήμας, έπειτα απέσπασα τρεις μεγάλας σανίδας και τον ετοποθέτησα μέσα εις το πάτωμα. Μετά τούτο ξανάβαλα τας σανίδας με τόσην επιτηδειότητα, που κανένα μάτι ανθρώπινον, ούτε το ιδικόν του ακόμη, δεν θα ηδύνατο να διακρίνη τίποτε το ακανόνιστον. Δεν είχα τίποτε να πλύνω — ούτε την ελαχίστην οϊανδήποτε κηλίδα, ούτε το ελάχιστον σημείον αίματος. Προς τούτο έλαβα όλα τα μέτρα μου. Το παν εξηφανίσθη μέσα εις ένα πακέτο, α! α!

Όταν το έργο του αυτό ετελείωσεν, ήταν τέσσαρες πρωί και έκαμνε τόσον σκοτάδι όσον και τα μεσάνυκτα.

Όταν το ωρολόγι εκτυπούσεν αυτήν την ώραν, ένα κτύπημα αντήχησεν εις την πόρταν του δρόμου. Κατέβηκα ν' ανοίξω με ελαφρά καρδιά, διότι τι είχα πλέον να φοβηθώ; Τρεις άνθρωποι εισήλθαν, με σοβαρόν ύφος, ωςάν αξιωματικοί της αστυνομίας. Ένας γείτονας είχε ακούσει κραυγήν κατά το μεσονύκτιον. Συνέλαβαν την υπόνοιαν μήπως συμβαίνει κανένα δυστύχημα και οι αξιωματικοί αυτοί ανέλαβαν το έργο της ανακρίσεως.

Εγέλασα, διότι, και πάλιν το λέγω, τι ημπορούσα να φοβηθώ; Είπα καλημέρα εις τους κυρίους αυτούς. Την κραυγήν, εφώναξα, ήμουν εγώ που την έβγαλα στον ύπνο μου. Όσον διά τον γέροντα, εξηκολούθησα, ευρίσκεται εις την εξοχήν. Ωδήγησα τους επισκέπτας μου εις όλας τας γωνίας της οικίας μου. Τους εβίασα να ζητούν, να ζητούν επιμελώς. Τους ωδήγησα τέλος εις το ιδιόν του δωμάτιον. Τους έδειξα το χρήμα του, που ήταν όλο εκεί και το οποίον κανείς δεν το ήγγισεν. Από την μεγάλην μου πεποίθησιν ετακτοποίησα τα καθίσματα εις το δωμάτιον και τους παρεκάλεσα ν' αναπαυθούν εκεί.

Και εγώ ο ίδιος, με το εκπληκτικόν θράσος που μου ενέπνεε μία τόσον τελεία επιτυχία, ετοποθέτησα το κάθισμά μου εις το μέρος όπου ευρίσκετο το πτώμα του θύματός μου. Οι αστυνομικοί εξεπλάγησαν. Οι τρόποι μου τους έπεισαν τελείως. Ήμουν εξαιρετικώς ευδιάθετος. Εκάθησαν και ωμίλησαν διά διάφορα πράγματα, εις τα οποία απαντούσα. Αλλά δεν ήργησα να εννοήσω ότι εκτιρίνιζα και ότι επιθυμούσα να τους ίδω να φεύγουν. Είχα πονοκέφαλον και εφантаζόμην ότι ήκουα ένα ήχον εις τα αυτιά μου.

Αλλά έμειναν καθισμένοι, και εξηκολούθουν να φλυαρούν. Ο ήχος επεταχύνετο, επέμενε και επεταχύνετο επί μάλλον και μάλλον. Ωμίλησα με ένα ύφος περισσότερο ελεύθερον διά ν' απαλλαγώ από αυτό το βάσανο. Αλλ' η ταραχή εξηκολούθει, και επεβάλλετο κυριολεκτικώς εις όλας τας δυνάμεις μου, αν και ήθελα να πείσω τον εαυτόν μου ότι ο θόρυβος δεν υπήρχεν εις τα αυτιά μου. Είμαι βέβαιος ότι έγεινα τότε πολύ ωχρός. Έγεινα ευγλωπτότερος και εσήκωσα την φωνήν μου. Αλλ' ο ψίθυρος ηύξανε, και τι ημπορούσα να κάμω;

Ήτο ψίθυρος υπόκωφος, σβυσμένος, ταχύς, πραγματικός, όπως ο ήχος ενός ωρολογίου σκεπασμένου με βάμβακα. Ελαχάνιαζα και εν τούτοις οι αξιωματικοί της αστυνομίας δεν εφάινοντο ότι ήκουον τίποτε. Εφλυάρησα με περισσοτέραν ευκινήσιαν και τόλμην. Αλλ' ο θόρυβος δεν έπαυεν από του ν' αυξάνεται. Εσηκώθηκα, ωμιλούσα με μεγάλην φωνήν και με σχήματα βίαια, αλλ' ο θόρυβος δεν έπαυε ν' αυξάνεται. Πώς συνέβαινε να μη θέλουν να φύγουν! Διέτρεξα το παρκέ καθ' όλας τας διευθύνσεις, με βήματα αργά και πλατειά, προσποιούμενος ότι εταράχθην υπερβολικά από τας αντιλογίας αυτών των ανθρώπων. Αλλ' ο θόρυβος δεν έπαυεν από του ν' αυξάνεται. Ω! Θεέ μου, τι πρέπει να γείνη; Αφρίζων, παραλογιζόμενος, καταρώμενος έσεισα το κάθισμα, που εκαθήμην επάνω προηγουμένως, και το ετσάκισα επάνω εις το πάτωμα. Αλλ' ο θόρυβος εσηκώνετο πάντοτε, ο θόρυβος δεν έπαυσε ν' αυξάνη. Έγεινεν ισχυρότερος, ισχυρότερος, & ακόμη ισχυρότερος&. Και αυτοί οι άνθρωποι, που εξηκολούθουν να φλυαρούν, ν' αστειεύονται και να γελούν, πώς δεν ήτο δυνατόν ν' ακούουν; Θεέ μου παντοδύναμε! Αλλ' όχι, όχι, ήκουον το παν, υπωψιάζοντο το παν, εγνώριζαν το παν, ενόουν τον τρόπον μου. Τέτοια ήτο η σκέψις μου, τέτοια εξακολουθεί να είναι αιωνίως. Αλλά δεν ξέρω διατί ήτο προτιμότερα από την αγωνίαν αυτήν. Ήτο περισσότερον υποφερτή από το σκώμμα αυτό! Δεν ήτο δυνατόν να υποφέρω επί μακρότερον την υποκρισίαν των γελοίων αυτών. Ενόησα ότι έπρεπε να φωνάξω ή ν' αποθάνω... και ιδού, ακόμη, ακούσατε! δυνατώτερα! δυνατώτερα, δυνατώτερα! ακόμη δυνατώτερα!

«Κακούργοι, εφώναξα, δεν αξίζει πλέον τον κόπον ν' αποκρύψω τίποτε. Το αναγνωρίζω, εγώ έκαμα το έγκλημα! — Σηκώσατε τας σανίδας αυτάς, εδώ κτυπά η βδελυρά καρδιά του! »

ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ

Είναι μερικά πρόσωπα και πράγματα τα οποία κινούν το σπουδαιότερον ενδιαφέρον, αλλ' είναι τόσον φρικτά, ώστε και αυτά τα έργα της φαντασίας δεν δύνανται ευπρεπώς να τα χρησιμοποιήσουν. Τα πρόσωπα αυτά μερικοί μυθιστοριογράφοι αποφασίζουν να τα αποφεύγουν, εφ' όσον δεν θέλουν να εκτεθούν εις δυσареσκείας, ή να προκαλέσουν την αηδیان... Δεν συμφέρει ν' απασχοληθή τις με τα τοιαύτα πρόσωπα ειμή όταν επιβεβαιούνται και σχετίζονται με το αυστηρόν μεγαλείον του αληθούς. Κατ' αυτόν τον τρόπον δοκιμάζομεν με τρόπον την μεγαλυτέραν «από τας θλιβεράς ηδονάς» από τας διηγήσεις του ταξιδίου του Δε λα Βερεβίνχ, ή των σεισμών της Λισσαβώνας, ή του λοιμού του Λονδίνου, ή των σφαγών του Αγίου Βαρθολομαίου, ή του θανάτου των ογδοήκοντα τριών δεσμωτών εις την μαύρην φυλακήν της Καλκούπας. Και απλώς, όταν τα φαντάζεται κανείς, δεν δοκιμάζει άλλο τι από την αγανάκτησιν.

Εμνημόνευσα εδώ μερικάς από τας θρασυτέρας και τρομερωτέρας καταστροφάς της ιστορίας. Αλλ' εις όλα αυτά τα παραδείγματα η ευρύτης της καταστροφής, όχι ολιγώτερον παρά ο χαρακτήρ αυτής, προξενεί εις το πνεύμα μας τόσον βαθείαν εντύπωσιν. Ανωφελές να υπενθυμίσωμεν εις τον αναγνώστην ότι εις τον μακρόν και μοιραίον κατάλογον των ανθρωπίνων δυστυχιών έπρεπε να επιφυλάξωμεν εκλεκτήν θέσιν εις πολλά ατομικά επεισόδια, τα οποία περιέχουσι περισσοτέρας θανασίμους δυστυχίας από το

πλείστον όλων ομού των καταστροφών. Η αληθής οδύνη, το κατακόρυφον της δυστυχίας είναι βεβαίως ζήτημα ατομικόν, όχι γενικόν.

Είθε οι μεγαλύτεροι τρόμοι της αγωνίας να επιφυλάσσονται εις μόνον το άτομον, ποτέ εις ένα σύνολον ανθρώπων. Τούτο αναμφιβόλως θα είναι μία ευεργεσία, την οποίαν πρέπει ν' αποδώσωμεν εις το έλεος του Θεού. Ο ζωντανός ενταφιασμός είναι αναντιρρήτως η τρομερώτερα αγωνία όλως εκείνων, εις ας ο άνθρωπος είναι εκτεθειμένος, και τούτο διά τον λόγον ότι είναι θνητός. Είτε δε είναι κάτι σπάνιον, είτε είναι συχνόν επεισόδιον, κανείς δεν ημπορεί ν' αρνηθή ότι αποτελεί καθ' εαυτόν ζήτημα άξιον πάσης μελέτης.

Τα όρια τα οποία χωρίζουν την ζωήν από τον θάνατον είναι κατά μέγιστον όρον σκοτεινά και αόριστα· ποίος δύναται να είπη πού τελειώνει το ένα και από πού αρχίζει το άλλο; Γνωρίζομεν ότι καταστάσεις ασθενών, εις τας οποίας παρατηρείται τελεία στάσις οιασδήποτε εκδηλώσεως ζωής, και εις τας οποίας εν τούτοις η στάσις δεν είναι παρά μία στιγμιαία διακοπή — ούτω πρέπει να ονομασθή — αποτελούσι πλήρη παύσιν της λειτουργίας του ζωικού μηχανισμού. Περνά λίγη ώρα, και κάτι μυστηριώδες και αόρατον εμβάλλει εις κίνησιν τας μαγικάς, θα έλεγες, πτέρυγας και τους διαφόρους τροχούς· η αργυρά χορδή δεν είχε σπάσει, το χρυσούν αγγείον δεν συνετρίβη ανεπανόρθωτα. Αλλά, επί του παρόντος, πού ήτο η ψυχή;

Πάντοτε ας θέσωμεν εκτός πάσης συζητήσεως το αναπόφευκτον αποτέλεσμα και ας δεχθώμεν το εκ των προτέρων δεκτόν αξίωμα, ότι δηλαδή εκ των ομοίων αιτίων αναπαράγονται και όμοια αποτελέσματα: ότι την στιγμήν που συναντώμεν τοιαύτα επεισόδια αναβολής αυθυπαρξίας, τα επεισόδια αυτά πρέπει επί τη ευκαιρία αυτή να καταλογίζονται πάντοτε μεταξύ των προώρων ενταφιασμών.

Εάν, λέγω, θέσωμεν εκτός πάσης συζητήσεως τας παρατηρήσεις αυτές, μας μένει ακόμη η απ' ευθείας μαρτυρία των πειραμάτων, είτε ιατρικών είτε απλών εμπειρικών, οπόθεν εξάγεται διατί κατά την παρούσαν ακόμη εποχήν πολλοί τοιούτοι ενταφιασμοί συνέβησαν.

Μεταξύ των γεγονότων αυτών υπάρχει και έν, το οποίον έχει αληθώς αξιοσημείωτον χαρακτήρα, και του οποίου αι περιστάσεις είναι αναμφιβόλως

ακόμη νωπαί εις την μνήμην μερικών από τους αναγνώστας μας. Συνέβη προ ολίγου καιρού εις την Βαλτιμόρην, όπου παρήγαγε ζωηράν εντύπωσιν, και ανεκοινώθη μάλιστα εις ευρύτατον κύκλον. Η γυναίκα ενός των εντιμοτέρων πολιτών της Βαλτιμόρης, περιφήμου νομικού και μέλος του Δημοτικού Συμβουλίου, προσεβλήθη από αιφνιδίαν και ανεξήγητον ασθένειαν, η οποία ετάραξεν ολοτελώς τας γνώσεις των ιατρών. Μετά πολλάς βασάνους απέθανε τέλος, ή μάλλον την ενόμισαν νεκράν. Κανείς αληθώς δεν υπωψιάσθη ή δεν ήμπορούσε να υποψιασθή ότι ακόμη δεν ήτο νεκρά. Παρουσίαζεν όλα τα συνήθη συμπτώματα του θανάτου. Τα χαρακτηριστικά της, όπως συνήθως συμβαίνει, ήσαν συνεσπασμένα και άκαμπτα. Όπως συνήθως συμβαίνει, τα χείλη είχαν μαρμάρινην ωχρότητα. Τα μάτια δεν διετήρουν καμμίαν λάμψιν. Πάσα θερμότης εξηφανίσθη. Οι σφυγμοί είχαν παύσει να κτυπούν. Προτού να θάψουν το σώμα, το διετήρησαν επί τρεις ολοκλήρους ημέρας, και έγινε σκληρόν ως λίθος. Τέλος επετάχυναν την κηδείαν, εκ φόβου μήπως αρχίση η αποσύνθεσις και προχωρήση πολύ.

Η κυρία ανεπαύθη εις τον οικογενειακόν τάφον και έμεινεν εκεί επί τρία συνεχή έτη. Μετά τούτο εδέησε ν' ανοίξουν πάλιν τον τάφον διά να υποδεχθή ένα φέρετρον, αλλ' αλλοίμονον, ποίον θλιβερόν, τρομακτικόν θέαμα ανέμενε τον σύζυγον, όταν επήγε μόνος ν' ανοίξη τον τάφον!

Την στιγμήν που έσυρε προς το μέρος του την θύραν, κάτι περιτυλιγμένον εις λευκόν ένδυμα έπεσεν εις τα χέρια του με ένα τριγμόν. Ήταν ο σκελετός της γυναικός του με το σάβανον ανέπαφον. Συστηματικάί έρευναι απέδειξαν ότι αύτη επανήλθεν εις την ζωήν δύο ημέρας μετά τον ενταφιασμόν. Επειδή εκινήθη μέσα εις το φέρετρον, έπεσε τούτο από την θέσιν που ήτο τοποθετημένον εις το έδαφος, όπου και συνετρίβη, και τότε συνεπώς ηδυνήθη η γυνή να εξέλθη απ' αυτού. Μία λυχνία, την οποίαν άφησαν κατά τύχην γεμάτην έλεον, ευρέθη κενή... . Είναι αληθές, ότι ήμπορούσε να κενωθή και από εξάτμισιν. Εις την υψηλοτέραν των βαθμίδων, η οποία κατέβαινε προς τον νεκρικόν θάλαμον, ευρίσκετο ένα πλατύ κομμάτι από φέρετρον, με το οποίον, φαίνεται, ήθελε να προκαλέση την προσοχήν με επανειλημμένα κτυπήματα εις την σιδηράν θύραν. Εν μέσω των προσπαθειών της ελιποθύμησε πιθανώς ή ίσως απέθανεν από μόνον τον τρόπον της, και κατά την πτώσιν της το

σάβανό της φαίνεται ότι εκρατήθη από ένα καρφί, το οποίο εξείχεν επί της θύρας έσωθεν.

Έμεινε λοιπόν κατ' αυτόν τον τρόπον και αποσυνετέθη ορθή!...

Κατά το έτος 1810 ταφή προσώπου καθ' όλα ζωντανού συνέβη εις την Γαλλίαν, παρακολουθουμένη και από περιστάσεις που αποτελούν τρανά δείγματα του συνήθους αυτού γεγονότος, περιστάσεις όμως των η πραγματικότης είναι αναμφιβόλως παραδοξότερα από κάθε φαντασίαν.

Το θύμα του ενταφιασμού ήτο μία δεσποινίς Βικτωρία Φουρκάν, νέα κόρη ενδόξου οικογενείας, πλουσιωτάτη και ωραιολάτρη.

Μεταξύ των μυριοπληθών βιοπαλαιστών του τόπου υπήρχε και ο Ιούλιος

Βουσούετος, άνθρωπος των γραμμάτων και πτωχός δημοσιογράφος των Παρισίων.

Το τάλαντόν του, μαζί με άλλα προτερήματα, επροκάλεσε την προσοχήν της κληρονόμου, η οποία, φαίνεται, κατέληξε να τον συμπαθήση πραγματικά. Εν τούτοις η οικογενειακή υπερηφάνεια την ηνάγκασε να μεταμεληθή και να συζευχθή κάποιον κ. Benelle, τραπεζίτην και διπλωμάτην μικράς αξίας. Αλλά μετά τον γάμον ο κύριος αυτός την παρημέλησε και ίσως μάλιστα εσκέπτετο σοβαρώς να την διαζευχθή. Μετά τινα θλιβερά έτη τοιούτου γάμου απέθανεν, ή το ελάχιστον έπεσεν εις μίαν κατάστασιν ομοιάζουσαν τοσούτον προς τον θάνατον, ώστε να προκαλέση την περιέργειαν εις όσους την είδαν.

Ετάφη όχι εις υπόγειον, αλλ' εις ένα συνήθη τάφον, εις το κοιμητήριον του γενεθλίου της τόπου.

Κυριευμένος από την απελπισίαν, και πάντοτε φλεγόμενος από την ανάμνησιν της βαθείας συμπαθείας του, ο νέος ερωμένος εγκαταλείπει την πρωτεύουσάν διά την μακρυνήν επαρχίαν, όπου ήτο το χωρίον αυτό, με το ρωμαντικόν σχέδιον να ξεθάψη την νεκράν και να πάρη αυτός ο ίδιος την πλουσίαν κόμην της. Μεταβαίνει εις τον τάφον. Το μεσονύκτιον εκθάπτει το φέρετρον, το ανοίγει και είναι έτοιμος να κόψη την κόμην, αλλ' αποτόμως σταματά: Ιδού ότι τα μάτια της αγαπημένης ήνοιζαν.

Η ζωηρότης δεν τα είχαν εξ ολοκλήρου εγκαταλείψει και αι θωπείαι του εραστού της ήρκεσαν να την σηκώσουν από τον λήθαργον, που τον ενόμισαν διά θάνατον. Την μετέφερεν έξαλλος από χαράν εις την κατοικίαν της, εις το χωρίον. Με την χρήσιν μερικών τονωτικών, όσα τω υπέδειξαν αι ολίγαι του ιατρικαί γνώσεις, κατώρθωσε να την επαναφέρει εις την ζωήν. Ανεγνώρισε τότε τον σωτήρα της και έμεινε πλησίον του, μέχρις ότου αργά και βαθμιαίως επανέυρε τελείως την πρώτην της υγείαν.

Η γυναικεία καρδιά της δεν είχε την σκληρότητα του αδάμαντος και αυτό το ύψιστον ερωτικόν μάθημα ήρκεσε να την μαλάξη. Η νέα κόρη παρέδωκε την καρδίαν της εις τον Βουσουέτον. Αντί να επιστρέψη εις τον σύζυγόν της, διετήρησε μυστικήν την ανάστασίν της και έφυγεν εις την Αμερικήν με τον δημοσιογράφον.

Είκοσι έτη έπειτα και οι δύο επανήλθον εις την Γαλλίαν, πεπεισμένοι ότι ο χρόνος είχαν αρκετά μεταβάλλει την φυσιογνωμίαν της κυρίας, ώστε θα ήτο αδύνατον να την αναγνωρίσουν οι παλαιοί της φίλοι. Ηπατήθησαν εν τούτοις, διότι πραγματικώς, από την πρώτην συνάντησιν, ο κ. Benelle ανεγνώρισε την γυναίκα του και την ανεζήτησεν. Επέμεnen εις την απαίτησίν του, αλλ' η κρίσις του δικαστηρίου υπεστήριξε την απόφασιν της κυρίας, αναγνωρίσασα ότι, λόγω των εξαιρετικών περιστάσεων και του αριθμού των παρελθόντων ετών, προεγράφη, όχι μόνον κατ' εύλογον κρίσιν, αλλά και νομίμως, πάσα εξουσία του συζύγου.

Τελευταίον φύλλον «της Χειρουργικής εφημερίδος» της Λειψίας, περιοδικόν του οποίου το κύρος και η αξία éινε ανεγνωρισμένα, και το οποίον έπρεπε να μεταφρασθή και να επανεκδοθή από κάποιον αμερικανόν εκδότην, αναφέρει ένα πολύ ενδιαφέρον γεγονός, ομοίας τάξεως ιδεών. Αξιωματικός του πυροβολικού, με γιγάντειον παράστημα και άκραν υγείαν, έπεσεν από ένα αφηνιάσαντα ίππον και μωλωπισθείς εις την κεφαλήν εβυθίσθη αιφνιδίως εις την αναισθησίαν. Τα κρανίον διερράγη ελαφρώς, αλλά δεν εφοβούντο και άμεσον κίνδυνον. Η εγχείρησις επέτυχεν. Ο πληγωμένος υπέστη αιμορραγίαν και ελήφθησαν όλα τα μέσα διά να τον επαναφέρουν εις την ζωήν. Εν τούτοις έπεσε μετ' ολίγον εις την κατάστασιν αναισθησίας κατά το μάλλον και μάλλον απελπιστικήν, και τέλος έκριναν ότι είχαν αποθάνει.

Επειδή ο καιρός ήτο θερμός, τον έθαψαν με μεγάλην ταχύτητα, εις έν από τα δημόσια κοιμητήρια. Η κηδεία του έγινε την Πέμπτην. Την επομένην Κυριακήν είχε το κοιμητήριο επισκέπτας, ως συνήθως. Και εις τα περίχωρα της μεσημβρινής Γαλλίας συγκίνησις μεγάλη επήλθεν από την διάδοσιν ενός χωρικού, ο οποίος ισχυρίζετο ότι καθήμενος εις τον τάφον ενός αξιωματικού αντελήφθη απότομον κλονισμόν του εδάφους, ωσάν να εκτυπάτο κανείς από κάτω του. Κατά πρώτον ολίγην έδωσαν προσοχήν εις τα λόγια του ανθρώπου αυτού. Αλλ' ο διαδηλωθείς τρόμος του και η επιμονή του, με την οποίαν επέμενεν εις την βεβαίωσίν του, παρήγαγον επί τέλους το φυσικόν αποτέλεσμα εις το πλήθος. Αμέσως επρομηθεύθησαν σκαπάνας, και ο τάφος, βάθους πολύ μικρού, ηνοιχθή εις ολίγα λεπτά, τότε δε αμέσως ανεφάνη και η κεφαλή του ενταφιασμένου. Είχε την όψιν ενός νεκρού, αλλ' ήτο σχεδόν όρθιος εις την κάσαν, της οποίας είχε κατά τον τρομακτικόν αγώνα του αφαιρέσει και το κάλυμμα. Μετεφέρθη πάραυτα εις το πλησιέστερον νοσοκομείον, όπου εδήλωσαν ότι είναι ακόμη ζωντανός, αλλ' εις την κατάστασιν ασφυξίας. Ολίγας ώρας κατόπιν επανήλθεν εις την ζωήν, ανεγνώρισε τους οικείους του και, διακεκομμένως, διηγήθη την αγωνίαν του εις το βάθος του τάφου.

Κατά την διήγησίν του, φαίνεται ότι, προτού να πέση εις την αναισθησίαν, μίαν ώραν ακριβώς προ της ταφής του, έσχε συνείδησιν της υπάρξεώς του. Εγέμισαν αμελώς και όχι με μεγάλην προσοχήν τον τάφον από ένα χώμα, που ήτο αρκετά πορώδες, εις τρόπον ώστε ολίγος αήρ να μη ήτο αδύνατον να εισέρχεται. Έκουσε βήματα επάνω από το κεφάλι του και προσεπάθησε να δώση να εννοήσουν την ύπαρξίν του. Κατ' αυτόν, ο θόρυβος του πλήθους επάνω εις το έδαφος του κοιμητηρίου συνετέλεσε να εξυπνήση αυτός από τον βαθύν του ύπνον. Αλλά μόλις εκινήθη, ενόησε πληρέστατα την απελπιστικήν θέσιν της καταστάσεώς του.

Η κατάσταση του εβελτιώθη, λένουν, και ο ασθενής εφαινετο εις την οδόν της τελείας θεραπείας, όταν έπεσε θύμα της ιατρικής πειραματίσεως. Μία ηλεκτρική συστοιχία εκενώθη επάνω του, οπότε εξέπνευσεν αιφνιδίως κατά την διάρκειαν των υπερεντατικών διεγέρσεών του, αίτινες είναι πάντοτε αποτέλεσμα της ηλεκτρικής επιδράσεως.

Επ' ευκαιρία των ηλεκτρικών συστοιχιών, μου επανέρχεται πάντοτε εις το πνεύμα μία γνωστοτάτη περίπτωση και πολύ σπανία, κατά την οποίαν η δράσις των εφάνη αποτελεσματική, διότι ενεψύχωσεν ένα νέον εισαγγελέα του Λονδίνου, ο οποίος ετάφη προ δύο ημερών. Το γεγονός αυτό συνέβη κατά το 1831 και παρήγαγε βαθυτάτην αίσθησιν. Ο ασθενής κ. Έδουαρδ Στάμπλεπτον απέθανε, καθώς φαίνεται, από τυφοειδή πυρετόν, παρουσιάσαντα και κάποια αντικανονικά συμπτώματα, τα οποία διήγειραν την προσοχήν των ιατρών του. Όταν τον ενόμισαν νεκρόν, παρεκάλεσαν τους φίλους του κηδευθέντος να ενεργήσωσι μίαν μεταθανάτιον εξέτασιν, αλλά τούτο τοις απηγορεύθη. Όπως συμβαίνει συνήθως εις τας τοιούτου είδους απαγορεύσεις, οι ιατροί, πρακτικώτεροι, απεφάσισαν να εκθάψουν το σώμα και να ενεργήσουν την αυτοψίαν κατά μόνας. Ελήφθησαν τα κατάλληλα μέτρα διά τας εργασίας της εκταφής — εκταφαί δε άλλως ενεργούνται συνήθως εις το Λονδίον. Και την τρίτην νύκτα μετά την κηδείαν ο νεκρός εξήχθη από τον τάφον του, του οποίου το βάθος ήτο οκτώ ποδών, και κατετέθη εις το εργαστήριον ενός από τα ιδιωτικά νοσοκομεία της πόλεως. Μία τομή μικράς εκτάσεως ενεργείτο εις την γαστέρα, όταν η όψις του νεκρού, η οποία ήτο δροσερά και δεν έδειχνε κανέν σημείον αποσυνθέσεως, υπέβαλε την ιδέαν της ηλεκτροθεραπείας. Τα πειράματα εξηκολούθησαν διαδοχικώς με τα συνήθη των αποτελέσματα, χωρίς όμως κανέν χαρακτηριστικόν αποτέλεσμα ζωής. Μόνον τα συνήθη αντανakλαστικά φαινόμενα συσπάσεως προέκυψαν.

Ήταν αργά. Η ημέρα εχάραζεν. Έπρεπεν εν τούτοις να φθάσουν εις το κύριον μέρος της αυτοψίας. Αλλ' ένας σπουδαστής, ιδιαίτέρως επιθυμών να πειραματίση εις τον νεκρόν μίαν ιδικήν του θεωρίαν, επέμενε να εφαρμόσουν την ηλεκτρικήν συστοιχίαν εις ένα από τους μυς του θώρακος.

Εσχημάτισαν μίαν ευρείαν τομήν και εφήρμοσαν ταχέως ένα μεταλλικόν σύρμα διά να πραγματοποιήσουν την επαφήν. Τότε ο νεκρός, με μίαν κίνησιν η οποία δεν είχε τίποτε το αντανakλαστικόν, εσηκώθη από το τραπέζι, έκαμε μερικά βήματα εις το μέσον του δωματίου, παρετήρησε μελαγχολικώς γύρω του επί τινα δευτερόλεπτα και τέλος ωμίλησεν.

Ό,τι είπεν ήτο ανόητον, αλλ' επρόφερε λέξεις, και η άρθρωσις ήτο ακριβής. Αφού ωμίλησεν, έπεσε και πάλιν εις το έδαφος.

Επί τινας στιγμάς, όλοι οι παρευρισκόμενοι έμειναν παράλυτοι από τον τρόπον. Αλλά το εξαιρετικόν της περιστάσεως δεν ήργησε να επιστήση την προσοχήν των παρευρισκομένων. Παρατηρήθη ότι ο κ. Στάμπλεπτον ήτο ακόμη ζωντανός, αν και λιπόθυμος. Του έδωσαν αιθέρα, και ανέλαβε τας αισθήσεις του. Μετ' ολίγον ανεύρε την υγείαν του και παρεδόθη εις τας χείρας των φίλων του, εις τους οποίους επεφυλάχθησαν να καταστήσουν γνωστήν την ανάστασίν του, μέχρις ου πας φόβος μεταπτώσεως εις τον θάνατον τελείως απεσοβήθη. Μπορείτε να φαντασθήτε την έκπληξιν των, την ευχάριστον κατάπληξιν των.

Το συγκινητικώτερον μέρος του γεγονότος τούτου ανεγράφη από τον ίδιον Στάμπλεπτον· διεκήρυξεν ότι ουδέποτε η αναισθησία του ήτον άκρως τελεία, και ότι αδιακρίτως και συγκεχυμένως είχε συνείδησιν παντός συμβαίνοντος, από της στιγμής που ελέχθη από τους ιατρούς η λέξις «είναι νεκρός» έως ότου έπεσε λιπόθυμος επάνω εις το πλακόστρωτον του νοσοκομείου. «Είμαι ζωντανός», αύται ήσαν αι τελευταίαι ακατανόητοι λέξεις, τας οποίας εις την φοβεράν του θέσιν κατώρθωσε ν' αρθρώση, αναγνωρίζων ότι ευρίσκετο εις την αίθουσαν του ανατομείου.

Θα ήτο πολύ εύκολον να πολλαπλασιάσωμεν ακόμη τα ανέκδοτα επί της υποθέσεως αυτής. Αλλ' αποφεύγω, διότι τη αληθεία δεν είναι ανάγκη ν' αποδείξω τα πολυάριθμα επεισόδια των προώρων ενταφιασμών. Όταν συλλογίζεται κανείς πόσον είναι σπάνιον, λόγω αυτής της φύσεως των συμπτωμάτων, ν' ανακαλυφθούν οι ατυχείς αυτοί, πρέπει να παραδεχθώμεν ότι συχνά ενταφιασμοί ζώντων θα συμβαίνουν, χωρίς να λαμβάνωμεν καμμίαν γνώσιν.

Μεταξύ των κοιμητηρίων, οπουδήποτε και οιασδήποτε εκτάσεως, δεν υπάρχει ουδέ εν — ας μεταχειρισθώμεν αυτήν την έκφρασιν, — όπου δεν εύρον σκελετούς εμβάλλοντας τας μεγαλειέρας υπονοίας. Τρομεραί υπόνοιαι αληθώς! Αλλά τρομερωτέρα ακόμη η κατάσταση την οποίαν προκαλούν. Μπορεί κανείς να την βεβαιώση χωρίς δισταγμόν. Τίποτε δεν είναι υποκείμενον να εμπνεύση την ιδέαν του φυσικού και ηθικού πόνου εις τον ύψιστον βαθμόν, από το γεγονός ότι ετάφη ζων. Η φοβερά πίεσις των πνευμόνων — η αποπνικτική οσμή της υγράς γης — η μεγάλη πίεσις της στενής διαμονής — το

σκότος της απολύτου νυκτός — η σιωπή οιονεί ομοία προς βυθιζομένην θάλασσαν — η άπρακτος αλλά ψηλαφητή παρουσία του επιτιθεμένου σκώληκος — όλα αυτά τα πράγματα, σχετιζόμενα με την ανάμνησιν του ελευθέρου αέρος και του χόρτου που βλαστάνει από επάνω μας, σχετιζόμενα και πάλιν με την ενθύμησιν των αγαπητών φίλων, που θα επετούσαν προς βοήθειάν μας εάν η τύχη μας ήτο γνωστή, σχετιζόμενα προς την συνείδησιν ότι την τύχην αυτήν δεν θα δυνηθούν να την γνωρίσουν και ότι η μόνη μας ελπίς είναι ο θάνατος, ο πραγματικός θάνατος αυτήν την φοράν — αι παρατηρήσεις αύται, λέγω, χύνουν εις την καρδίαν, η οποία αδιακόπως πάλλει, ένα τρόπον τόσον φρικώδη και ανυπόφορον, που ενώπιόν του η μάλλον ισχυρά φαντασία υποχωρεί.

Δεν γνωρίζομεν τίποτε από τας υποχθονίους αυτάς αγωνίας, αλλά δεν ημπορούμεν να φαντασθώμεν περισσότερον φρικτόν έστω και τον τελευταίον κύκλον του βασιλείου του Άδου. Διά τούτο, υπό την έννοιαν ταύτην, όλαι αι διηγήσεις παρέχουν βαθύ ενδιαφέρον, ένα ενδιαφέρον, το οποίον και τότε — από τον ιερόν φόβον που εμπνέει η υπόθεσις αυτή καθ' εαυτήν — προέρχεται από την εμπιστοσύνην που έχομεν εις την αυθεντίαν της διηγήσεως. Ιδού λοιπόν τώρα ό,τι μου υπολείπεται να διηγηθώ, βγαλμένο από τας ιδικάς μου αναμνήσεις — από την θετικήν και προσωπικήν πείραν μου.

Επί πολλά έτη υπήρξα το αντικείμενον συχνών προσβολών του εξαιρετικού κακού, το οποίον οι ιατροί συνήθως ονομάζουν καταληψίαν, μη υπάρχοντος άλλου όρου που να το καθορίση καλύτερον. Αν και απολύτως αι σημαντικάί αιτίαι της σταξίας αυτής, και μέχρι της αληθούς των διαγνώσεως, είναι ακόμη μυστηριώδεις, είναι γνωστοί όμως αρκετά καλά οι εξωτερικοί και φαινομενικοί χαρακτήρες. Αι διαφοραί τας οποίας παρατηρούμεν δεν είναι άλλο τι από τας κατά βαθμόν διαφοράς.

Κάποτε ο ασθενής μένει επί μίαν μόνην ημέραν, ή επί μίαν μικράν περίοδον, εις ένα είδος μεγάλης ληθαργίας. Το εξώτατον μέρος της υπάρξεώς του είναι αναίσθητον και ακίνητον. Οι παλμοί της καρδίας μόλις διακρίνονται ακόμη, διατηρούνται ολίγα ίχνη θερμότητος, ένας ελαφρός χρωματισμός μόλις αναφαίνεται εις τας παρειάς και η εφαρμογή ενός καθρέπτου εις τα χείλη

αρκεί ν' αποκαλύψη μίαν κοιμισμένην ζωτικότητα άνισον, αόρατον, των πνευμόνων·

Εις εμέ προϊόντος του χρόνου η διάρκεια των κρίσεων παρεκτείνεται επί πολλάς εβδομάδας — είτε επί πολλούς μήνας. Κατά τας τοιαύτας περιόδους η μάλλον επιστημονική εξέτασις και αι προσεκτικώτεραι ιατρικαί δοκιμαί δεν θα ήτο δυνατόν να καταστρώσουν πραγματικήν διάκρισιν μεταξύ της καταστάστέως ασθενείας και εκείνης που την εννοούμεν ως αμετάκλητον θάνατον. Συχνότατα σώζονται μερικοί από τους προώρους ενταφιασμούς χάρις εις τας ενεργείας των φίλων των, οι οποίοι γνωρίζουν ότι υπόκεινται εις καταληψίαν, και των οποίων αι υπόνοιαι πάντοτε παραμένουν, προ παντός όμως χάρις εις την έλλειψιν των φαινομένων της αποσυνθέσεως. Αι πρόοδοι της ασθενείας είναι λοιπόν βαθμιαίαι και πρέπει ως εκ τούτου να θεωρούμεθα ευτυχείς. Τα πρώτα συμπτώματα δεν παρέχουν καμμίαν πιθανότητα. Έπειτα αι κρίσεις καθίστανται επί μάλλον και μάλλον σαφείς και διαρκεί εκάστη περισσότερο από την προηγούμενην, πράγμα που αποτελεί διά τον ασθενή την κυρίαν πιθανότητα ν' αποφύγη την ταφήν. Ο ατυχής, του οποίου η πρώτη προσβολή θα παρουσίαζε τον τελευταίον χαρακτήρα, πράγμα που συμβαίνει συνήθως, σχεδόν θα ήτο ανεπιφυλάκτως καταδικασμένος να ταφή ζωντανός.

Η πρώτη μου περίπτωση δεν θα διέφερεν ουσιωδώς από όσας κάμνουν μνείαν τα ιατρικά βιβλία. Κάποτε, χωρίς την ελαχίστην φαινομενικήν αιτίαν, παρεδιδόμην, ολίγον κατ' ολίγον, εις μίαν κατάστασιν, η οποία ολίγον διέφερε κατά το άλλο ήμισυ της συγκοπής και κατά το άλλο ήμισυ της λιποθυμίας. Και παρέμενα τοιουτοτρόπως, χωρίς να υποφέρω, χωρίς δύναμιν δράσεως, ακόμη Δε — διά να είπω ακριβέστερον — χωρίς δύναμιν σκέψεως, αλλά με μίαν συγκεχυμένην και ληθαργικήν συνείδησιν του εγώ μου, που έζη, και της παρουσίας εκείνων που περιέβαλλον το κρεβάτι μου, μέχρι της στιγμής που, αφού η κρίσις θα ελάμβανεν ένα τέλος, θα ανεύρισκα αυθωρεί την τελείαν αίσθησιν.

Άλλοτε η επίθεσις με προσέβαλλεν αιφνιδίως, ακατάσχετα· κατελαμβανόμην τότε από παραλήρημα, ζάλην, και ζαλισμένος όπως ήμουν και κρύος έπιπτα αιφνιδίως κάτω. Τότε, επί εβδομάδας όλας, το παν δεν ήτο άλλο παρά κενόν, σκότος και σιωπή, και το Μηδέν καθίστατο όλος ο κόσμος

μου. Η καθολική εξουδένωσις δεν θα ήτο δυνατόν να είναι βαρυτέρα. Από τα είδη αυτά των υπερβολικών διεγέρσεων εσηκωνόμην βραδέως και βαθμιαίως και τόσον το ταχύτερον όσον η προσβολή καθίστατο αιφνιδία. Όμοιον προς την αυγήν η οποία έρχεται διά τον αλήτην χωρίς φίλον και στέγην, που βαδίζει εις τους απεράντους και ερημικούς δρόμους μιας νύκτας του χειμώνος, τόσον ασαφές, τόσον αργόν, τόσον διστακτικόν, και τόσον ακόμη χαρούμενον εφαινετο εις εμέ το φως της ψυχής.

Τέλος, καθ' όλον τον χρόνον της τάσεως μου προς την καταληψίαν, η υγεία μου ήτο καλή. Αλλά κατά την γνώμην των ιατρών κατεστρέφετο βαθμηδόν και αυτή από την μεγάλην επίδρασιν της ασθενείας μου.

Θα έπρεπε εν τούτοις ν' αναφέρω και μίαν παράδοξον κατάστασιν, η οποία πιθανώς ήτο συνέπεια της αναισθησίας μου. Ενίοτε, όταν εξυπνούσα από ένα απλούν ύπνον, δεν ημπορούσα να επανέλθω αυθωρεί και τελείως εις την επίγνωσιν των αισθήσεών μου, και παρέμενα πάντοτε επί τινας στιγμάς θορυβημένος και αναίσθητος — όταν αι πνευματικάί ιδιότητες, γενικώς, και η μνήμη μου ιδιαιτέρως, εσταματούσαν απολύτως.

Ό,τι εδοκίμαζα δεν είχε καμμίαν φυσικήν σχέσιν, αλλά μίαν απέραντον ηθικήν θλίψιν. Η φαντασία μου επήγαινε πάντοτε προς τον θάνατον. Δεν ωμιλούσα δι' άλλο τι παρά διά σκώληκας, διά τάφους και επιτάφια. Επλανώμην εις όνειρα θανάτου και η ιδέα μιας προώρου ταφής εκυρίευε συνεχώς τον εγκέφαλόν μου.

Ο φοβερός κίνδυνος, διά την πρόβλεψιν του οποίου ήμουν δικαιολογημένος, με εβασάνιζε νύκτα και ημέραν. Την ημέραν η σκέψις αύτη ήτο υπερβολικός τρόμος, αλλά την νύκτα έφθανε σχεδόν εις τον παροξυσμόν. Όταν τα δύσμορφα σκότη εκάλυπταν την γην, φοβούμενος εις κάθε μίαν σκέψιν μου από ταύτας έτρεμα, έτρεμα σαν τα πούπουλα που τρέμουν επάνω εις τα κοράκια. Όταν δε η πρόβλεψις της φυσικής εξελίξεώς μας με έφερεν εις την σκέψιν του θανάτου, μου ήτο αδύνατον να μη φρικιώ, έρμαιον της ιδέας μόνον ότι ήτο πιθανόν να συμβή και εις εμέ πρόωρος ενταφιασμός. Και όταν τέλος παρεδιδόμην εις τον ύπνον, ενοούσα τότε ότι με περισσότερον τρόπον ευρισκόμεν εις ένα φαντασμαγορικόν κόσμον, υπεράνω του οποίου, εις ένα

ευρύν, σκιερών και σκοτεινών τόπων, επλανάτο κυριαρχούσα η μόνη και θλιβερά επίσκεψις των ονείρων.

Από τας πολλές παρακρούσεις που μου ήρχοντο εν ονείρω θα διηγηθώ μόνον μίαν. Μου εφάνει ότι ήμουν βυθισμένος εις μίαν καταληπτικήν κρίσιν μακροτέραν και βαθυτέραν του συνήθους. Αιφνιδίως ένα παγωμένο χέρι απλώθηκε εις το μέτωπόν μου, μία δε ζωηρά και τραυλή φωνή εσύριξεν εις τα αυτιά μου την λέξιν «Σήκω».

Εσηκώθηκα. Το σκότος ήτο απόλυτον. Δεν ημπορούσα να ίδω το πρόσωπον εκείνο που μ' εσήκωσε. Δεν ημπορούσα να ενθυμηθώ την στιγμήν που έπεσα εις τον λήθαργον, ούτε το μέρος όπου ευρισκόμην. Ενώ έμενα ακίνητος, και προσπαθούσα να τακτοποιήσω τας σκέψεις μου, το ψυχρό χέρι έπιασε τραχύτατα την παλάμην μου και την έσεισε με ανυπομονησίαν.

Και η τραυλή φωνή επανέλαβε :

— Σήκω! Δεν σου είπα να σηκωθής;

— Και ποίος είσαι; ηρώτησα.

— Δεν έχω όνομα εις τα βασίλεια που μένω, απήντησεν η φωνή θλιμμένα. Έμουν θνητός άλλοτε, τώρα είμαι πνεύμα. Έμουν αδυσώπητος, τώρα είμαι ελεήμων. Πρέπει να εννοήσης ότι τρέμω. Τα δόντια μου τρέμουν όταν ομιλώ· εν τούτοις τούτο δεν είναι εξ αιτίας της νύκτας αυτής που είναι ψυχρά, της νύκτας αυτής που δεν έχει τέλος. Αλλά δεν ημπορώ να υποφέρω επί πολύ ακόμη την φρίκην αυτήν. Πώς εσύ μπορείς να κοιμηθής ήσυχος; Η κραυγή των απεράντων αγωνιών με εμποδίζει ν' αναπαυθώ. Είναι πολύ, δεν ημπορώ να υποφέρω αυτήν την θέαν. Σήκω! Έλα μαζί μου εις την νύκτα έξω και άφησέ με να σου αποκαλύψω τους τάφους. Δεν είναι αυτό ένα δυσάρεστον θέαμα; Ιδέ!

Παρατήρησα. Και το άορατον πρόσωπον, το οποίον πάντοτε μου έσφιγγε τη φούχτα, άνοιγε τους τάφους της ανθρωπότητας, και από καθένα έφευγεν η ασθενής και φωσφορίζουσα λάμψις της αποσυνθέσεως, εις τρόπον ώστε ήτο δυνατόν να ερευνήσω το βάθος των κρυφιωτέρων καταφυγίων... Και ιδού ότι παρατήρησα τα θαμμένα σώματα, εις τον σκοτεινόν και βασιλικόν ύπνον των, με συντροφιά το σκουλήκι. Αλλά αλλοίμονον! όσοι εκοιμώντο πραγματικά ήσαν πολύ ολίγοι, εκατομμύρια φορές ολιγώτεροι, από εκείνους

που κοιμώντο διά παντός. Και από το βάθος των απείρων τάφων, ιδού ότι ανέβαιναν από τα σάβανα μελαγχολική ψύχρα.

Και μεταξύ εκείνων που ανεπαύοντο ήσυχoi έβλεπα ότι πολλοί είχαν μετατεθή από την ασάλευτον και αδυσώπητον θέσιν που τους έδωσαν εις τον τάφον. Και η φωνή πάλιν μου είπε οιονεί ψιθυρίζουσα :

— Δεν είναι! ω! δεν είναι ένα θλιβερόν θέαμα!

Αλλά προτού να εύρω λέξεις διά ν' απαντήσω, τα φάντασμα έπαυσε να σφίγγη την παλάμην μου, η φωσφορική λάμψις έσβυσε, και οι τάφοι εκλείσθησαν και πάλιν με αιφνιδίαν βίαν, ενώ εσηκώνετο ένας θόρυβος απελπιστικών κραυγών που επανελάμβανε : «Δεν είναι, ω! δεν είναι ένα θέαμα αληθώς θλιβερόν!»

Εφιάλται, όπως αυτός, ερχόμενοι την νύκτα, παρέτειναν την τρομακτικήν επίδρασίν των και τας ώρας της αγωνίας μου. Τα νεύρα μου είχαν υπερβολικά ερεθισθή, καθιστάμενα υποχείρια μιας διαρκούς φρίκης.

Εδίσταζα ν' αναβώ εις το άλογο, να περιπατήσω και να επιχειρήσω άσκησιν που θα μου μετέβαλλε κατάστασιν. Πραγματικώς δεν ετολμούσα να παραδοθώ εις την τύχην ουδαμού, εάν δεν ήσαν παρόντες και εκείνοι που εγνώριζαν ότι ήμουν υποκείμενος εις μίαν καταληψίαν. Εφοβούμην μήπως πέσω εις μίαν από τας συνήθεις καταστάσεις και ταφώ τοιουτοτρόπως, προτού να διαγνώσουν την πραγματικήν μου κατάστασιν. Αμφέβαλλα διά τας περιθάλψεις, διά την πίστιν των μάλλον αγαπητών μου φίλων.

Εφοβούμην μήπως υποθέσουν — εις μίαν διάρκειαν καταληψίας μακροτέρας του συνήθους — ότι ήμουν αποθαμένος. Κάποτε μάλιστα εφοβούμην μήπως, από τους πολλούς κόπους που τους έδινα, εθεωρούσαν εύκαιρον την περίστασιν εις μίαν διαρκή καταληψίαν μου ν' απαλλαγούν από εμέ διά παντός. Μάτην προσπαθούσαν να με πείσουν με τας πλέον κατηγορηματικές υποσχέσεις των. Εζητούσα από αυτούς τους ιερωτέρους όρκους, παρακαλών αυτούς να μη με θάψουν επ' ουδενί λόγω προτού η αποσύνθεσις προχωρήση πολύ, και καταστήση τοιουτοτρόπως αδύνατον την επάνοδόν μου εις την ζωήν.

Εφαντάσθηκα μίαν σειράν όλην πραγματικά περιεσκεμμένων προφυλάξεων. Μεταξύ άλλων μετερρύθμισα και τον τάφον της οικογενείας μου κατά τοιούτον τρόπον, ώστε να είναι δυνατή η έξοδός μου από το εσωτερικόν αυτού. Η ασθενεστέρα πίεσις εις ένα μοχλόν που έφθανε μέχρι του τάφου ήρκει να ωθήση οπίσω τας σιδηράς θύρας. Έλαβα προληπτικά μέτρα να επιτραπή η ελευθέρα είσοδος αέρος και φωτός, και ευρίσκοντο δοχεία ύδατος και τροφών πλησιέστατα του φερέτρου, το οποίον θα με εδέχετο. Το φέρετρον αυτό ήτο ζεστό και μαλακά στρωμένο· είχεν ένα κάλυμμα κατά τον αυτόν τρόπον τοποθετημένον, όπως και η πόρτα, και εργαλεία τοιουτοτρόπως τακτοποιημένα, ώστε η ελαχίστη κίνησις να επαρκή διά την απελευθέρωσιν του σώματός μου.

Επί τέλους εκρέμασα εις τον θόλον του τάφου μου μίαν μεγάλην καμπάνα, της οποίας η αλυσίδα, όπως μου υπεσχέθησαν, θα επερνούσε από μίαν τρύπαν του φερέτρου και θα ευρίσκετο μέσα εις τα χέρια μου.

Αλλά αλλοίμονον! τι ημπορεί η προφύλαξις ενός ανθρώπου εναντίον της μοίρας του; Όλαι αύται αι ευφυείς προφυλάξεις θα ήσαν ανεπαρκείς διά να προφυλάξουν από τας μεγίστας αγωνίας της προώρου ταφής ένα δυστυχή καταδικασμένον προηγούμενως εις τας αγωνίας αυτάς. Έηλθε μία ημέρα... . Όπως συχνάκις το παρετήρησα ήδη, μου εφάνη ότι ευρισκόμεν εις μίαν τελείαν ασυνειδησίαν με έν αίσθημα ασθενές και αόριστον της υπάρξεώς μου. σιγά-σιγά, με βήματα χελώνης, επλησίαζεν ελαφρά-ελαφρά η αυγή της ψυχικής ημέρας. Μία κουραστική νάρκωσις. Μια πίεσις όχι δυστυχίας, αλλ' αοράτου δυσθυμίας. Ούτε ανησυχία, ούτε ελπίς, ούτε προσπάθεια. Έπειτα μετ' ολίγον ένας βόμβος εις ταυτιά. Έπειτα μετ' ολίγην παύσιν ηκολούθησε ένας νυγμός, ένας τιναγμός εις τα άκρα. Έπειτα, μία περίοδος, που μου εφάνη ως μία αιωνιότης μακαριότητος, κατά την οποίαν τα αισθήματα ζωογονούνται και μεταμορφώνονται εις σκέψιν. Έπειτα και πάλιν νέα επάνοδος εις την ανυπαρξίαν, και κατόπιν επάνοδος στιγμιαία εις την ζωήν. Τέλος ένα ελαφρόν τρεμούλιασμα των φρυδιών, και αμέσως μία ηλεκτρική συγκίνησις, ένας θανάσιμος και αόριστος τρόμος, που μεταδίδει το αίμα χειμαρρωδώς από τους κροτάφους εις την καρδιά. Και τότε η πρώτη πραγματική δοκιμή της σκέψεως, η πρώτη προσπάθεια διά να ενθυμηθώ. Τότε ίσως και μία επιτυχία

παροδική και φευγαλέα. Ίσως και πάλιν, από την μεγάλην επίδρασιν της μνήμης, λάβω κατά τι συνείδησιν της καταστάσεώς μου. Αισθάνομαι ότι δεν σηκώνομαι από τον συνήθη μου ύπνον. Ενθυμούμαι ότι υπόκειμαι εις την καταληψίαν, και τότε τέλος, όπως τα κύματα του ωκεανού, η τρέμουσα ψυχή μου καταβυθίζεται εξ αιτίας της φρίκης του κινδύνου, εξ αιτίας της σκελετώδους αλλά παντοδυνάμου ιδέας μου.

Ολίγα λεπτά ακόμη, αφού η έμμονος ιδέα κατίσχυσεν, έμεινα χωρίς να κινηθώ. Διατί; Δεν ησθανόμην ακόμη το θάρρος, δεν ετόλμων να κάμω την αναγκαίαν προσπάθειαν. Μία απελπισία — μία απελπισία χωρίς προηγούμενον — με ηγάγκαζε να θέσω τέλος εις την μακράν μου αναποφασιστικότητα, να σηκώσω τα βαρειά καλύμματα των ματιών μου. Τα εσήκωσα. Ήταν σκοτάδι, θεοσκοτάδο. Εγνώρισα τότε ότι η κρίσις της ασθενείας μου επέρασε προ πολλού. Ανεγνώρισα ότι είχα τελείως τότε ανεύρει την λειτουργίαν των οργάνων της οράσεως, και ότι εν τούτοις το παν δεν ήτο άλλο παρά σκοτάδι, σκοτάδι παντού, — το μέγιστον και ανώτατον σκοτάδι της νυκτός που θα διαρκέση πάντοτε.

Προσεπάθησα να φωνάξω· και προς τον σκοπόν αυτόν τα χείλη μου και η ξηρά γλώσσα εταράσσοντο συσπώμενα — αλλά κανείς ήχος δεν διέφυγεν από τα σπήλαια των πνευμόνων μου, οι οποίοι, σαν να επιέζοντο από το τρομερόν βάρος ενός όρους, ελαχάνιαζαν και έπαλλαν σαν την καρδιά μου, εις κάθε οδυνηράν και δύσκολον αναπνοήν.

Όταν εκινούσα τας σιαγόνας μου κατά την προσπάθειάν μου να φωνάξω, ενόησα ότι ήσαν φιμωμένοι, όπως συνηθίζεται εις τους νεκρούς. Ενόησα επίσης ότι ήμουν εξηπλωμένος επάνω εις σκληράν ύλην, και ότι ο θώραξ μου επιέζετο στενώς από κάτι ανάλογον πράγμα. Έως εδώ δεν διεκινδύνευσα ακόμη να μετακινήσω έν οιονδήποτε από τα μέλη μου.

Αλλά τότε ετίναξα με βίαν τους βραχίονας μου, που έμεναν εξηπλωμένοι κατά μήκος του σώματός μου. Εσκόνταψαν εις ένα σταθερόν ξύλινον τοίχον, που εξηπλώνετο επάνω από το σώμα μου εις απόστασιν έξ ποδών από το πρόσωπόν μου. Δεν ημπορούσα πλέον ν' αμφιβάλλω ότι ανεπαυόμην διά πάντοτε εις το φέρετρόν μου.

Και τότε εν τούτοις, ενώ ήμην βυθισμένος εις την αμέτρητον δυστυχίαν μου, ενόησα την ελαφράν προσέγγισιν του χερουβείμ της ελπίδος : ενθυμήθηκα όλα τα τόσον έξυπνα μέτρα μου. Επέστρεψα και έκαμα σπασμωδικάς προσπάθειάς διά ν' ανοίξω το κάλυμμα. Ούτε καν το έσπασα. Επασπάτευα με τη χούφτα μου να εύρω το σχοινί της καμπάνας; δεν το ευρήκα πουθενά. Και τότε η ελπίς επέταξε διά πάντοτε, και μία απελπισία κατά το μάλλον και μάλλον οξεία εβασίλευσε θριαμβευτικώς, διότι ήμην πολύ αγανακτημένος, παρατηρήσας ότι έλειπε το μαλακόν στρώμα που τόσον επιμελώς προετοίμασα, και επί πλέον έφθασεν εις τους ρώθωνάς μου η φρικώδης και χαρακτηριστική οσμή του υγρού εδάφους. Το συμπέρασμα επεβάλλετο: δεν ήμην εις το υπόγειόν μου. Θα ήμην ίσως μακράν των οικείων μου κατά τον θάνατόν μου, εις ξένους, — πότε και πώς, δεν ήτο δυνατόν να το ενθυμηθώ — και ήσαν αυτοί που με έθαψαν σαν σκύλλον, κλειδωμένον εις το πρώτον τυχόν φέρετρον, και χωσμένον βαθειά-βαθειά, χωσμένον διά πάντοτε σε κάποιον κοινόν τάφον, εις κάποιον ανώνυμον τάφον. Όταν μία τοιαύτη πεποίθησις εισήλασεν εις την κρυφιωτέραν πτυχήν της ψυχής μου, έκαμα μίαν νέαν προσπάθειαν να εκβάλλω κραυγήν! και η δευτέρα αυτή προσπάθεια απέτυχε. Κραυγή αγωνίας, μία μακρά υλακή αγρία, συνεχής, αντήχησε διά μέσου του βασιλείου της υποχθονίας νυκτός.

— Αι συ! Αι συ, τι λοιπόν; απήντησε μία τραχεία φωνή.

— Τι διάβολο συμβαίνει; είπε μία δευτέρα.

— Βγαίνει από εδώ μέσα, είπε μία τρίτη.

— Τι συμβαίνει και τσιρίζεται έτσι, σαν ερωτευμένη γάτα; είπε μία τετάρτη φωνή.

Και ιδού ότι συνελήφθην και εσείσθην χωρίς μεγάλην φασαρίαν, επί πολλά λεπτά, από μίαν ομάδα πολύ χονδρών ατόμων. Δεν με εσήκωσαν — διότι ήμην πραγματικά σηκωμένος όταν έβγαλα την κραυγήν αυτήν — αλλά με επανέφεραν εις την μνήμην μου.

Η περιπέτεια συνέβη εις Richmond της Βιργινίας.

Με συνοδείαν ενός φίλου διέτρεξα, εις ένα κυνήγιόν μου, πολλά μίλια επί της όχθης του ποταμού James.

Η νύκτα επλησίαζε και κατελήφθημεν έξαφνα από μίαν καταιγίδα. Η καμπίνα ενός μικρού σλεπίου, που ήτο ηγκυροβολημένον εις το ρεύμα του νερού και ήτο φορτωμένον από βοσκήν, μας παρέσχε την μόνην δυνατήν στέγην.

Συνεμορφώθημεν με τας περιστάσεις και επεράσαμεν την νύκτα επί του σλεπίου. Εκοιμήθην εις το ένα από τα δύο κρεβάτια του πλοίου. Είναι ανωφελές να περιγράψω τα κρεβάτια ενός σλεπίου των 60 έως 70 τόννων. Εκείνο που είχα εγώ δεν είχε καθόλου στρωμνήν.

Ήτο πολύ στενόν με ακριβώς τας αυτάς διαστάσεις της γεφύρας που ήτο επάνω από το κεφάλι μου: ηγωνίσθην πολύ μέχρις ότου κατορθώσω να εισέλθω εις το κιβώτιον αυτό. Τέλος πάντων εκοιμήθηκα αμέσως. Και το υπόλοιπον του οράματός μου — διότι δεν ήτο ούτε όνειρον, ούτε εφιάλτης — πηγάζει φυσικώτατα από τας περιστάσεις της θέσεώς μου — από τας συνήθεις τάσεις του πνεύματός μου και από τας δυσκολίας που είχα — όπως είπα άλλως — να επαναφέρω τας αισθήσεις μου, ειδικώς να συγκεντρώσω την μνήμην μου, διήρκεσε δε το όραμα πολύ και μετά το ξύπνημά μου.

Οι άνθρωποι που με ετίναξαν ήσαν άνδρες του πληρώματος του σλεπίου και μερικοί εργάται εργαζόμενοι διά την εκφόρτωσιν του εμπορεύματος. Από το φορτίον του πλοίου προήρχετο και η οσμή της χωματίλας. Όσον διά τον επίδεσμον επάνω εις τας σιαγόνας μου, απετελείτο από μεταξωτό πανί που το έδεσα μόνος μου γύρω εις το κεφάλι μου, ελλείψει καλύμματος, κατά την ιστορικήν νύκτα.

Παρά ταύτα όμως αι βάσανοι που υπέφερα ήσαν αδιστάκτως ισοδύναμοι, εάν εξαιρέσωμεν την διάρκεια, με εκείνας της πραγματικής ταφής. Ήσαν τρομεραί — ήσαν μιας ακαταλήπτου αγριότητος. Αλλά συνήθως διά του δαίμονος ενεργεί ο Θεός. Το τυχαίον αυτό γεγονός, ένεκα του εξαιρετικού χαρακτήρός του, μου έφερεν αναγκαστικά αντίδρασιν εις το πνεύμα μου.

Η ψυχή μου ετονώθη, ανέλαβα, έκαμνα ταξείδια εις το εξωτερικόν. Επεδόθην εις μεγάλας ασκήσεις. Ανέπνευσα τον ελεύθερον αέρα των ουρανών. Δεν περιωρίσθην πλέον εις την σκέψιν του θανάτου. Επέρασα τον καιρόν μου σκώπτων τα κοιμητήρια. Εν συντόμω έγεινα άλλος άνθρωπος.

Από την ιστορικήν αυτήν νύκτα απελευθερώθην από τους θλιβερούς φόβους μου και μαζί με αυτούς εσβέσθη η καταληπτική αταξία, της οποίας οι φόβοι μου ήσαν συνέπεια και όχι αιτία.

ΤΕΛΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΛΛΟΚΟΤΕΣ

Η ΣΥΛΛΟΓΗ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΛΛΟΚΟΤΕΣ
ΤΟΥ ΕΝΤΓΚΑΡ ΑΛΛΑΝ ΠΟΕ

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΣΕ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ
ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2022 ΣΕ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΣΠΑΝΔΩΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟ
ΣΗΣ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΣΑΡΗ ΚΑΙ
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΣΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΥΠΟ ΑΔΕΙΑ CREATIVE
COMMONS (BY-NC-SA) ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΝΟΙΚΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

